

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ กับชีวิต - โสรัจจะ
เพื่อเป็นแนวทางในการค้า หามุคโลกภาพธรรมมาธิปไตย

ปริยฐานิพนธ์

ของ

พัชรี กรีกองนาก

พดสมุตตกลาง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริยฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม

มีนาคม 2518

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหาทั้งหมดนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงจิตวิทยาสังคม ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศาสตราจารย์ ดร. วิจัย วิชา

ประธาน

ดร. วิชา

กรรมการ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ จากการแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ อาจารย์
ดร. มวลเพ็ญ วิเชียรโชค อาจารย์ สุขุม ศรีบุรินทร์ อาจารย์ ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชค
และอาจารย์ นวลละออ เจียมสุวรรณ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อนันต์ ศรีโสภณ อาจารย์ ดร. ระวีพันธ์
โสมนะพันธ์ และอาจารย์เพื่อน สนิทสนัสน์ประทุม ที่กรุณาให้ความสะดวกเกี่ยวกับการวิเคราะห์
ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และพระคุณเจด มหาบุญธรรม บัวทอง มหาอรุณ สมุทปาโล ที่ได้
กรุณาให้ความรู้ในถ้อยธรรมะ และความสะดวกอื่น ๆ ในการค้นคว้า

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้ควบคุม และขอบคุณนิสิต ที่ให้ความร่วมมือในการออกแบบสอบถาม
และทำแบบอื่น ๆ ที่พึงใจกล่าวมานี้ไว้ในที่นี้

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอบพระคุณอาจารย์ ทวี วรกวิน อาจารย์
บุญมาก เจริญศรี ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ ในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ด้วยดี
ตลอดมา

พัชนี ศรีทองมาก

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑ บทนำ	๑
ภูมิหลัง	๑
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	๒
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๕
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๘
ตัวแปรที่ใช้ในก ารศึกษา	๙
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๙
ทฤษฎีและ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	๑๑
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติไทย	๑๕
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท ๔	๑๘
คานฉันทะ	๑๙
คานวิริยะ	๒๐
คานจิตตะ	๒๒
คานวิมังสา	๒๓
เอกสารเกี่ยวกับ ชันติ - โสรัจจะ	๒๔
สมมุติฐานในการวิจัย	๒๗
๒ วิธีดำเนินการ	๓๐
เครื่องมือ และวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๓๐
การสร้างแบบทดสอบ	๓๓
ก ลุ่มตัวอย่าง	๓๖
วิธีดำเนินการสอบ	๓๘
สถิติและค่ากับันันการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘

๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๒
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๓
	ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประกอบอภิปาต ๔ ของตัวแปรต่างๆ	๔๓
	- นิสิตรูชาปีที่ ๑	๔๓
	- นิสิตรูหญิงปีที่ ๑	๔๕
	- นิสิตรูชาปีที่ ๔	๔๗
	- นิสิตรูหญิงปีที่ ๔	๔๘
	- นิสิตรูชาย	๕๑
	- นิสิตรูหญิง	๕๒
	- นิสิตรูปีที่ ๑	๕๓
	- นิสิตรูปีที่ ๔	๕๔
	- นิสิตรูแพทย์	๕๕
	- นิสิตรูครู	๕๖
	- กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๕๗
	ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประกอบอภิปาต ๔ และ ชั้นปี - โสรัจจะ ๕๕	
	ทั้ง ๔ สถานการณ์ ของตัวแปรต่างๆ	
	แบบสอบถามชุด ก	
	- นิสิตรูชาย	๖๐
	- นิสิตรูหญิง	๖๑
	- นิสิตรูปีที่ ๑	๖๓
	- นิสิตรูปีที่ ๔	๖๕
	- นิสิตรูแพทย์	๖๗
	- นิสิตรูครู	๖๘

- กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๗๑

แบบสอบถามชุด ข

- นิธิชยาบ
- นิธิหญิง
- นิธิปีที่ ๑
- นิธิปีที่ ๔
- นิธิแพทย์
- นิธิศร
- กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๗๓

๗๕

๗๖

๗๘

๘๑

๘๓

๘๕

ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ของอิทธิบาท ๔ (รวม) กับ ชันติ - โสรัจจะ

๘๘

ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของตัวแปรต่างๆ

๘๘

- เปรียบเทียบระหว่างเพศ ชาย กับ เพศหญิง ของนิธิปีที่ ๑ และนิธิปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ก)

๘๘

- เปรียบเทียบระหว่างเพศชาย กับ เพศหญิง ของนิธิศรปีที่ ๑ และนิธิปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ข)

๘๑

- เปรียบเทียบระหว่างนิธิปีที่ ๑ และนิธิปีที่ ๔ ในบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ ของนิธิศรชายและหญิง (แบบสอบถามชุด ก)

๘๖

- เปรียบเทียบระหว่างนิธิปีที่ ๑ และนิธิปีที่ ๔ ในบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ ของนิธิศรชาย และหญิง (แบบสอบถามชุด ข)

๘๔

- เปรียบเทียบระหว่างการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเอง เป็นเกณฑ์ ขององค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มครูชายหญิง ปีที่ ๑ และ ปีที่ ๔

๘๖

- เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิธิชยาบและหญิง

๘๘

	ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	
-	เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และ ๕๕ นิสิตปีที่ ๕ ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเอง เป็นเกณฑ์	
-	เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตแพทย์และนิสิตครู ๑๐๐ ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	
-	เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ (รวม) ระหว่างนิสิตชาย ๑๐๑ และนิสิตหญิง , นิสิตปีที่ ๑และปีที่ ๕ , นิสิตแพทย์และนิสิตครู ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	
๕	การวิจัยโดยสังเขป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๑๖
	ความมุ่งหมาย	๑๑๖
	กลุ่มตัวอย่าง	๑๑๖
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๑๑๗
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๘
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๘
	อภิปรายผล	๑๑๘
	ข้อเสนอแนะ	๑๑๙
	บรรณานุกรม	๑๑๓
	ภาคผนวก	๑๑๔

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑ กลุ่มตัวอย่างนิสิตที่เ้าศึกษา แยกตามเพศ ระดับการศึกษาและวิชาชีพ	๓๓
๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรวรายปีที่๑ (แบบสอบถามชุก ก)	๔๓
๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรวราย ปีที่ ๑ (แบบสอบถามชุก ข)	๔๔
๔,๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรวหญิง ปีที่ ๑ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๔๕
๖,๗ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรวราย ปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๔๗
๘,๙ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรวหญิง ปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๔๘
๑๐,๑๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตชาย (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๑
๑๒,๑๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตหญิง (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๒
๑๔,๑๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตปีที่ ๑ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๓
๑๖,๑๗ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๔
๑๘,๑๙ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตแพทย์ (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๕
๒๐,๒๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มนิสิตกรว (แบบสอบถามชุก ก และ ข)	๕๖
๒๒,๒๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค้ประกอบอธิบาา ๔ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๕๗

ตาราง	หน้า
๒๔ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตชาย (แบบสอบถามชุด ก)	๕๕
๒๕ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตหญิง (แบบสอบถามชุด ก)	๖๐
๒๖ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตปีที่ ๑ (แบบสอบถามชุด ก)	๖๓
๒๗ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ก)	๖๕
๒๘ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตแพทย์ (แบบสอบถามชุด ก)	๖๗
๒๙ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตครู (แบบสอบถามชุด ก)	๖๘
๓๐ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุณักรอย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ก)	๗๐
๓๑ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตชาย (แบบสอบถามชุด ข)	๗๓
๓๒ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตหญิง (แบบสอบถามชุด ข)	๗๕
๓๓ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตปีที่ ๑ (แบบสอบถามชุด ข)	๗๗
๓๔ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ข)	๗๙
๓๕ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตแพทย์ (แบบสอบถามชุด ข)	๘๑
๓๖ คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - ไสร์จะ ของกลุมนิสิตครู (แบบสอบถามชุด ข)	๘๓

๓๓	กำลังประสิทธิผลสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ จันติ - โสรัจจะ ของกุ่มคว้อย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ก)	๘๘
๓๔	กำลังประสิทธิผลสัมพันธ์ ระหว่างอิทธิบาท ๔ (รวม) กับ จันติ - โสรัจจะ (รวม) (แบบสอบถามชุด ก และชุด ข)	๘๘
๓๕	เปรียบเทียบระหว่าง เพศหญิงและเพศชาย ในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของ ครูปีที่ ๑ และปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ก)	๘๙
๔๐	เปรียบเทียบระหว่าง เพศหญิงและเพศชาย ในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครูปีที่ ๑ และปีที่ ๔ (แบบสอบถามชุด ข)	๘๙
๔๑	เปรียบเทียบระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครูชาย และหญิง (แบบสอบถามชุด ก)	๙๐
๔๒	เปรียบเทียบระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครูชายและหญิง (แบบสอบถามชุด ข)	๙๑
๔๓	เปรียบเทียบระหว่างการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ขององค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มครูชาย หญิงปีที่ ๑และปีที่ ๔	๙๔
๔๔	เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตชาย และหญิง ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	๙๔
๔๕	เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	๙๕
๔๖	เปรียบเทียบองค์ประกอบอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตแพทย์ และนิสิตครู ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	๑๐๐
๔๗	เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ (รวม) ระหว่างนิสิตชาย และหญิง, นิสิตแพทย์และครู, นิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และ การใช้ตนเองเป็นเกณฑ์	๑๐๑

บทนำ

การพัฒนาทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วในสังคมไทยปัจจุบัน แต่การพัฒนาทางด้าน
 วัฒนธรรมอย่างเดียวนั้นไม่สามารถสร้างสรรค์ให้สังคมเจริญขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ยังต้องมีการพัฒนา
 ทางด้านจิตใจให้เจริญควบคู่กันไปด้วย สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ ทรงมีพระราชเสาวนีย์เกี่ยวกับ
 เรื่องนี้ ตอนหนึ่งว่า ".....ความเจริญทางด้านจิตใจสำคัญและจำเป็นไ้ยิ่งกว่าความ
 เจริญทางด้านวัตถุเลย....." นำเสียดายเหลือเกินที่ทุกวันนี้ความเจริญทางด้านวัตถุ ก้าวหน้าเกิน
 ให้ความเจริญทางด้านจิตใจไปไกลนัก ทำให้บุคคลทุกวันนี้มีความเร่งร้อนกระวนกระวายใจ เกิด
 ความเคียดแค้น ระส่ำระสายไปทั่วทุกมุมโลก เพราะมนุษย์ส่วนมากสมัยนี้ มุ่งหา หลงใหลความ
 เจริญทางด้านวัตถุเกินไป ไม่สนใจความสุขทางนามธรรม มุ่งแสวงหาวัตถุเพื่อประกอบ
 และเพิ่มพูนความสนุกสนานของแต่ละคน พวกนี้ทอดทิ้งความเจริญทางด้านจิตใจ..... (ภัทรา
 นิคมานนท์, ๒๕๑๓ : ๑) องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เคยทรงตรัสสอนภิกษุทั้งหลายว่า
 "เธอทั้งหลายจงอบรมจิตใจให้บริสุทธิ์" ซึ่งหมายถึงทางด้านจิตใจซึ่งต้องอาศัยหลักธรรมเป็นเครื่อง
 สร้างเสริม เพราะถ้าเจริญทางด้านวัตถุด้านเดียว วัตถุก็ แต่จิตใจของคนไม่ดี ก็ไม่สามารถจะ
 ใช้วัตถุในทางที่ดีได้

เมืองไทยเราเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา มีคนนับถือประมาณ ๙๐ - ๙๕ % หากจะใช้
 แนวทางแห่งพุทธศาสนาให้ถูกต้องก็จะได้รับประโยชน์อย่างมหาศาล เพราะศาสนาเป็นรากฐาน
 เป็นหลักแห่งความสงบสุข และความเจริญของประเทศ เพราะศาสนาเป็นเสมือนเข็มทิศของชีวิต
 ที่แนวทางปฏิบัติถูกต้องให้ปฏิบัติต่อกันเพื่อความสุขสบายของตนเองและผู้อื่น แม้แต่ชาวมุสลิมนิยม
 ประเพณี ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญก็ถือหลักของพุทธศาสนา ทั้งในด้านบุคคล ครอบครัว
 และด้านการปกครอง การปกครองจะใช้ลัทธิที่ดีเพียงใดก็ตาม จะดีหรือไม่ดีหากบุคคลที่ปกครอง
 นั้นขาดความยุติธรรม และขาดธรรมประจำใจ

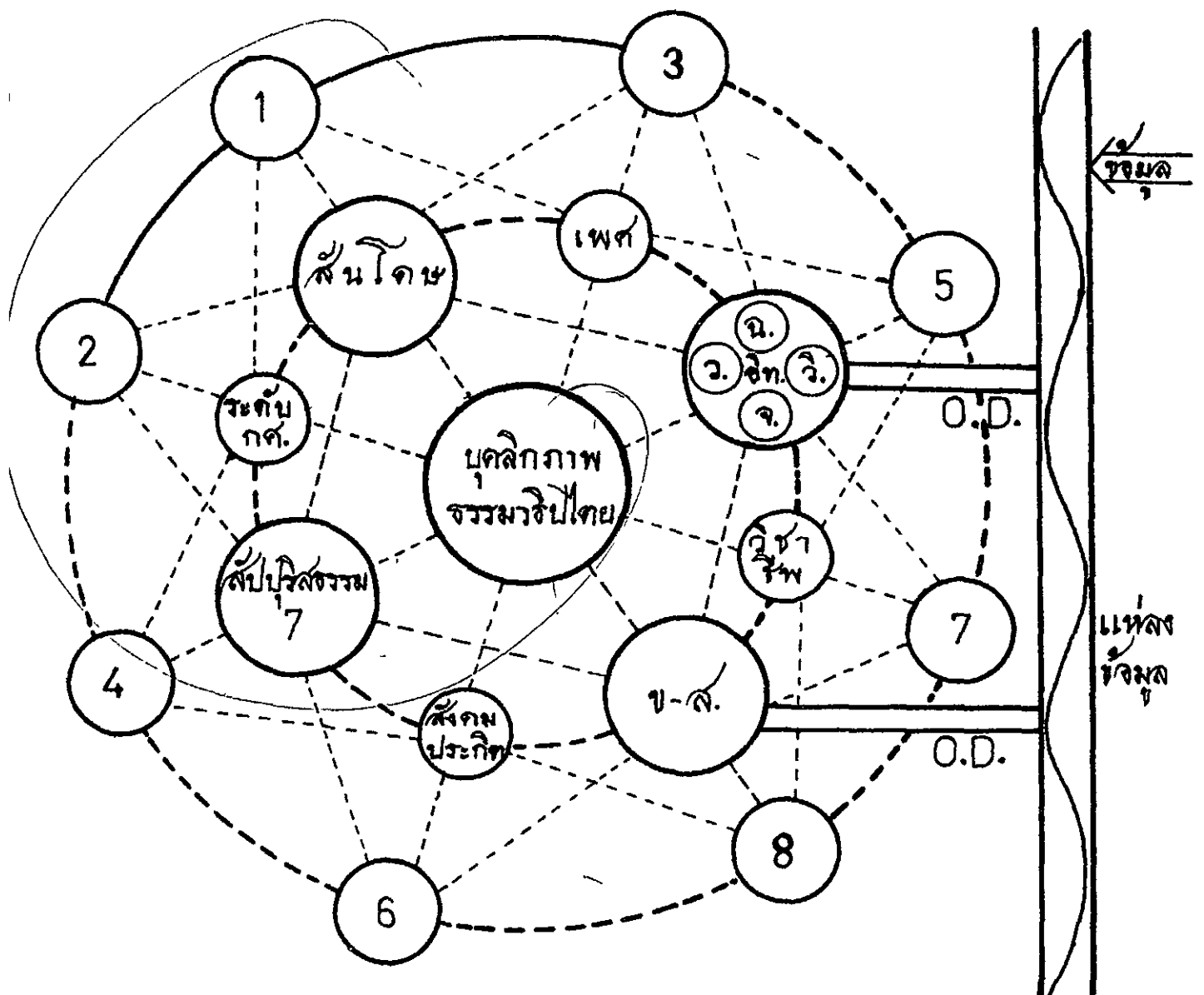
ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่เราก็มิได้ประโยชน์จาก พุทธศาสนาเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความไม่เอาใจใส่ ความไม่สนใจว่า วิถีคุณและวัชรธรรม ที่วิวัฒนาการตามแนวของพุทธธรรม จะช่วยให้คนไทยอยู่รวมกันเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความเจริญ และสันติสุขได้อย่างไร เราไม่ได้ใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองทั้งที่ได้แนะนำไว้ในพุทธศาสนา ซึ่ง กล่าวถึงอัมปิไทย ๓ อย่าง ได้แก่ อัตตาธิปไตย คือการถือเอาตนเองเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย คือการถือเสียงส่วนมากเป็นใหญ่ ซึ่งอาจจะเป็นเสียงที่ถูกหรือผิดก็ได้ และธรรมาธิปไตย คือการ ถือธรรมะเป็นใหญ่ ถือความถูกต้องเป็นหลักทั้ง ๓ อย่างนี้จะเห็นได้ว่า ธรรมาธิปไตยเหมาะสม ที่สุดสำหรับสังคมไทย เพราะเป็นสังคมของชาวพุทธ และเป็นยังเป็นสังคมที่มีความเห็นแก่ตัว หากเรามีการปกครองแบบธรรมาธิปไตยแล้ว จะช่วยให้สังคมปกครองกันอย่างไม่เห็นแก่ตัว ผอบน สันติเยาว เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความซื่อสัตย์สุจริต เกิดความก้าวหน้า เพื่อให้ถึงซึ่ง จุดหมายที่เราต้องการ

หลักธรรมทางพุทธศาสนานั้นมีมากมาย แต่พอที่จะแยกออกได้เป็น ๓ ระดับคือ ระดับ บุคคล ระดับกลุ่ม และระดับสังคม (ดังภาพ) หน้า ๓

ธรรมะแต่ละหัวข้อนี้จะเหมาะกับการใช้ในแต่ละระดับเท่านั้น เช่น ในระดับบุคคล ซึ่งมีความจำเป็นมาก เพราะเมื่อตัวบุคคลแต่ละคนดีแล้ว กลุ่มย่อมดี สังคมก็ย่อมดีตามด้วย ดังนั้น ธรรมะในระดับบุคคล เช่น อิทธิบาท ๔ จึงมีความจำเป็นสำหรับบุคคล อิทธิบาท ๔ นี้เป็นวิธีการทำงานของบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เพราะชีวิตจะดำเนินไปด้วยดีตามเป้าหมาย ย่อมอาศัยความเพียร ความพยายาม ความอดทน ความเอาใจใส่ และการรู้จักคิดด้วยปัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้นในตัวบุคคลคนใดแล้วก็จะยอมจะทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในปัจจุบันนี้ เรามุ่งที่จะอบรมตนตามสังคมตะวันตก ซึ่งก็อาจมีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่ง ส่วนมากแล้วเราจะมองข้ามผลเสียไป โดยยกเอาแต่ผลดีมาอ้าง เช่นสังคมตะวันตกมุ่งอบรมคน ให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เพื่อจะเป็นแรงผลักดันทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาประเทศ ถ้าแรง จูงใจนี้อยู่ในรูปแบบที่บริสุทธิ์ ก็จะเป็นการกระทำเพื่อมาตรฐานอันดีเยี่ยม (Standard of excellence) แม้กระนั้นก็ยังรีบปีนข้อสงสัยว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นก็มีผลเสีย ซึ่งถ้าจะ

ภาพระนาบพลังทฤษฎี (THEORETICAL SPACE)

- 1 ความวิตกกังวล
- 2 ความวิตกกังวล
- 3 แรงจูงใจไม่สมบูรณ์
- 4 วินัยทางสังคม
- 5 คุณธรรมแห่งพลเมืองดี
- 6 ความคิดสร้างสรรค์
- 7 วินัยแห่งตน
- 8 ลักษณะการเป็นผู้นำ

จิต. จิตวิทยา 4

น. นันทะ

ว. วิริยะ

จ. จิตตะ

วิ. วิมังสา

บ.ล. อันติ ไตรัง

----- ยังไม่พบ ได้ศึกษา

===== มีผู้ศึกษาแล้ว

O.D. ===== นิยามปฏิบัติกร

พิจารณาให้แล้วจะเห็นว่าแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ผลนี้ เมื่อยังไม่อยู่ในรูปแบบที่บริสุทธิ์นั้น เป็นการทํางานเพื่อความสำเร็จ อันมีเครื่องล่อภายนอก หากไม่มีเครื่องล่อเหล่านั้นแล้ว ก็ยากที่บุคคลเหล่านั้นจะกระทำ จึงเกิดการชิงดีชิงเด่นในระบบการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งหวัง เครื่องล่อภายนอกซึ่งอาจจะได้แก่ ทรัพย์สิน เงินทอง เกียรติยศชื่อเสียง แต่หากไม่มีสิ่งเหล่านั้นก็จะเกิดปัญหาในการทำงาน ซึ่งอาจจะทำได้ไม่เต็มที่หรือทำไปอย่างเสียไม่ได้ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองเวลาและแรงงาน โดยได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า ปัญหาเหล่านี้จะพบปะหากบุคคลเกิดแรงจูงใจจากตัวของตัวเองโดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทน หรือเครื่องล่อภายนอก ซึ่งแรงจูงใจนี้ก็คือแรงจูงใจใฝ่รู้อันเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำงานหรือแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้าในการทำงานและการดำเนินชีวิตโดยทำงานเพื่องาน ทำเพื่อจุดประสงค์และความต้องการเพื่อความสำเร็จของงานนั้น ๆ เท่านั้น

อิทธิบาท ๔ ปีละกษณะเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้อย่างหนึ่งในพระธรรมของพระพุทธเจ้า ที่สอนให้บุคคลทำงานเพื่องาน มีความพอใจที่เกิดจากตนเอง ซึ่งเมื่อมีความพอใจแล้ว ความเพียรพยายาม ความอดทน ความเอาใจใส่ และการพิจารณางานด้วยเหตุผล ย่อมตามมาเองโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อภายนอกแต่อย่างใด

แต่การทํางานใด ๆ ก็ตาม ความพอใจย่อมไม่เกิดขึ้นเสมอไป ถึงแม้เราจะทำเพราะความอยากทำของเราเอง มีใจหวังเครื่องล่อภายนอกก็ตาม คนในสังคมอาจจะไม่ยอมรับหรือมีการติเตียน เพราะการกระทำเช่นนี้อาจจะขัดกับผลประโยชน์ของชนบางกลุ่ม ดังนั้นบุคคลจึงควรพิจารณาอดทนต่อสภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมีกํารอดทนต่อความลำบาก อดทนต่อทรมาน อดทนต่อการล่วงเกินของคนอื่น และอดทนต่ออำนาจกิเลส พร้อมกับวางแผนปฏิบัติตนเพื่อให้อยู่ในแนวทางที่ถูกที่ควร ทั้งนี้เห็นด้วยธรรมะที่มีความสัมพันธ์และเป็นส่วนส่งเสริมอิทธิบาท ๔ ก็คือ ชันติ-โสรัจจะ ซึ่งจะเป็รากฐานให้บุคคลมีอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และประสบผลสำเร็จ

ความหมายในการศึกษาค้นคว้า

๑. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ชรรมาธิปไตย เป็นรากฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- ๒. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพธรรมชาติคนไทย ในด้านอิทธิบาท ๔ ว่าในแต่ละข้อนั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
- ๓. เพื่อศึกษาว่าบุคลิกภาพธรรมชาติคนไทยในด้านอิทธิบาท ๔ นี้มีความสัมพันธ์กับหัวข้อธรรมะอื่นในพุทธศาสนา เช่น ชนิกิ - โสรัจจะ หรือไม่ เพียงใด
- ๔. เพื่อเป็นประโยชน์ในการปูพื้นฐาน และปลูกฝังบุคลิกภาพธรรมชาติไทยให้ป็นอยู่ในคนไทย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป
- ๕. เพื่อวัดบุคลิกภาพธรรมชาติคนไทยในด้านอิทธิบาท ๔ ที่คาดว่าจะมีอยู่ในคนไทย
- ๖. เพื่อสร้างเครื่องมือวัดบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การหลักจริยศาสตร์ของพุทธศาสนานั้น อิทธิบาท ๔ มีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดพลังจิตที่จะใช้สติปัญญา และความมานะ พากเพียร ในการทำกิจการงานต่าง ๆ ให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จอย่างมีระเบียบแบบแผนที่วางไว้ทุกประการ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้ เพราะเกิดขึ้นในตัวของบุคคลเอง มิได้เกิดจากสิ่งล่อ หรือสิ่งเร้าภายนอก ดังนั้นอิทธิบาท ๔ จึงเป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นทางลัดในการประกอบกิจการต่าง ๆ เมื่อการงานสำเร็จไปด้วยดี ความเจริญก้าวหน้า ความสงบเรียบร้อย ในการดำเนินชีวิต และการปกครองประเทศย่อมดำเนินไปด้วยดีเช่นกัน

อิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้มีความคล้ายคลึงกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก แต่ต่างกันที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นจะต้องมีสิ่งล่อ หรือแรงกระตุ้นภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง แอทกินสัน (Atkinson, 1964 : 246) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เขาเชื่อว่าสิ่งกระตุ้นหรือแรงดันที่จะทำให้บุคคลประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Ta) นั้นขึ้นอยู่กับผลบวกขององค์ประกอบ ๓ ประการ คือ

- ๑. สิ่งโน้มน้าวจิตใจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Ts) ซึ่งได้แก่ผลคูณของ
 - ก. แรงจูงใจที่มุ่งสู่ความสำเร็จ (Ms)

ข. ความเข้มของ ความมุ่งหวัง หรือโอกาส (Probability) ที่จะประสบผลสำเร็จ (Ps)

ค. ค่าของสิ่งล่อใจ (Incentive Value) ที่เป็นเป้าหมายของความสำเร็จ ในกิจกรรมนั้น (Is)

๒. สิ่งโน้มน้าวจิตใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (T-f) ซึ่งขึ้นอยู่กับผลของ

ก. สิ่งจูงใจที่หลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Maf)

ข. โอกาสที่จะประสบความล้มเหลว (Pf ซึ่งเท่ากับ $1 - Ps$)

ค. ค่าของสิ่งล่อใจที่เป็นเป้าหมายของความล้มเหลว (If ซึ่งเท่ากับ $1 - Ts$)
การปกปิดจะมีค่าเป็นลบ

๓. สิ่งยั่วยุหรือองค์ประกอบจากภายนอก (Extrinsic tendency $l = text$) ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความปรารถนาอยากจะทำกิจกรรมนั้น นั่นคือเราอาจสรุปทัศนคติแรงจูงใจได้ กับฤทธิ์ของ แอคทิเวชัน ในรูปสมการดังนี้

$$Ta = Ts - T - f + Text$$

$$= (Ms \times Ps \times Is) + (Mcif \times Pf \times If) + Text$$

นอกจากนี้ เอสคาโลนา เฟสติงเจอร์ และเลวิน (Escalona, Festinger and Lewin อ้าง Atkinson, 1964 : 244) กล่าวว่างานยากเป็นเครื่องล่อใจให้อยากทำ ความยากของงานจะมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ (ps) หากงานยาก โอกาสที่จะได้รับความสำเร็จมีน้อย งานง่ายความสำเร็จก็จะมีมาก นอกจากนี้ถ้าหากกำหนดว่า ค่าของสิ่งล่อใจหรือเป้าหมายของเป้าหมายของความสำเร็จ (Is) กับความยากของงานมีความสัมพันธ์ในแนวคล้ายผกผัน (คือถ้าค่าของ Is มีน้อย ความยากของงานก็น้อย แต่ถ้า Is มีค่าสูง ความยากของงานก็จะเพิ่มขึ้นด้วย) สรุปได้ว่าค่าของ Is กับโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ (Ps) จะมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นอน

สำหรับพฤติกรรมผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แกรนด์ล (Grandall, อ้างจาก ประสาท บัณฑิตกักร, ๒๕๖๖ : ๑๑) ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. เป็นพฤติกรรมที่มีเป้าประสงค์
 ๒. เป็นพฤติกรรมที่มีเอกลักษณ์ คือไม่เลียนแบบผู้อื่นโดยไร้ความคิดของตน
 ๓. เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มุ่งแข่งขันกับมาตรฐาน อันสูงเด่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ส่วน แมคเคลแลน ได้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ต้องการสัมฤทธิ์ผล ได้พบข้อเท็จจริงดังนี้ (รสา สุกุมารพัทธ์, ๒๕๖๖ : ๑๒)
๑. กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate risk taking) มีการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว ใช้ความสามารถ ไม่อาศัยโชค
 ๒. แข่งขัน (Energetic) และหรือกระทำการแปลก ๆ ใหม่ ๆ อันจะทำให้ตระหนักว่าประสบความสำเร็จ
 ๓. รับผิดชอบในตนเอง (Individual Responsibility) พยายามทำงานให้สำเร็จ เพื่อความพึงพอใจของตน มิใช่เพื่อให้คนอื่นยกย่อง
 ๔. ต้องการทราบแน่ชัดว่าการตัดสินใจของตนมีผลอย่างไร (Knowledge of Results of Decisions) และพยายามทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมอีก เมื่อทราบว่าการกระทำของตนเกิดผลอย่างไร
 ๕. การคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibilities) มีการวางแผนล่วงหน้าระยะยาว
 ๖. มีความสันทัดในการจัดระบบงาน (Organizational Skills) เสนอรู้จักเลือกผู้รวมคิดแก้ไขปัญหา
- และแมคเคลแลน (Mc Clelland, 1961 : 201 - 256) ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีส่วนสัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และได้เสนอแนะนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ๓ ข้อ คือ

๑. จะต้องพยายามทำให้ตนคลายความยึดมั่นในชนบทรรมนิยมประเพณี และหันเอาใจใส่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

๒. จะต้องพยายามทำให้ทุกคนมีความต้องการสัมฤทธิ์สูงขึ้น

๓. จะต้องพยายามชักชวนบุคคลที่มีความต้องการสัมฤทธิ์สูงให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ทั้งอิทธิบาท ๔ และแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์มุ่งให้เกิดความสำเร้ใจในการประกอบกิจการงานเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่อิทธิบาท ๔ นั้นมีแรงจูงใจที่เกิดจากตนเอง คือความพอใจในการทำงานโดยไม่เลือกว่าจะเบื่องานยากงานง่าย และจะมีใครมองหรือไม่ก็ตาม มุ่งแต่จะทำงานให้สำเร็ตามเป้าหมายเท่านั้น ผู้ศึกษาคควาผู้ที่มีองค์ประกอบทั้ง ๔ ของอิทธิบาท ๔ คือฉันทะ - ความพอใจ วิริยะ - ความเพียร จิตตะ - ความตั้งใจ ไม่ฟุ้งซ่าน และวิมังสา - ความใคร่ตรองพิจารณาถี่ถ้วนแล้วยอมมีส่วนร่วมช่วยให้งานสำเร็จจุลงไปด้วยดี

ผลจากการศึกษาทำให้ได้เครื่องมือวัดบุคลิกภาพอันอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่อยู่ในพุทธศาสนา อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ และเป็นแนวทางในการค้นคว้าหาตัวแปรอื่น ๆ ทางจิตวิทยาซึ่งมีอยู่ในธรรมะของพุทธศาสนา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

๑.๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

๑.๑.๑ นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๑๐๐ คน โดยแบ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน และนิสิตชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๕๐ คน

๑.๑.๒ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๑๐๐ คน โดยแบ่งเป็น นิสิตปีที่ ๑ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน ๕๐ คน และนิสิตชั้นปีที่ ๒ คณะแพทยศาสตร์ จำนวน ๕๐ คน

๑.๒ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

๑.๒.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ไต่เก้

ก. สาขาวิชาชีพ

- นิสิตร
- นิสิตแพทย์

ข. ระดับชั้นเรียน (นับจำนวนปีที่เรียนหลังจากจบการศึกษาระดับ

ม.ศ. ๘)

- ระดับชั้นปีที่ ๑
- ระดับชั้นปีที่ ๔

ค. เพศ

- ชาย
- หญิง

๑.๒.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

- บุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔
- บุคลิกภาพด้านขันติ - โสรัจจะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑. บุคลิกภาพธรรมาธิปไตย หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่อาศัยความมีธรรมเป็นใหญ่ เกิดจากกระบวนการสังกมประกิตที่มีสาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญอันหนึ่งของคานีเย และทัศนคติ ตลอดจนมาตรฐานสังกมของพุทธศาสนิกชนไทย แสดงออกในสถานการณ์ที่ต้องมีการตัดสินใจเลือก ชาติของพฤติกรรมที่จะแสดงออกระหว่างบุคคล และในทางสังกม โดยอาศัยหลักธรรม เช่น สัมโพธิ์ สัมปรัสิธรรม อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ เป็นต้น เป็นแม่บทของคานีเยและ ทัศนคติในการกำหนดทิศทางของการตัดสินใจ และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมในที่สุด ลักษณะ พฤติกรรมทั้งกล่าวนี้สามารถวัดได้โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยร่วมกันสร้างขึ้น

๒. บุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔ หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย อันประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

๒.๑ นิมิตะ (Preference) เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกมามีความกระหายความพอใจ เติบโต และสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ หรือในงานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ

๒.๒ วิริยะ (Energy) เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคล ที่แสดงออกด้วยความเพียร พยายามในการปฏิบัติงานด้วยความรู้สึกไปทอดอย และมีความกล้าที่จะกระทำงานนั้น ๆ

๒.๓ จิตตะ (Thought) เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกด้วยการจดจ่อใส่ใจ จดจ่อ ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยใจให้ความคิดฟุ้งซ่าน

๒.๔ วิมังสา (Investigation) เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ หาเหตุผลในสิ่งที่กระทำด้วยความพิถีพิถันระมัดระวัง มีการวางแผนและวัดผลงานให้กระทำเสมอ

บุคลิกภาพด้าน อิทธิบาท ๔ นี้ สามารถวัดได้ช่วยแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูง แสดงว่ามีลักษณะอิทธิบาท ๔ มาก และผู้ที่ได้คะแนนน้อย แสดงว่ามีลักษณะอิทธิบาท ๔ น้อย

๓. ขันติ - โสรัจจะ

๓.๑ ขันติ (Patience) หมายถึง ความอดทนเพื่อที่จะพยายามสร้างความสำเร็จ โดยความอดทนแยกออกพิจารณาได้ ๔ ลักษณะ คือ อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อการล่วงเกินของผู้อื่น และอดทนต่ออำนาจกิเลส ซึ่งพฤติกรรมนี้สามารถวัดได้ช่วยแบบทดสอบเกี่ยวกับขันติ ถ้าได้คะแนนน้อย แสดงว่ามีขันติน้อย

๓.๒ โสรัจจะ (Gentleness) หมายถึง ความสงบเสงี่ยม เรียบร้อย เป็นการควบคุมการกระทำของร่างกาย และคำพูดมิให้เกิดปฏิกิริยา เพื่อรู้สึกดีใจมาก เสียใจมาก หรือเวลาที่โกรธมาก พฤติกรรมนี้สามารถวัดได้ช่วยแบบสอบถาม โสรัจจะ ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีโสรัจจะมาก ผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีโสรัจจะน้อย

๔. นิสิตครู หมายถึง นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๑๗
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

๕. นิสิตแพทย์ หมายถึง นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ ปีการศึกษา
๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยมหิดล

๖. ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นเรียนของนิสิตทั้ง ๒ มหาวิทยาลัย ซึ่งนับจำนวน
ปีที่เรียนหลังจบ ม.ศ. ๕

ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ในปัจจุบันบุคลิกภาพมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม ความสำเร็จ ความล้มเหลว
ในการประกอบกิจการงาน อาชีพ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้
นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่า พัฒนามาจากกระบวนการสังคมประเพณี (Socialization Process) ซึ่งเป็น
วิธีการซึ่งทุกคนจะต้องเรียนรู้ในด้านความคิด ความเชื่อ ทศนิยม ค่านิยม ความประพฤติต่าง ๆ
หรือแบบอย่างของพฤติกรรม เพื่อทำตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ และสิ่งที่เรารู้มานี้จะประกอบ
ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล เป็นการยอมรับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณี
ของสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต และทำตนให้เป็นไปในแนวเดียวกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม

บาสดาต (Bassard) กล่าวว่า บุคลิกเป็นผลผลิตของสภาพสังคม ซึ่งเกิดจาก
ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บุคคล
สังคม และสิ่งที่เรารู้มาจากวัฒนธรรม และชัลลีแวน (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, ๒๕๑๖) ซึ่งเป็น
เจ้าของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Theory of Interpersonal Relation) เชื่อว่า
บุคลิกภาพเกิดจากการปรับตัวของบุคคล เพื่อให้อยู่ในสังคมได้ดี

ในด้านบุคลิกภาพนี้ ปรอยท์ (อ้างจาก นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, ๑๙๗๑) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา
คนแรกที่เน้นพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาเห็นว่า การกำหนดบทบาทของตนเอง
ชีวิตในวัยทารก และวัยเด็กมีอิทธิพลต่อโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคล การอบรมเลี้ยงดูหรือสังคม
ประเพณี ในช่วงระยะ ๕ ปีแรก เป็นช่วงที่ก่อบุคลิกภาพ

ดิงก์เมเยอร์ (Dinkmeyer, 1965 : 185) กล่าวว่า "คน" ของบุคคลได้รับอิทธิพลจากศาสนา สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันเป็นแหล่งแรกของประสบการณ์ที่เป็นผู้จัดค่านิยมให้แก่เด็ก

ตัวแทนของขบวนการสังคมประภคิก ก็ได้แก่ บิคา มารดา หรือผู้ปกครองที่ทำหน้าที่อบรมสมาชิก กลุ่มเพื่อนเล่น โรงเรียนซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมที่ให้การอบรมอย่างมีแบบแผน กลุ่มอาชีพและสื่อมวลชน ซึ่งป็นขบวนการกว้างขวางและมีบทบาทสำคัญต่อขบวนการสังคมประภคิกมาก ซึ่งจึงเหล่านีทำให้เกิด การปรุงแต่งพฤติกรรมที่ก่อการ เกิดการเรียนรู้ที่ Skinner เรียกว่า Supers-titious behavior

เกี่ยวกับการพัฒนาการทางศีลธรรม (Moral Development) เพียเจท์ (Piaget) เชื่อว่า พัฒนาการทางศีลธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

๑. Premoral Stage อายุตั้งแต่เกิดถึง ๑ ปี ระยะเวลาที่เด็กยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องศีลธรรมจรรยาใด ๆ ใจตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ต้องการความสุขแก่ตนเองเท่านั้น ไม่สนใจคนอื่น

๒. Heteronomous Stage อายุ ๑ - ๕ ปี เริ่มให้ความสนใจบุคคลอื่นที่โตกว่า และเรียกร้องให้เขาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ผู้ใหญ่ที่เขารู้จัก เด็กต้องฟังใจทำตาม เพื่อมิให้ถูกลงโทษ ทั้ง ๆ ที่ไม่ทราบว่าควรจะทำตามกฎเกณฑ์นั้นทำไม

๓. Autonomous Stage อายุ ๖ ปีขึ้นไป เด็กมีความคิดเห็นเป็นตัวของตัวเอง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ใช้หลักความยุติธรรมเป็นส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น คิดถึงความเสมอภาค และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

Kohlberg's Six Stage of Moral Development แบ่งออกเป็น ๓ ขั้น ดังนี้

๑. Obedience and Punishment orientation มีลักษณะเชื่อฟังและยอมตามสิ่งที่ผู้ใหญ่เห็นถือว่า หรือทำสิ่งใดลงไปก็เพื่อไม่ให้ถูกลงโทษมากกว่าสิ่งอื่น

๒. Have egoistic orientation กระทำเพื่อความพอใจของตนเอง และเพื่อรางวัลจากผู้อื่น เริ่มตระหนักถึงความต้องการ และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่นที่ติดกอสัมพันธ์กับ มีการแลกเปลี่ยนการกระทำกับผู้อื่น

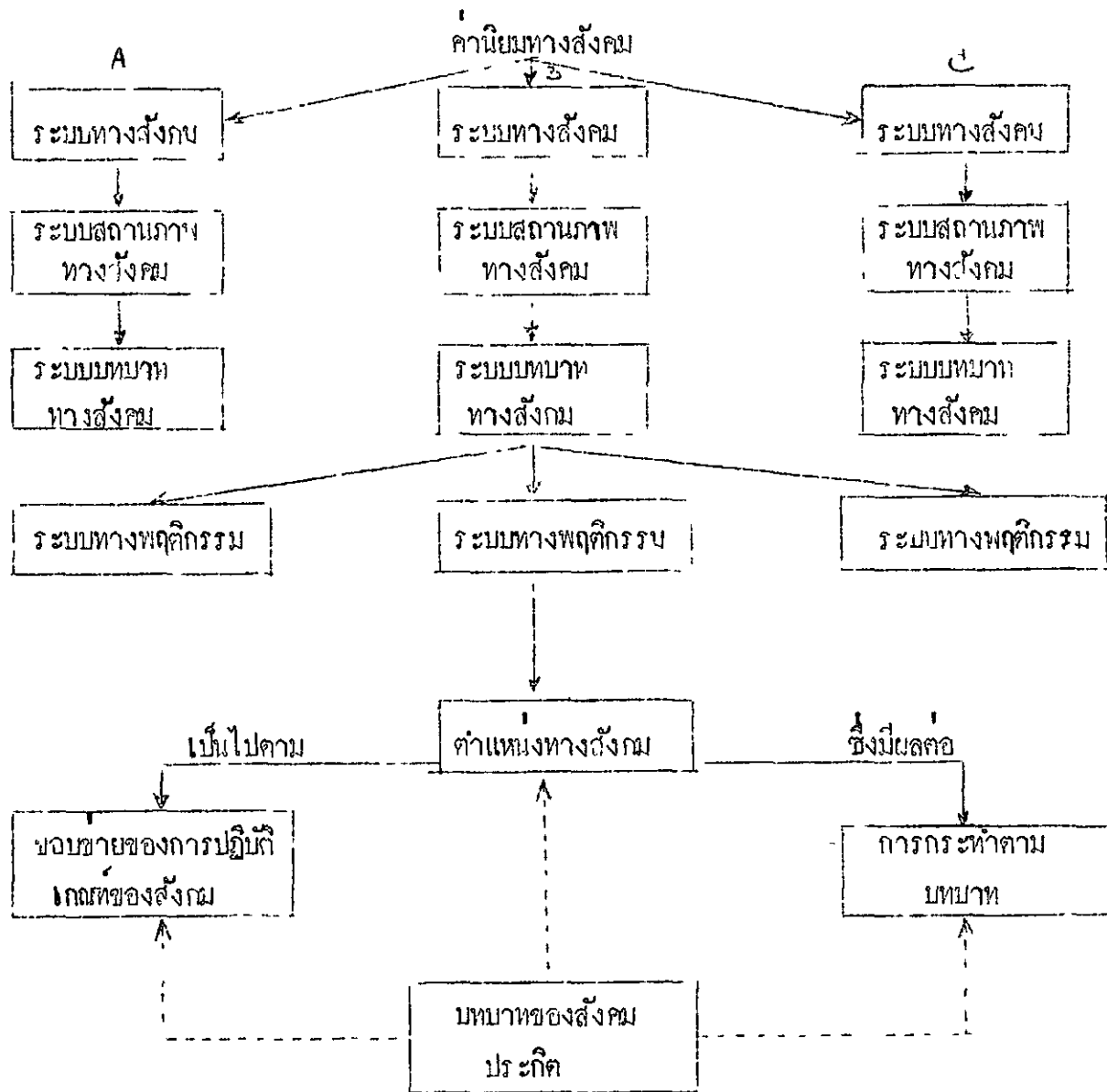
๓. Good - boy orientation คล้อยตามความคิดเห็นและพฤติกรรมของ
บุคคลส่วนมาก (Majority) ต้องการเป็นที่ยกย่องของบุคคลอื่น

๔. Authority and Social Order Maintaining Orientation ถือเอา
การปฏิบัติตามที่เป็นอย่างสำคัญ ยึดกฎเกณฑ์ทางสังคม มีใจกลัวถูกลงโทษ ทำเมื่อถูกเกณฑ์ให้กระทำ
และจะใจเป็นประโยชน์ต่อตนจากการกระทำตามหน้าที่นั้น

๕. Contractual Legalistic Orientation เริ่มระลึกถึงจุดเริ่มต้นใน
กฎเกณฑ์ของความคาดหวัง เพื่อให้แก่การตกลงกับหน้าที่ในรูปของการติดต่อ

๖. Conscience or Principle Orientation มีหลักเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ
ในการกระทำของตนเป็นที่ยึดถือ และรู้จักรับผิดชอบในการกระทำของตน

วิบุตธ วิเชียรโชติ (๑๙๖๓, ๑๔ - ๒๔) ได้ตั้งโครงการศึกษาขบวนการสังคมประภิต
กับโครงสร้างของสังคม โดยมีนิสิตร่วมวิจัยหลายคน และให้ความหมายของขบวนการสังคมประภิต
ไว้ว่า เป็นขบวนการที่บุคคลเรียนรู้วิถีทางของสังคม เพื่อเขาจะได้อยู่รวมในสังคมได้ สังคมประภิต
เป็นทั้งการเรียนรู้ และการรับเอาแบบแผนของพฤติกรรม ค่านิยม ความรู้สึกต่าง ๆ กันจะเรียนรู้
ขบวนการสังคมประภิตมาตั้งแต่เกิด ความเป็นอยู่ และบทบาทภายในครอบครัวจะเป็นสังคมแรกที่เด็ก
ได้เรียนรู้ โดยเด็กเริ่มเรียนจากตัวเองออกไปยังบุคคลอื่น ๆ เมื่อโตขึ้นสังคมจะกว้างออกไปอีก
ได้ติดต่อกับคนอื่น ๆ และนำเอาการเรียนรู้ภายในมาซึ่งเป็นรากฐานของเขาไปใช้กับระบบสังคม
อื่น ๆ โดยได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของขบวนการสังคมประภิต กับโครงสร้างของสังคม
เป็นแผนภูมิไว้ดังนี้ (ฉันทลิกา ปัทมานนท์, ๒๕๑๖ : ๑๙)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการสังคมประจักษ์ กับโครงสร้างของสังคม

(จากวีรยุทธ วิเชียรโชติ, ๑๙๖๔)

จากแผนภูมิต้นี้ ค่านิยมทางสังคมจะเป็นแหล่งกำเนิดของพฤติกรรมต่าง ๆ ของสังคม ในระดับใดระดับหนึ่ง - ไม่ดี, ถูก - ผิด, มีศีลธรรม - ไม่มีศีลธรรม จะถูกกำหนดขึ้น ระบบทาง

ระบบทางสังคมจะเป็นที่จัดระเบียบของขบวนการสังคมประติ โครงสร้างของการดำรงชีวิต วิธี
ทางที่จะบรรลุเป้าประสงค์ ค่านิยมทางสังคมจะชี้ให้เห็นถึงระบบของสังคมนั้น โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว
ค่านิยมทางสังคมจะถูกกำหนดมาจากศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของสังคม

จะเห็นได้ว่า ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นส่วนสำคัญของคน เพราะอิทธิพลในการสร้าง
วิถีชีวิตของชนชาติตั้งแต่เกิดโดยไม่รู้สึกรู้สึก เมื่อคนเราเติบโตอยู่ในหมู่คณะใดก็เคยชินกับวัฒนธรรม
และยึดหลักของหมู่คณะนั้น และถือเอาเป็นวิถีชีวิตของตน มีพฤติกรรม ภาษาพูด และประกอบกิจ
ไปตามแบบวัฒนธรรมประเพณี และความเคยชินของหมู่คณะที่ตนอยู่ จะมีการถ่ายทอดวิธีการนั้นต่อไป
ในกลุ่มของตน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา เป็นศูนย์กลางทางสังคมที่ถ่ายทอดคุณธรรม
วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ของสังคมให้กับคนรุ่นหลัง

จากอิทธิพลของสังคมและการก่อตัวบุคลิกภาพในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมของชาวพุทธ
พุทธศาสนาจึงเกี่ยวข้องกับทัศนคติของชาวไทยอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะทำอะไร ที่ไหน หรือพบกับใคร
จะต้องเกี่ยวข้องกับศาสนาเสมอ ไม่ทางตรงและทางอ้อม ในสังคมของชาวพุทธจึงมีธรรมะเป็น
รากฐาน ซึ่งก่อให้เกิดบุคลิกภาพในตัวของคนไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมาธิปไตย

สมเด็จพระสังฆราช (จตุรธาภิ) (๒๕๐๐ : ๓๐๑) ได้อ้างในพระสุตตันตปิฎก เล่มที่
๒๐ หน้า ๓๓๔ ทรงแสดงคุณธรรมของพระจักรพรรดิ เทียบเคียงกับคุณธรรมของพระพุทธเจ้าว่า
เป็นผู้ถือธรรมเป็นใหญ่ (ธรรมาธิปไตย) ซึ่งประกาศความที่พระพุทธศาสนายกย่องธรรมาธิปไตย
เป็นเลิศ

สุชีพ ปุณณานุภาพ (๒๕๐๐ : ๔๖๔) ได้กล่าวว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้ถือธรรม
คือความถูกต้องตามเหตุผล เป็นประมาณ ที่เรียกว่าธรรมาธิปไตย ไม่สอนให้ถือคนเป็นใหญ่ หลัก
คำสอนเรื่องผู้เห็นธรรม ชื่อว่าเห็นพระพุทธเจ้า คำสอนเรื่อง อามิสบูชา และปฏิบัติบูชา และการ
ถึงพระธรรมวินัยไว้เป็นพระศาสดา แทนองค์พระพุทธเจ้า ก็เป็นการสอนแบบธรรมาธิปไตย

สมเด็จพระมหาสงฆเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๔๗๓ : ๕๑) ทรงมีพระโอวาทว่า "ทั้งนี้ เรื่องช่วยการถือชาติ คนทั้งหลายย่อมมีปกติเห็นแก่ตัว จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ตัวต้องได้ประโยชน์ด้วยจึงจะทำ อธิบายที่คิดมาในสัจตาม แม้แห่งคนถือพระศาสนา ทำบุญให้ทานยังปรารถนาจะได้สมบัติอย่างนั้น สมเด็จพระบรมศาสดาทรงชักนำให้ละความเห็นแก่ตัว และให้ตั้งใจทำ มุ่งความสมควรเป็นใหญ่ ทรงติการทำความชั่วด้วยอหังการโดย ยกตนเป็นใหญ่ และโลภาริบโดย ถือโลกเป็นใหญ่ และทรงสรรเสริญธรรมาธิปไตย มุ่งธรรมเป็นใหญ่"

พุทธภาษิต (๒๕๑๓ : ๑๗๓) อ้างถึงการถือธรรมเป็นใหญ่ ปรารภความถูกต้องสมควร อันเป็นการทำความดี เห็นแก่ความดี ไม่ใช่ทำเพื่อหวังอะไรตอบแทน ไม่มีการแบ่งความดีกลับตนในใจเบื้องหลัง จุติประสงค์อยู่ที่การกระทำเพื่อผลดีมากกว่า

หลักคำสอนที่หนักแน่นในเรื่องธรรมาธิปไตยนี้ สอดคล้องกับคุณลักษณะพิเศษที่ว่า พระพุทธศาสนาอย่างตรงไปตรงมาเป็นอย่างดี เพราะหลักธรรมาธิปไตยนี้อาจทำได้ในหลายกรณี เช่น

๑. ในการคำนวณความยุติธรรม

๒. ในการพิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูก

การคำนวณความยุติธรรม ตัดการหรืออยู่เป็นใหญ่ถ้าถือหลักธรรมาธิปไตย คือธรรมเป็นใหญ่ ก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อหา หรือความลำเอียง ๔ ประการคือ

ลำเอียงเพราะความชอบกัน เรียกว่า ฉันทาคติ

ลำเอียงเพราะชังกัน เรียกว่า โทษาคติ

ลำเอียงเพราะหลงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรียกว่า โมหาคติ

ลำเอียงเพราะกลัวหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรียกว่า ภยาคติ

การพิจารณาว่าอะไรผิด อะไรถูก ถ้าเราถือธรรมะ คือ ความถูกต้องเป็นใหญ่ สามารถวินิจฉัยได้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร มีเหตุ มีผล ไม่ใช่เพราะกลัวหรือหลง ประมุขคัมภีร์ปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างนี้ อย่างนี้เรียกว่า ถือธรรมะเป็นใหญ่ อันเป็นธรรมาธิปไตยโดยแท้

หลักธรรมาธิปไตยของพุทธศาสนา

๑. เกี่ยวกับหลักธรรม สอนไปให้รู้เห็นเหยียดหยามกันในเรื่อง ชาติ ชั้น วรณะ สดกใหม่มนุษย์จึงมาพบกันที่ศีลธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษของพุทธศาสนา อันใช้หลักธรรมาธิปไตย

๒. คำสอนของศาสนาเจ้าลัทธิอื่น พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า คำสอนของลัทธิใดก็ตาม ถ้าสอนถูกก็ใช้ได้ด้วยทั้งนั้น จะถูกมากหรือน้อยเป็นเรื่องของการสนิษจะพึงใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง ซึ่งแสดงถึงความเป็นธรรมาธิปไตยอย่างสูงยิ่ง

๓. พระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมาธิปไตยในการตอบปัญหา เช่นในเรื่องคฤหัสถ์หรือบรรพชิตใครจะดีกว่ากัน ทรงตอบว่าใครก็ตามที่ประพฤติดีแล้ว พระองค์ทรงสรรเสริญ ความถูกต้องมีที่อยู่ที่พัก หรือบุคคล แต่อยู่ที่ ธรรมะ

๔. ในเรื่องการตกเศียน พระพุทธเจ้าทรงปรารภว่า คือ อนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายหักหางการกระทำทั้ง กาย วาจา ของพระองค์ได้ แสดงว่าพระองค์ทรงถือธรรมะเป็นใหญ่ โดยถือว่าการว่ากล่าวตักเตือนนั้นเป็นหนทางให้เกิดความเจริญ อันเป็นหลักธรรมาธิปไตย

๕. ความมีเหตุผล พระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ว่า คนจะอยู่ใกล้หรือไกลพระองค์นั้น ไม่ใช่จะดูว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลโดยระยะทาง ต้องเห็นธรรมะจึงได้ชื่อว่าอยู่ใกล้ ถ้าไม่เห็นธรรมะก็ให้ชื่อว่าอยู่ไกล

๖. การนับถือพระพุทธศาสนา ถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ ให้ถือว่าการประพฤติปฏิบัติสำคัญกว่าพิธีกรรมต่าง ๆ ดังนั้นทุกคนจึงมีสิทธิในการปฏิบัติธรรมะด้วยกันทั้งสิ้น

๗. ศาสนามีได้ก็อยู่ได้ แต่ถือธรรมะเป็นหลักสำคัญ เช่น ที่พระองค์ทรงตรัสว่า "ดูก่อนอานนตฺ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้นจะเป็นศาสนาของท่านทั้งหลาย เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว"

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (๒๕๐๕ : ๑๐๒) อธิบายว่าธรรมาธิปไตย คือการเอาหลักของความชอบธรรมและความผิดธรรม เป็นใหญ่ในการซึ่งใจให้รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ในการวินิจฉัย

วิบุตฺต วิเชียรโชติ (๒๕๑๖ : ๘๒) กล่าวว่าธรรมาธิปไตยหมายถึงการตัดสินใจโดยอาศัยผลการวิจัยและธรรมะเป็นพื้นฐาน หรือธรรมาธิปไตยคือระบบของประชาธิปไตยที่เจริญครบ เป็นรากฐานที่มั่นคง และปีระบบอำนาจที่กระจายไปทั่วทั้งระบบ

แสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติไทยคือการประพฤติปฏิบัติ โดยเอาเบ้าธรรมะเป็นใหญ่ ในการ กตสันธิ์ใจ ของการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความถูกต้องสมควร มีเหตุผล และยุติธรรม โดยที่ ศาสนาเป็นพื้นฐาน การปกครองจะเป็นแบบใดก็ตามถ้าบุคคลผู้ปกครองมีหลักธรรมประจำใจ ในลักษณะ ของการวางธรรม ความกตสันธิ์ และปัญญาธรรม เป็นต้น การปกครองนั้นย่อมถูกต้อง สมควรเสมอ การปกครองแบบประชาธิปไตยก็เช่นกัน เป็นแบบของการปกครองที่ก่อมาของ "ปวงชน" เป็นใหญ่ แทนที่ของพระเจ้าแผ่นดินที่มีทั้งผิดและถูก ดีและเลว ดังนั้นการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงเป็น ปรากฏการณ์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถ้าคุณภาพของบุคคลดีแล้ว ปวงชนก็ย่อมดี และ การปกครองแบบประชาธิปไตยก็ย่อมดี และถูกต้องด้วย

เอกสารเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๔๔๔ : ๔๔) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาทคือ...และเรื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง ซึ่งเป็นหลักอันใดก็เคียงกับหลักการพึ่ง ตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า อิทธิ นัยจาก จะแปลว่าสำเร็จแล้ว ยิ่งแปลว่า ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิต ศาสตร์ก็ตาม ซึ่งอาจอาศัยหลักอิทธิบาท ๔

จำนงค์ ทองประเสริฐ (๒๔๖๖ : ๓๕๕) พระภิกษุวิสุทฐิวงค์ (๒๔๕๙ : ๕๓) และ จากหลักสูตรประมวลการสอบวิชาธรรมของโรงเรียนพุทธศาสนานานาชาติ ของมหาจุฬาลงกรณ (๒๕๐๕ : ๑๔๖) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ ว่า คือ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ

สุชีพ ปุณณานุภาพ (๒๕๐๐ : ๗๖) ได้ให้คำแปลของอิทธิบาท ๔ ไว้ ๒ ทาง คือ ข้อปฏิบัติให้บรรลุถึงฤทธิ์ (Basic of Psychic Power) หรือแปลว่า ข้อปฏิบัติให้บรรลุ ถึงความสำเร็จ (Law of Success) ซึ่งในการประคับประคองสิ่งของใหม่ ๆ ในสมัยนี้ ถ้าหาก คุณธรรมเหล่านี้ยังขาดไม่ได้

✓ พุทธศาสตร์ ภิกขุ (๒๕๑๓ : ๑๕๕) ได้อธิบายไว้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมำรับความ สำเร็จ ซึ่งต้องใช้ในการทำงาน และเป็นทางเดียวที่จะปฏิบัติเพื่อนำไปสู่จุดหมายได้ ดังพระพุทธรเจ้า

ทรงตรัสไว้ว่า "ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนี้ ๆ ย่อมเจริญด้วยอิทธิบาท เป็นเครื่องประจักษ์สมาธิ อันประกอบด้วยคุณห้าประการ ด้วยวิริยะ เป็นประการ ด้วยจิตตะเป็นประการ ด้วยวิมังสา เป็นประการ"

พระกวีวรรณ (๒๕๐๒ : ๔๒๒ - ๔๒๓) กล่าวว่าในการประกอบการงาน มีหลักการ และวิธีการอย่างไร แต่ไปปฏิบัติให้ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งหลักอิทธิบาท ๔ ก็ไม่สำเร็จ เจนเดียวกับที่ กณิน อัครโยธิน (๒๕๒๓ : ๒๔ - ๒๕) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นคุณ ๔ อย่าง ถ้าไม่บริบูรณ์แล้ว จะชักนำไปสู่การคลั่งสิ่งที่ไม่เลือดีวิสัย จนกล่าวไว้ว่าอิทธิบาท ๔ เป็นธรรมะที่เป็นธรรมที่มีอุปการะแก่งานทุกชนิด ทั้งแก่งานของผู้ครองเรือน จนถึงงานของผู้นำเพื่อสมณวิปัสสนา (เป็น มุทกัมม, ๒๕๐๔ : ๔๑๓) เพราะหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นหลักการ ทำงานของพระพุทธเจ้า อันนับว่าเป็นนักทำงานชั้นแรกของโลก ในความรู้ลึกของคนไทยทั่ว ๆ ไป แล้ว บักรวบรวมหลักต่าง ๆ ไว้นอกคอก แล้ววิธีของพระพุทธองค์ทรงสอนให้ตั้งที่ในใจของตนเองก่อน ตั้งใจถึงตัวจริง ๆ จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้เริ่มจากตนเองก่อน (เป็น มุทกัมม, ๒๕๐๒ : ๔๔)

การที่เราไม่ได้ปฏิบัติตามหลักของอิทธิบาท ๔ อย่างจริงจังและถูกต้อง ทำให้คนไทยเราขาดความกระตือรือร้นในด้านการอาชีพและเศรษฐกิจล้าหลังประเทศอื่น ๆ เป็นเพราะไม่นับถือ ศาสนาจริงจัง และขาดอิทธิบาท ๔ (สพพร เทพสิทธา, ๒๕๑๓ : ๓๒) เพราะอิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมสำคัญที่สุดในการสร้างตนเองของผู้ที่หวังความก้าวหน้า (อาศรม โฉมรัตน์, ๒๕๕๘ : ๓๔๕) ไม่ว่าจะเป็นการประกอบกิจการใด ๆ ก็ตาม ทั้งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงอุปมาแห่ง อิทธิบาท ๔ ประการแก่พระอานนท์ ณ ป่าวาเลเจกีย ถึง ๓ ครั้งว่า "ดูก่อนอานนท์ อิทธิบาท ๔ อันผู้ใดผู้หนึ่งเจริญแล้ว ทำให้เขาได้เป็นนิยาม ให้เป็นที่ตั้ง คล่องแคล่วแล้ว ผู้นั้นหวังอยู่ พึ่ง ดำรงอยู่ได้ตลอดกับปี หรือเกินกว่ากับปี"

ใ้กับผู้ศึกษาและอธิบายถึงหัวข้อทั้ง ๔ ของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้

๑. ฌันทะ (Preference)

/ฌันทะ คือความพอใจ ความเต็มใจในการทำงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงาน ทำงานอยู่ก็ใจ เมื่อใจรักแล้วก็อยากจะทำ เต็มใจที่จะทำงานนั้น งานก็ย่อมสำเร็จ (จามงค์ ทองประเสริฐ, ๒๕๐๒ : ๒๑๕) เพราะในคานจิตวิทยา อารมณ์ที่เป็นอาหารใจที่ดีที่สุด คือ

อารมณ์รัก เพราะทำให้ปีศาจใจ พระพุทธเจ้าจึงทรงวางฉันทะไว้เป็นข้อแรก เป้าปีความรัก
ในงานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นงานชนิดใดโดยมสำเร็จ (ปิ่น มุกตัก, ๒๕๐๒ : ๒๑๕)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระชินญาณวโรส (๒๔๔๔ : ๔๕) และสุชีพ ปุณฺณภาพ
(๒๔๖๑ : ๗๖) ให้ความหมายว่า เป็นความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

พระกวีวราวุธ (๒๕๐๒ : ๔๒๓) กล่าวว่า ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ความสนใจ
ความขอมใจ ถ้าเราขอมใจ สนใจ และถูกใจแล้ว งานก็สำเร็จได้โดยง่าย อันเป็นหลัก
เบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

ในหลักสูตรและประมวลการสอนวิชาธรรมโรงเรียนพุทธศาสนานันทวิทยา (๒๕๑๕ : ๑๔๖)
กล่าวไว้ว่า ฉันทะ คือ ความพอใจ เป็นความต้องการที่จะกระทำ กอปรใจในสิ่งที่ต้องการนั้น
เสมอ

กถิน อัครนิยธิป (๒๕๖๗ : ๖๔ - ๖๕) กล่าวว่า ฉันทะ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นตัว
กำลังใจอันแรงกล้า เมื่อมีฉันทะแล้วอีก ๓ ประการในอิทธิบาทหยาบตามมา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (๒๔๔๕ : ๒๑๓ - ๒๑๔) กล่าวว่า ฉันทะคือความพอใจ
ความเปี่ยมใจใคร่จะทำ เป็นคุณธรรมที่พึงความเพียรมิให้ถอย เพื่อความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ
จะเห็นได้ว่า ฉันทะ เป็นธรรมที่ช่วยให้เกิดการทํางานอย่างสม่ำเสมอ แม้ที่พระพุทธเจ้า
ตรัสไว้ว่า "..... ฉันทะ จักมี ความหดเหี่ยวไปไม่ได้ ความห่อหุ้มจะไม่มี ความหยุดภายในจัก
ไม่มี ความพุ่งออกไปภายนอกจักไม่มี เราจะเปี่ยมใจอยู่ในกาลก่อน และเบื้องหน้าอยู่เสมอ จมรัก
ให้เป็นไปไ้ช้า ก่อนที่จิตใดจะไปก็ฉันทนั้น กอปรใจก่อนหน้านั้นก็เปี่ยมฉันทนั้น เบื้องล่างฉันทใด เบื้อง
บนฉันทนั้น กลางก็ฉันทใด กลางวันก็ฉันทนี้ เรื่อยตามบรมจิตอันมีแสงสว่างด้วยจิตอันเปิดแล้ว
ไม่มีอะไรขวางกั้น ให้เจริญอยู่ด้วยอาการอย่างนี้ " (จิเรก ชัยนาม, ๒๕๐๐ : ๑๕๕)

✓ วิริยะ (Energy)

พระกวีวราวุธ (๒๕๐๒ : ๔๒๓) แปลว่า ความเพียรพยายาม กล่าว งานใดก็ตาม
ถ้าถูกใจ แต่เกียจคร้านก็ประสบความสำเร็จไม่ได้ ต้องขยันฝึกฝนจนชำนาญ เมื่อต้องการใช้จริง ๆ
ก็ทำได้ เกี่ยวกับความกล้านั้น ถ้าไม่มีความกล้าก็ไม่ได้ทำ ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นไม่ได้

เขวง พันธุ์จันทร์ (๒๕๐๐ : ๔๓) และจำนงค์ ทองประเสริฐ (๒๕๑๖ : ๓๕๕) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความพากเพียร (ตั้งใจทำงาน) วิธีะนี้มีความจำเป็นมากสำหรับการปฏิบัติงานทุกอย่างทุกด้าน ซึ่งเปรียบเสมือนน้ำมันเชื้อเพลิงอันจำเป็นสำหรับรถยนต์ วิธีะนี้เป็นคุณธรรมที่อยู่ภายในใจ ไม่ย่อท้อ รวมถึงความกล้า ความเพียรนี้มีได้หมายความว่า ทำงานไม่หยุด แต่หมายถึงมีกำลังใจสูงกว่าข้ออ้างที่จะเลี่ยงการงาน ถ้าจำเป็นต้องหยุด ก็หยุดได้ แต่ในใจนั้นยังกระตือรือร้นที่จะทำงานนั้น

อาศรม โพธิ์รัตน (๒๕๕๕ : ๓๔๕) กล่าวว่า ความเพียร คือความมานะ อดทน กล้าหาญไม่ท้อถอยในการประกอบกิจที่ตนพอใจ ไม่เกียจคร้าน แม้งานนั้นจะลำบาก ต้องใช้เวลามาก มีความเพียรสม่ำเสมอ

พระธรรมโกเศศพินิต (๒๕๑๑ : ๔๓ - ๔๕) ให้อ้างถึงสมเด็จพระพุทธองค์ทรงตรัสธรรมเทศนา ทรงถามความเพียรไว้กับชีวิต เพราะประโยชน์อันพึงได้รับด้วยอรรถภาพ ความเพียร มนุษย์ ประโยชน์นั้น ๆ บุคคลจะถึงที่สุดช่วยความเพียร และพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า แม้บุคคลจะมีปัญญา แต่ไม่มีความเพียรประกอบ ปัญญาก็มีโอกาสร่วงออกมา การหมั่นประกอบกิจการงาน ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ถึงขั้นนี้ผู้ที่จะประสบความสำเร็จจะต้องประกอบด้วยความเพียร ซึ่งจะต้องพึ่งตนเองเป็นผู้ดำเนินการ แม้แต่พระเจ้าแผ่นดิน ก็ต้องอาศัยความเพียรเข้าช่วยจึงจะสมประสงค์ ทั้งก้านกายและวาจา สมเด็จพระพุทธองค์ทรงตรัสเตือนว่า "บุรุษพึงพากเพียรไป จนกว่าประโยชน์จะสำเร็จ เพราะประโยชน์สำเร็จแล้วก็ย่อมประสบ ลาภ ยศ ความสรรเสริญ ความสุข ยิ่งหยวนกันตามควรแก่กิจ หรือข้อปฏิบัติที่พากเพียร (พระวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์, ๒๕๑๑ : ๑๔๖)

นาวาตรี อ่อน บุญยพันธ์ (๒๕๑๐ : ๕๕ - ๑๐๐) ให้อ้างถึง วิธีะ ความเพียร ว่าคือความมีใจมุ่งมั่นในการละอกุศล บาปกรรม เพียรพยายามในการบำเพ็ญกุศล มากนั้น มันทั้งทั้งกำลังกาย และกำลังใจ ไม่ปล่อยประละเลย หรือเรียกว่า ปราน แผลว่า กุศลที่บำเพ็ญถึงเข้าไปถึงไว้ อุฏฐานะ แปลว่า ลูกขึ้นประคองกิจ ธิติ แปลว่า มันคง วัฐฐิติ แปลว่าไม่หยุดยั้ง คือทำโดยสม่ำเสมอ ความเพียรมี ๔ ประการคือ

๑. สวรรูปฐาน เพียรระงับความชั่ว
๒. ปธานฐาน เพียรละความชั่ว
๓. ภาวณฐาน เพียรอบรมภาวนา
๔. อมฤตฐาน เพียรรักษาความเพียรที่หามาได้ไม่ให้เสื่อมเสีย

ความเพียรทั้ง ๔ นี้ ทำให้คนละความชั่ว ละเลิกทำความดี ทำความเพียรในทางที่ถูกต้อง

แปลก สนิธิรักษ์ (๒๕๐๐ : ๒๔๘) กล่าวไว้ว่า ความเพียร มีความจำเป็น ๔ อย่าง คือ ต้องใช้ความเพียร ต้องบากบั่น มีน้ำใจเข้มแข็งไม่ห่อถอยต่อการทำงาน ไม่ทำ ๆ หยุด ๆ ถ้าไม่อาศัยความเพียรงานนั้นก็ยากเรื่อยไป ซึ่งตามหลักพุทธธรรมที่ท่านบัญญัติกล่าวเอาไว้ว่า พุทธธรรมสอนให้คนมีความเพียร ให้ก้าวไปข้างหน้า ให้มีความอดทนต่ออุปสรรคที่มาขัดขวางงานของตน ทรงสอนให้เป็นคนก้าวหน้า (ปัญญาบัณฑิต, ๒๕๐๑ : ๓๑) ซึ่งหลักนี้เป็นหลักค้ำค้ำยืนได้อย่างดี

เนื่องจากความเพียรมีทั้งในทางดี และไม่ดี ในที่นี้หมายถึงทำความเพียรในทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลถึงซึ่งความสมบูรณ์ สด ทั้งพุทธศาสนิกที่ว่า วิริเยน ทุกขมเจติ "คนล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร"

จิตตะ (Thought)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๔๕๕ : ๔๘) และอาศรมโพธิวัตร (๒๔๕๕ : ๓๔๕) ให้ความหมายว่า การเอาใจใส่ ผักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ พระภิกษุญาณ (๒๕๐๒ : ๔๒๓) ให้ความหมายว่า เอาใจใส่ในสิ่งนั้น ๆ ไม่วางธุระพยายามเอาใจจดจ่อตลอดไป มีความเฉลียวใจ

ชลอ อุทกภาณ (๒๕๑๒ : ๒๕๕) ได้กล่าวถึง จิตตะ ว่า เป็นความเอาใจใส่ การศึกษาแต่ละแขนงวิชาโดยไม่ย่อท้อ วางมือ เพื่อให้สำเร็จตามความตั้งใจ ไม่ทอดทิ้ง ไม่เฉื่อยชา เอาใจใส่ ให้การะกิจลุล่วงไปด้วยดี

สุชีพ ปุญญานุภาพ (๒๕๑๑ : ๗๔) ให้ความหมายว่า เอาใจฝักใฝ่ไม่ทอดธุระ (Thought)

ตามหลักสูตรวิชาธรรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวินยาศาสนิก มหาวชิราลงกรณ์ (๒๕๑๔:๑๔๓) ให้ความหมายว่า จิตตะ คือความคิด เมื่อทำสิ่งใดก็ก่อกองอยู่ในสิ่งนั้น กอปรรับรู้สิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความกตัญญู ไม่ปล่อยใจให้จิตใจฟุ้งซ่าน

ปิ่น มุกขนัตต์ (๒๕๑๒ : ๔๕) ให้ความหมายว่า ก็คือการเอาใจใส่กับงาน ซึ่งแปลว่า คิด หมายถึง การคิดถึงงาน ซึ่งอาจใช้คำว่า สนใจ ใฝ่ใจ ตั้งใจ ใส่ใจในทางปฏิบัติ คนที่มีจิตตะจะไม่ปล่อยปะละเลยงานของตน กอปรตรวจตรางานอยู่เสมอ ซึ่งทำให้รู้สึกเสียสละลงหน้า จะให้คิดหาทางแก้ไขไว้ให้พร้อม ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้เราเป็นนักตรวจตรางาน ไว้ว่า "อตุคฺโค โอบกฺเขยฺย กตานิ อตกานิจ" จงตรวจตรางานของตนทั้งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำ

✓ วิมังสา (Investigation)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๔๔๔ : ๔๘) และพระกวีวชิราวุธ (๒๕๑๒ : ๔๒๓) ได้ให้ความหมายวิมังสา คือ การหมั่นตรึงตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ๆ

ชลอ อุทกภาซฐ์ (๒๕๑๒ : ๒๕๕) ให้ความหมายว่า เป็นการหมั่นตรึงตรอง หาเหตุผล พร้อมทั้งทดสอบตรวจตรา ริเริ่มใช้วิธีการใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้งานนั้นทำงานง่ายขึ้น

ปิ่น มุกขนัตต์ (๒๕๑๒ : ๔๕) ได้กล่าวว่า วิมังสา คือความพิริยวิเคราะหฺ์ หรือการเข้าใจทำ เป็นการทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ ใครที่ทำงานโดยปราศจากปัญญาแล้ว งานนั้นก็จะสำเร็จได้ยาก หรือคนที่ทำงานโดยไม่ใช้ปัญญาไม่ทำงานก็ไม่รู้จักเสร็จ จิตตนเองต้องกลายเป็นทาสของงาน ดังนั้นงานทุกอย่างจึงต้องเข้าใจทำจึงจะสำเร็จด้วยดี

ในการทำงานนั้น มีความจำเป็นอยู่มาก เพราะงานทุกอย่าง งานที่สำคัญ มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนทางที่จะนำความสำเร็จมาสู่งาน กฎเกณฑ์นั้นคือปัญญา ต้องเพ่งพิริยพิจารณาเห็นช่องทางจึงจะทำได้สำเร็จ ถ้าลืมใช้ปัญญาก็ต้องตกเป็นเบี้ยล่าง ลำบากไม่แพ้คนอื่น

เอกสารเกี่ยวกับ ขันติ - โสรัจจะ (Patience - Gentleness)

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ญาณภรณเถระ (๒๔๔๕ : ๑๒๔) ได้อธิบายไว้ว่า ขันติ คือ ความอดกลั้นต่อวาทะที่ไม่เป็นที่พึงพอใจอันมาถึงเฉพาะหน้า อดกลั้นต่อเหตุแห่งทุกข์ อันเป็นที่ตั้งแห่ง โลกะ โทสะ โภทะ ผู้ที่ประพฤติกิริยารมณ์จะไ้ประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ทั้ง ๒ ฝ่าย เป็น ทางรักษาศาสนิก และ ความสงบ

ปิ่น มุกคุนต์ (๒๕๑๔ : ๕๒) กล่าวถึงขันติไว้ว่า คือความอดทนอันเป็นคุณธรรม จากตัวของตนเอง เป็นมโนเกิดของกำลังใจ ทำให้บุคคลมีกำลังใจที่ มุ่งทำให้บุคคลมีความเข้มแข็ง ทนทาน ถ้าว้า ถ้าว้าเสีย

อกท คือกลั้น ไ้แก่ห้ามไว้ไม่ให้ทำในสิ่งที่ตนชอบแท้ มีคนมาให้สินบนเป็นเงินจำนวนมาก ยืนยงทนไว้โดยไม่ยอมทำในสิ่งที่บาปซึ่งตนเองชอบ

ทท คือ ทนเผชิญกับสิ่งที่ตนไม่ชอบ เพื่อยึดมั่นในทางที่ดี

อกทเป็น ๔ อย่าง คือ

๑. อกทเกอความลำบาก คือไปแสดงตนเป็นคนขี้แพ้ กลัวแตก กลัวฝน จมเปื้อน ลักษณะของผู้ที่จิตใจเข้มแข็ง

๒. อกททนความทุกข์เวทนา คืออกททนความเจ็บป่วย ไม่แสดงอาการร้องไห้ ครวญครางว่ขอถึงความเปิ่นสนใจเลาะ

๓. อกททนความเจ็บใจ คือเมื่อมีผู้ล่วงเกิน เช่น จิ คำ ก็รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ แสดงอาการหุนหันพลันแล่นจนเกินงาม เช่นถึงกับตอบคำ ทะเลาะวิวาท

๔. อกททนอำนาจกิเลส คืออกททนต่อความอยากของตนเอง ไม่แสดงความ ทะเยอทะยานอันปรากฏว่าเสียงาม เพราะเป็นคนมักได้ หรือเห็นเงินตาโต

สมพร เทพสิทธา (๒๕๑๓ : ๑๔๒) ได้ให้ความเห็นว่าธรรมะที่เขว้าขเหว้ยรุ่นควรจะนำ มาใช้ในการปรับตัวอย่างยิ่งก็คือ ขันติ ความอดทน หนักแน่น เนื่องจากวัยรุ่นจะมีอารมณ์รุนแรง ทุณเณร โกรธง่าย และอาจจะทำอะไรโดยขาดความยับยั้งชั่งใจ เขว้าขเหว้ยรุ่นจึงควรพยายาม สร้างคุณธรรมในเรื่อง ขันติให้เกิดขึ้นกับตน ให้รู้จักอดทนหนักแน่นต่อความไม่พอใจ หรือความโกรธ

ของตนเอง ขัณฑิเป็นเหมือนเบรครถยนต์ที่จะช่วยป้องกันมิให้รถยนต์ไปชนกับรถคนอื่น หรือตกลงไป
ในคูข้างถนน รถยนต์ที่ขาดเบรคมีอันตรายเพียงใด เยาวชนวัยรุ่นที่ขาดขัณฑิก็มีอันตรายเพียงนั้น
และพระศาสนโสภณ (๒๕๖๒ : ๗๐) ให้ข้อคิดเห็นว่า อันผู้ครองเรือนถ้าขาดขัณฑิเสีย จะเป็น
กบไม่ทนการงาน เข้าลักษณะอ่อนแอ เป็นคนเฉลุนฉลน หุนหัน เข้าลักษณะร้ายกาจน่าเกลียด เป็น
คนเสียกำลังง่ายในเวลาเจ็บไข้ เจ็บเล็กน้อยก็เหมือนเจ็บมาก เข้าลักษณะใจเสาะ เหลวๆ ไม่
เหมาะแก่ภาวะแห่งผู้ครองเรือน ส่วนผู้ที่มิขัณฑิจนปรากฏตรงข้าม จะเป็นคนขยันแข็งทนการงาน
มีใจหนักแน่น มั่นคง

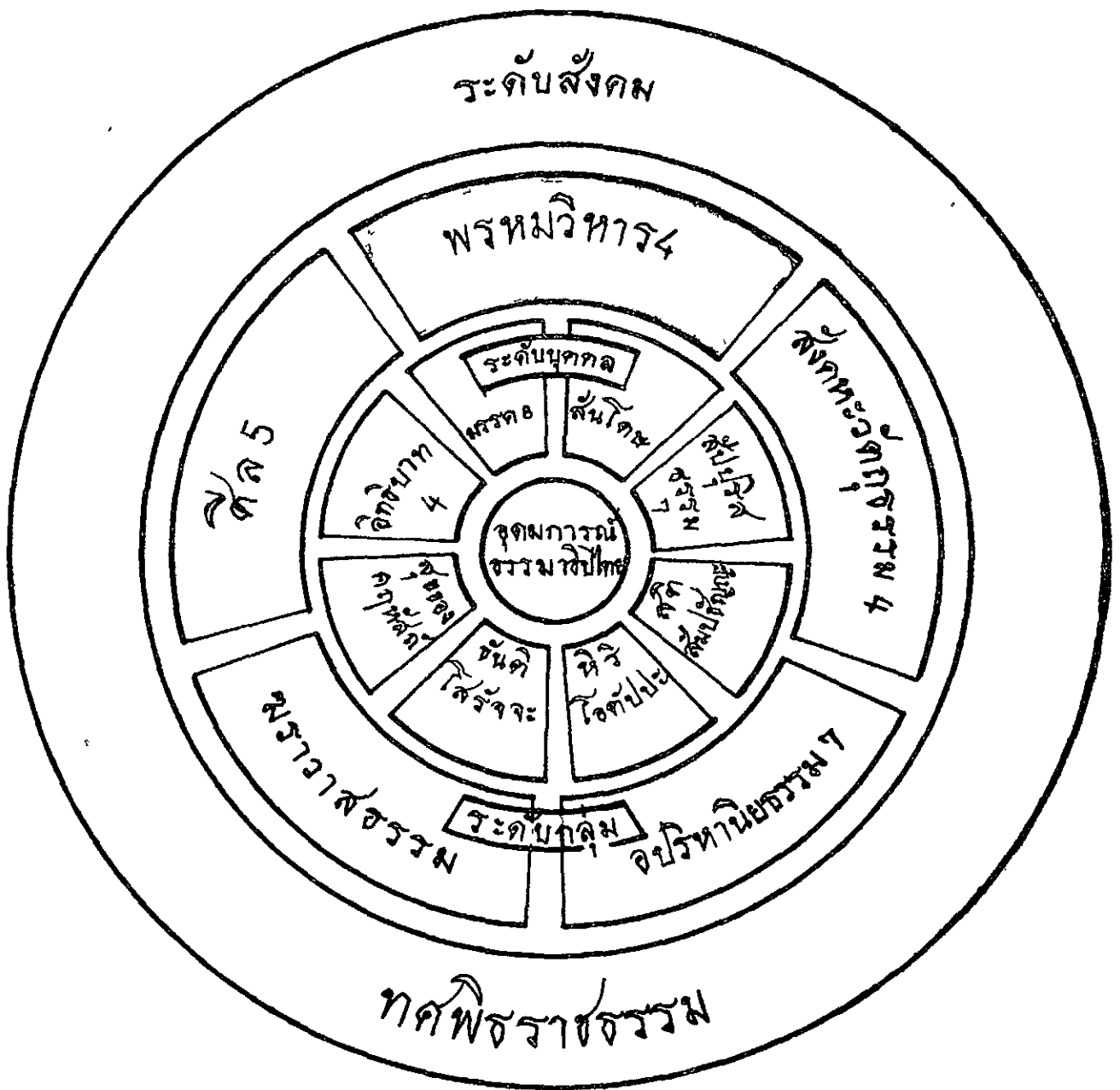
ชลด สุขุภาณ (๒๕๖๔ : ๗๕๓) เสนอแนะไว้ในหนังสือพุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ว่า
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงทราบโทษอันเกิดจากอำนาจของความโกรธเป็นอย่างดี พระองค์
ทรงวางหลักจริยศาสตร์สังคม เรื่อง "ทมะและขัณฑิ" เพื่อการใช้สติขมิวจิตตนเอง และใช้ความ
อดกลั้นประกอบ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องปมทางจิตเกี่ยวกับความโกรธ กล่าวคือหากผู้ใดเกิดปมทางจิต
เนื่องจากอารมณ์ดังกล่าว พระองค์ก็ทรงแนะนำให้ใช้สติของตนยังคิดเสียก่อน และให้บังคับใจของตน
เองด้วยความอดกลั้น (ขัณฑิ) ไม่ให้แสดงกริยา วาจา ว่าตนโกรธออกมาต่อหน้าผู้อื่น หรือในสังคม

ธรรมชาติที่อยู่กับขัณฑิ คือ โสรัจจะ ได้แก่ความสงบเสงี่ยม เมื่อมีขัณฑิสามารถอดทนต่อเหตุการณ์
ไม่กระทำการตอบโต้ผู้ที่มาล่วงเกิน หรือระงับอารมณ์โกรธ และความไม่พอใจได้ เราก็จะ
สามารถจัดกริยาอาการ คำพูดดีหมาของเราให้สงบเสงี่ยม ยิ้มแย้ม เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น การ
กระทำตามเช่นนี้เรียกว่ามี โสรัจจะ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ญาณมรณะ (๒๕๕๕ : ๗๗๐) ได้แปลโสรัจจะว่า ความยินดี
ในกรรมอันงาม ไกล่ความงาม สงบเสงี่ยม ความเข้มแข็ง

ขัณฑิและโสรัจจะในพระพุทธศาสนา กล่าวว่า เป็นธรรมที่ทำให้งาม ความงามของกมลนั้น
อาจแบ่งได้เป็น ๒ อย่างกว้าง ๆ คือ งามนอกและงามใน งามนอกได้แก่ร่างกายและอาการ ส่วน
งามในได้แก่งามใจ คนเราส่วนมากมักจะบำรุงแต่ความงามภายนอก แต่ละเลยความงามภายใน
ทั้งนี้เนื่องจากความงามภายนอกนั้นบำรุงได้ง่าย และมนุษย์มีความโง่เขลาอย่างที่จะทำอยู่แล้ว

จะเห็นได้ว่าทั้ง ขัณฑิ และโสรัจจะ เป็นธรรมที่เป็นเหตุอ้างอิง อาศัยกันและกัน กวอด
ความสงบเสงี่ยมจึงอดกลั้นเหตุอันไม่พึงปรารถนา คนที่ขัณฑิก็จะหาทางปลอบใจตนเองไม่ให้ถือดีได้

ภาพประกอบ

แสดงหลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคล กลุ่ม และสังคัมในระบอบธรรมาสีไทย

สมมติฐานในการวิจัย

๑. ลักษณะบุคลิกภาพทางด้านอิทธิบาท ๔ กับ ชนติ - โสรัจจะ จะมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วยความพอใจ ความเพียรพยายาม ความอดทน การใช้สติปัญญาอย่างมีเหตุผลในการทำงาน (ปิ่น บุตกัมภ์, ๒๕๐๒ : ๔๔) ส่วนชนติ โสรัจจะนี้ คือความหนักแน่น อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความเจ็บปวด คำด่าทอและคำขู่ข่มขู่ (สมพร เทพสิทธา, ๒๕๑๓ : ๑๔๒) พระภาวนาโสมณ (๒๕๑๖ : ๗๑) ให้ข้อคิดเห็นว่า อันผู้ครองเรือนถ้าขาดชนติจะเป็นคนที่โง่งงเบา - เข้าลักษณะ กอนอนแอ ส่วนผู้มีสมาธิขยันอดทนขาม คือจะเป็นคนเข้มแข็งต่อการทำงาน มีใจหนักแน่นมั่นคง ชนติ จึงเป็นส่วนหนึ่ง และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน ผู้วิจัยคาดว่า อิทธิบาท ๔ และชนติ - โสรัจจะ มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก

๒. บุคคลจะมีบุคลิกภาพในแต่ละข้อของอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กันทางบวก

อิทธิบาท ๔ คือคุณเครื่องแห่งความสำเร็จสมประสงค์ ธรรมนี้เป็นสามัคคีธรรม ถือถ้ามีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งย่อมไม่สำเร็จประโยชน์ จึงเป็นธรรมสัมพันธ์ และในธรรมทั้ง ๔ อย่าง ฉันทะ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นตัวกำลังใจเข้มแรงกล้า เมื่อมีฉันทะแล้ว อีก ๓ ประการจึงจะเกิดผลตามมา (ถกณ อัครโยธิน, ๒๕๒๓ : ๖๔ - ๖๕)

จะเห็นได้ว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพในข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียว ย่อมไม่ทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงคาดว่า บุคคลจะต้องมีลักษณะในแต่ละข้อของอิทธิบาท ๔ โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวก

๓. นิสิตชายมีลักษณะอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตหญิง

จากการศึกษาของวีราพร เทพวีรพงศ์ (๒๕๑๔) ศึกษาอิทธิพลของความเกรงใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหาโดยแยกตามเพศ พบว่านิสิตหญิงมีความเกรงใจมากกว่านิสิตชาย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแบร์รี่ (Barry, 1967 : 58) ที่กล่าวว่า ผู้ชายไทยมักให้ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ภายนอก เช่น ส่วนผู้หญิงชอบช่างหัวเก่า อยู่ในกรอบประเพณีเสมอ ต้องระงับการกระทำของตนมากกว่าชาย

นักจิตวิทยาได้อธิบายไว้ว่า การที่ชายมีลักษณะสร้างสรรค์ที่เหนือกว่า (Superior creative) ก็เพื่อจะชดเชยในข้อที่ชายไม่อาจจะสร้างสรรค์ชีวิตมนุษย์ได้อย่างหญิง ส่วน Merra Komarovsky ได้อธิบายว่า การประสบความสำเร็จของชายไม่มีสิ่งใดเป็นอุปสรรค ไม่เหมือนกับหญิง ซึ่งมีทั้งอุปสรรคภายนอก (กฎหมายและโอกาส) และอุปสรรคภายใน ได้แก่ การมองตัวเอง (Self - image) ตลอดจนระบอบการปรารถนา ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นในการเกิดการกระทำของตนเองที่สังคมหลอหลอม อุปสรรคก็คืออย่างก็การสงสัยตนเอง (Self-doubt) ทำให้หญิงไม่สามารถจะประสบความสำเร็จได้สูงสุด เพราะสิ่งเหล่านี้มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม ดังนั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังไม่เคยปรากฏว่าหญิงจะเหนือกว่าชายในทุกด้าน (สุหัตรา สุวาน, ๒๕๑๖ : ๗๖)

เมื่อชายมีโอกาสและวัฒนธรรมส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จมากกว่าหญิง ซึ่งเป็นผลของบุุที่มีลักษณะของอิทธิบาท ๔ ซึ่งจะนำไปสู่ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้วิจัยคาดว่า ชายจะต้องมีลักษณะอิทธิบาท ๔ มากกว่าหญิง

๔. นิสิตชั้นปีที่ ๔ มีอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตชั้นปีที่ ๑

เชคคอรท์ และแบคแมน (Secord and Backman, 1964 : 565) ได้ศึกษาและสรุปผลการวิจัยของนักจิตวิทยาหลายคน ซึ่งเห็นตรงกันว่า การอบรมเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอนมีความเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจได้สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะอิทธิบาท ๔ อันเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้ เพื่อความสัมฤทธิ์ผล ในสังคมไทยคาดหวังให้นิสิตรุ่นที่ห้าทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง ซึ่งเป็นกานินยทางสังคมอย่างหนึ่ง

ชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับอายุอย่างมาก โดยทั่วไปนิสิตชั้นปีที่ ๑ จะมีอายุระหว่าง ๑๙ - ๑๙ ปี ส่วนปีที่ ๔ จะมีอายุระหว่าง ๒๒ - ๒๔ ปี ซึ่งถ้าพิจารณาการระดับของพัฒนาการของมนุษย์จะเห็นว่า นิสิตปีที่ ๑ จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความต้องการมากกว่าพวกปีที่ ๔ เพราะปีที่ ๑ ยังอยู่ในระยะวัยรุ่น (เจโซ สวานานท์, ๒๕๑๖ : ๔๔) ส่วนสุรางค์ จันเณม (๒๕๑๓) กล่าวว่านานาทัศนะของมนุษย์ จะเจริญเต็มที่เมื่ออายุ ๒๐ ปี จะสามารถใช้สติปัญญาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลดีกว่าเมื่อมีอายุประมาณ ๑๙ ปี และเมื่ออายุมากขึ้นอารมณ์จะมั่นคงขึ้น

นอกจากนี้ระดับการศึกษาอาจมีอิทธิพลทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้มากกว่ากัน จึงคาดว่า นิสิตปีที่ ๔ มีลักษณะอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตปีที่ ๑

๕. นิสิตแพทย์มีบุคลิกภาพทางด้านอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตครู

จากการศึกษาของ ปาล (Pal, 1968 : 135) เปรียบเทียบความต้องการทางบุคลิกภาพของนักศึกษาวิศวกรรม นักศึกษากฎหมาย นักศึกษาแพทย์ และนักศึกษาครู ของมหาวิทยาลัยอัลลาฮามาห์ อินเดีย เป็นนักศึกษาที่สุกห้าย เป็นชายล้วน โดยใช้แบบทดสอบ Thematic Apperception Test (TAT) ผลจากการเปรียบเทียบกลุ่มนักศึกษาแพทย์ กับนักศึกษาครูพบว่า นักศึกษาแพทย์มีความต้องการความสัมฤทธิ์ผลมากกว่านักศึกษาครู

ลี (Lee, 1967 อ้างจาก อบฮาล หกสุวรรณ, ๒๕๑๖) กล่าวว่า แพทย์ต้องทำงานด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล มีความระมัดระวัง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นความตายของผู้อื่น นอกจากนั้น สเลวท์ (Slewart, 1968) ยังได้เปรียบเทียบเชาวน์ปัญญา พบว่าแพทย์มีระดับสติปัญญาสูงกว่าครู

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงการเรียนการสอนของในสถาบันการศึกษาแล้ว จะเห็นว่านิสิตแพทย์ได้รับการฝึกทำให้มีความอดทน หนักแน่น มีความมานะ พยายาม รับผิดชอบและใช้ความสามารถทางสติปัญญาเมื่อนิสิตครู ซึ่งจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มแพทย์ให้มากกว่านิสิตครู

บทที่ ๒

วิธีดำเนินการ

X เครื่องมือ และการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบทดสอบ ๒ ชนิดคือ

๑. แบบทดสอบบุคลิกภาพในงานอิทธิบาท ๔
๒. แบบทดสอบบุคลิกภาพในตำแหน่งดี - โสรจจะ

แบบทดสอบบุคลิกภาพในงานอิทธิบาท ๔

แบบทดสอบชุดที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง โดยอาศัย The Theory Empirical System Approach. ของ ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ เป็นหลักในการสร้าง

๑. การศึกษาคนกว่าก่อสร้างแบบทดสอบ

๑.๑ ตัวแปรทางจิตวิทยา คือตัวแปรทางงานอิทธิบาท ๔ อันประกอบด้วย
ฉันทะ - ความพอใจ วิริยะ - ความเพียรพยายาม และความกล้า วิตตะ - ความสนใจใฝ่ใจ
โมหังขาน วิมังสา - ความพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรอง มีเหตุผล

๑.๒ สํารวจแหล่งข้อมูล และรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ จากการ
วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพในงานนี้ โดยวิธีรวบรวมพฤติกรรมวิกฤต (CIT)(Critical Incident Technique) ดำเนินการดังนี้

๑.๒.๑ จากทฤษฎี และผลงานของผู้รู้ - ที่ได้ศึกษาไว้

๑.๒.๒ จากความคิดเห็นของผู้วิจัย

๑.๒.๓ จากการสนทนากับอาจารย์ พระเปริชญ ๔ ประโยคหลายรูป

ได้รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงอิทธิบาท ๔ ในแต่ละหมวด

๑.๒.๔ การสร้างแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามบุคลิกภาพด้าน
 อหิทธิบาท ๔ ให้แก่ผู้ถูกทดสอบซึ่งเป็นอาจารย์และนิสิต พระที่นั่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัด
 มหาธาตุ จำนวน ๓๐ รูป โดยให้เขียนพฤติกรรมที่แสดงถึงอหิทธิบาท ๔ ในแต่ละหมวด

๑.๒.๕ อาศัยคำบรรยาย ของ ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ ในวิชา

Theory of Test and Measurement

เมื่อสำรวจองค์ประกอบ หรือ (Trait) ต่าง ๆ ที่แสดงถึงบุคลิกของผู้ที่มีอหิทธิบาท ๔
 พบสรุปลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพในด้านอหิทธิบาท ๔ ในแต่ละหมวดได้ดังนี้

หมวดที่ ๑ ฉันทะ

- ไม่เบื่อหน่าย
- มีความกระตือรือร้น ขวนขวาย
- ยินดีในการทำางานที่ถูกต้อง สมควร
- รับผิดชอบหน้าที่
- กระทำางานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ละทิ้ง
- มีความต้องการที่จะกระทำางาน และทำางานสุดความสามารถ

✓ หมวดที่ ๒ วิริยะ

- ความกล้าในการกระทำางานที่ถูกต้อง
- ความเพียร พยายาม
- ความอดทน เข้มแข็ง
- ไม่เกียจคร้าน
- มีมานะ

หมวดที่ ๓ จิตตะ

- เอาใจใส่, สนใจ, ฝักใฝ่ในการทำางานที่ถูกต้อง
- ตั้งใจจริง
- มีใจจดจ่อ, ไม่หวั่นไหว
- พินิจพิเคราะห์, รอบคอบ

- ไม่ลืม
- มีความรอบ
- คิดตามเรื่องราวต่าง ๆ ใกล้เคียง

หมวดที่ ๔ วิมังสา

- มีความโกรธกรวย พินิจพิจารณา
- ตรวจตราดูแลอย่างละเอียดถี่ถ้วน
- มีการลำดับขั้นของการกระทำและเหตุผลได้ ผลเสีย
- หาข้อบกพร่อง แก้ไขด้วยความรอบคอบ
- ค้นหาวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ
- มีเหตุผล
- รู้จักคิด

๑.๓ นิยามองค์ประกอบของบุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔

จากคุณลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละหมวดที่กล่าวมาแล้ว นำมาเขียนเป็นนิยามองค์ประกอบ โดยนำมาจากข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ มาวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์องค์ประกอบที่เป็นอิสระจากกัน และวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเป็น 3 Universe คือ

๑.๓.๑ จักรวาลของสิ่งเรา ซึ่งเป็นข้อสอบหรือสถานการณ์สำหรับให้ตัดสินใจ

๑.๓.๒ ลักษณะนิยามของตัวแปรภายใน ซึ่งเป็นการให้นิยามของตัวแปรต่างๆ เช่น อารมณ์ ก่อพันหนาคือความทุกข์ยาก ลำบาก เจ็บใจ ไม่ทอดยอต่ออุปสรรค สิ่งยั่วชวน บำเหนียวคุณความดีจนทำให้การงานของตนสำเร็จ

๑.๓.๓ จักรวาลพฤติกรรมตอบสนอง คือคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

จากที่กล่าวมาแล้ว นำมาเขียนเป็นนิยามองค์ประกอบได้ดังนี้

บุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ เป็นลักษณะที่เิงของบุคคลที่ประกอบไปด้วยลักษณะทั้ง ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้ คือ ปีความพอใจและเต็มใจในการะกิจต่าง ๆ จากนี้เกิดจากความเพียรพยายาม ความตั้งใจ ไม่ทอดยอ ถ้าจะกระทำด้วยความตั้งใจ ผิดไ้ในการะกิจนั้น ๆ โดยไปวางธุระด้วยความพิถีพิถัน เ้าใจ มีเหตุผล ทำด้วยปัญญา งานนั้นสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายทุกประการ

๑.๔ นิยามปฏิบัติการของบุคลิกภาพในท่านอิทธิบาท ๔

จากนิยามองค์ประกอบให้นิยามปฏิบัติการได้ดังนี้

บุคลิกภาพในท่านอิทธิบาท ๔ คือลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลซึ่งแสดงออก เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือภาระกิจต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่มีความพอใจ เต็มใจ ใจความเพียร ความแข็งแรง ไม่ท้อถอย กล้าที่จะทำสิ่งเหล่านั้นด้วยความตั้งใจ ยึดไม่โดยไม่วางธุระ ด้วยความพิถีพิถันระมัดระวัง ความเข้าใจ ปัญหา และใช้ปัญญากระทำจนภาระกิจนั้นสำเร็จจุดมุ่งหมายทุกประการ

๒. การสร้างแบบทดสอบ

จากนิยามปฏิบัติการ และเนื้อหาของอิทธิบาท ๔ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองได้จริง

(Representative Situation) เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าของลิเคอร์ท (Likert - Type Scales) (Anastasi, 1961 : 486) แบ่งออกเป็น ๗ ของ

ลักษณะคำถามเป็นประเภท Projective Technique โดยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้ตอบ สนุมคิดตนเองว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้เขาจะทำอย่างไร คำถามมี ๒ ประเภทคือ

ก. การรับรู้ความรู้สึก เป็นคำถามที่ถามถึงเกณฑ์ทางสังคมที่ผู้ตอบรับรู้ว่ามีบุคคลโดยทั่วไป ๆ ไม่ ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ จะทำหรือไม่ เช่นถามว่า "คนอื่น ๆ จะกระทำเช่นเดียวกับ (นาย ก.) หรือไม่"

ข. ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมเป็นคำถามที่เกี่ยวกับการกระทำที่อาจเคยทำจริง หรือยังไม่เคย แต่อาจกระทำ เช่น ถามว่า "ถ้าทำเองจะกระทำเช่นเดียวกับ (นาย ก.) หรือไม่"

ตัวอย่าง

(๑) เสียงเครื่องตัดหญ้าของมหาวิทยาลัยดังทำลายสมาธิอยู่ตลอดเวลาเรียน แต่โสภณยังไม่แจ้งอาจารย์สอนด้วยความสงบ และตั้งใจจนหมดชั่วโมง

ก. นิสิตอื่น ๆ ปฏิบัติได้เช่นเดียวกับโสภณหรือไม่

ไม่ได้ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ได้

ข. ตัวท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับโสภณหรือไม่

ไม่ได้ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ได้

ลักษณะของแบบทดสอบ กำหนดความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม และการรับรู้อนุกรฐานสังคม โดยให้ผู้ตอบกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องหมายเลขตามที่ตนเองพิจารณาเห็นว่า มีลักษณะของการปฏิบัติ หรือความคิดเห็นของตนเอง และของสังคม โดยแบ่งออกเป็น ๗ ช่อง มีความหมายดังนี้

ช่องหมายเลข ๑	หมายความว่า	ปฏิบัติไม่ได้เลย
ช่องหมายเลข ๒	หมายความว่า	ปฏิบัติไม่ได้พอสมควร
ช่องหมายเลข ๓	หมายความว่า	ปฏิบัติไม่ได้เล็กน้อย
ช่องหมายเลข ๔	หมายความว่า	รู้สึกกำลังระหว่างปฏิบัติได้กับไม่ได้
ช่องหมายเลข ๕	หมายความว่า	ปฏิบัติได้เล็กน้อย
ช่องหมายเลข ๖	หมายความว่า	ปฏิบัติได้มากพอสมควร
ช่องหมายเลข ๗	หมายความว่า	ปฏิบัติได้มากที่สุด

เกณฑ์ในการเลือกสถานการณเพื่อสร้างแบบสอบถาม

๑. เป็นสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ที่มีโอกาสประสบในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่านหนังสือ การนั่งรถเมล์

๒. สถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้สิทธิบาท ๔ เช่น ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน การเรียน การรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

๓. สถานการณ์ และคำถามในแต่ละข้อ แต่ละหมวดเป็นอิสระแก่กัน เป็นคำถามประเภทเดียว ที่เข้าใจง่ายชัดเจน ไม่ซับซ้อน เช่นในการทำงานแม้งานครั้งจะล้มเหลว แต่สารก็ไม่ได้เกียจคร้าน กลับมาทำงานทำให้พอใจเสมอ

การทดลองแบบสอบถามครั้งที่ ๑ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพในด้านจิตวิทยา ๔ จำนวน ๑๐๐ ข้อ เพื่อทดลองใช้กับนักศึกษา ป.กศ. ปีที่ ๒ วิทยาลัยครูนครปฐม ปีการศึกษา ๒๕๑๖ ซึ่งคิดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่ม จำนวน ๑๐๐ คน เป็นชาย ๔๓ คน หญิง ๕๗ คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องต่าง ๆ (Pilot Study) อันเป็นประโยชน์ในการสร้างแบบสอบถามใหม่ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การหาอำนาจจำแนก

โดยแบ่งคะแนนกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มสูง ๒๕ % กลุ่มต่ำ ๒๕ % และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง ๒ กลุ่ม โดยใช้ t - test มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ จำนวน ๒๕ ข้อ และระดับ .๐๕ จำนวน ๕๐ ข้อ

จากการทดลองครั้งนี้ ทำให้เห็นว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีคุณภาพพอเชื่อถือได้ จึงนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพด้านจิตวิทยา ๔ ในการศึกษารุ่นนี้

การทดลองแบบสอบถามครั้งที่ ๒ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามแบบเดียวกัน และปรับปรุงจากการทดลองครั้งที่ ๑ นำไปทดสอบกับนักศึกษา ป.กศ.สูง ปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๑๗ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา จำนวน ๖๕ คน ข้อสอบมีจำนวน ๖๐ ข้อ หลังจากวิเคราะห์คุณภาพแล้ว ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .๐๔๑ ถึง ๑๐.๓๓๓ ได้ ๔๐ ข้อ แยกเป็นหมวด ฉีทะเล ๗ ข้อ วิริยะ ๑๒ ข้อ จิตตะ ๑๐ ข้อ และวิมังสาอีก ๑๑ ข้อ หาค่าความเที่ยงตรง โดยวิธี Inowk Group Technique โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเกณฑ์ ได้ค่าความเชื่อมั่น ชุด ก. = .๕๑๒๕ และชุด ข. = .๖๔๕๕

หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี ANNOVA โดยใช้สูตร

$$r_{tt} = 1 - \frac{Vr}{Ve} \quad (\text{Guilford, 1954 : 384})$$

ได้ค่าความเชื่อมั่น

	รฐ ก.	รฐ ข.
นิเทศ	.๓๓๑๑๒๕	.๓๔๓๒๒๖
วิริยะ	.๔๓๓๕๒๑๘	.๔๔๑๑๘๑๒
จิตตะ	.๓๓๒๕๓๓๑	.๓๔๔๓๔๓๔
วิมังสา	.๔๔๒๒๔๒๓	.๔๔๓๒๑๓๑
รวม	.๔๔๒๒๔๒๓	.๔๔๑๑๒๒๔

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักศึกษาครูระดับการศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน เป็นชาย ๒๗ คน หญิง ๒๓ คน และปีที่ ๔ จำนวน ๕๐ คน เป็นชาย ๒๒ คน หญิง ๒๘ คน กับนิสิตแพทย์ ปีการศึกษา ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยมหิดล เติร์มวิทยาสถาตร์การแพทย์ ปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน เป็นชาย ๓๔ คน หญิง ๑๖ คน นิสิตคณะแพทย์ศาสตร์ปีที่ ๒ จำนวน ๕๐ คน เป็นชาย ๒๓ คน หญิง ๑๗ คน

ตาราง ๑ กลุ่มตัวอย่างแยกตาม เพศ และระดับชั้นเรียน และ วิชาที่

วิชาที่	ระดับชั้นเรียน (จำนวนปีหลังจากจบ บ.ศ.๒)				รวม
	ปีที่ ๑		ปีที่ ๔		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
๑. นิสิตครู	กค.บ ปี ๑ ๒๓	๒๓	กศ.บ.ปี ๔ ๒๖	๒๔	๑๐๐
๒. นิสิตแพทย์	เตรียมแพทย์ ๓๔ ปี ๑	๑๖	แพทย์ ปี ๒ ๓๓	๑๓	๑๐๐
	รวม				๒๐๐

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็น นิสิตรัฐ และนิสิตแพทย์ เพราะทั้ง ๒ วิชาที่นี้เป็นวิชาที่พิเศษสูง และเป็นกลุ่มผู้นำในสังคม ซึ่งต้องมีความเขียร์พยายามอย่างมาก จึงจะเป็นได้เคารพนับถือของทุกคนทั่วไป และเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม อีกประการหนึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างครูและแพทย์ก็เพื่อความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เพราะการที่เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เราทราบว่าต่างก็แท้จริงในคำที่ตอบการ จะเป็นการตรวจสอบแบบทดสอบคว่าสามารถวัดสิ่งที่ต้องการนั้นได้จริง ๆ

การที่เลือกนิสิตในกรุงเทพมหานครทั้งหมด เพื่อจะหาความแตกต่างกันในด้านความเป็นอยู่ในลักษณะภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งยังเป็นสภาพสังคมในเมือง มีความสัมพันธ์กันวายเป็นต้องช่วยตนเองอย่างมาก ทั้งต้องแข่งขัน ตีแค้น เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย และมีความสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบทดสอบ ๒ ชนิด คือ

๑. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

๖. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้าน ชีวะ - โสริจจะ ซึ่งคุณสุวัฒน์ รัตนวงศ์ เป็นผู้สร้าง

วิธีดำเนินการสอบ

ดำเนินการสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบทดสอบทั้ง ๒ ชุด ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่า ประสิทธิภาพเหล่านั้นในชีวิตประจำวันแล้วมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติเช่นนั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วให้เขียนเครื่องหมาย / ในช่องเลขใดเลขหนึ่ง จาก ๑ ถึง ๙ ที่กำหนดในมาตราส่วน

เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนน

ในการตรวจให้คะแนนคำตอบ จะถือเอาความรู้สึกที่แสดงออกเป็นเกณฑ์ จะพบว่าคำที่ใช้กับมาตราส่วนเป็นคำ ๒ ประเภท ประเภทแรกเป็นคำที่แสดงถึงความไม่เห็นด้วยกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ เช่น ไม่เห็นด้วย ไม่กระทำ ไม่กล้า ไม่คิด ไม่เชื่อ เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งเป็นคำที่แสดงถึงความเห็นด้วย เช่น เห็นด้วย กระทำ คิด เชื่อ เป็นต้น ในการให้คะแนนจะให้ ๑ คะแนนสำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น และจะเพิ่มขึ้นเป็น ๒, ๓, ๔, ๕, ๖ ตามลำดับ และ ๙ สำหรับผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย หรือ คิด ในประโยคที่แสดงสถานการณ์ทางบวก และให้คะแนน ๙ สำหรับผู้ตอบไปเห็นด้วย และลดลงตามลำดับ เป็น ๘, ๕, ๔, ๓, ๒ และ ๑ สำหรับผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย ในประโยคที่แสดงสถานการณ์ในทางลบ

สถิติและลำดับขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลได้เรียบร้อยแล้ว จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

๑. การสถิติมูลฐาน คือ
 - ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Guilford, 1950 : 44})$$

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มนั้น
 - หาค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)} \quad (\text{Ferguson, 1966 : 67})$$

S^2 แทน ความแปรปรวน

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มนั้น
 - หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร

$$S.D. = \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}$$

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนของแต่ละคน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มนั้น

๒. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สูตร

$$r_{xy} = \frac{N \Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2] [N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

(Ferguson, 1966 : 143)

r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 ΣXY แทน ผลรวมของผลคูณในตัวแปรทั้งสอง
 $\Sigma X, \Sigma Y$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนของตัวแปรแต่ละตัว

X^2 , Y^2 แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง ของตัวแปรแต่ละตัว
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

๓. การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}} \quad (\text{Edwards, 1950 : 589})$$

t แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน t - distribution
 S_1^2 , S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละกลุ่ม
 $\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่ม
 N_1 , N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

๔. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร

$$r_{tt} = 1 - \frac{V_r}{V_e} \quad (\text{Guilford, 1954 : 384})$$

r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 V_r แทน Variance for remainder sum of square
 V_e แทน Variance for examines

๕. หาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยใช้วิธี (Known Groupe Technique)

เทคนิคการเลือกกลุ่มที่รู้แล้วว่ามีลักษณะที่ต้องการอยู่มากหรือน้อย

$$r_{pbis} = \frac{(M_r - M_t) / S_t}{\sqrt{P / (1 - P)}}$$

r_{pbis} แทน Point - Biserial correlation coefficient
 M_r แทน Mean criterion score for all students choosing the right answer.
 M_t แทน Mean criterion score for all students
 S_t แทน Standard Deviation of criterion score for all student
 P แทน Proportion choosing the righty answer

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
S^2	แทน	ความแปรปรวน (Variance)
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation)
df	แทน	Degree of Freedom
ณ	แทน	คณะ
ว	แทน	วิธี
จ	แทน	จิต
วิ	แทน	วิมังสา
อ ๔	แทน	อิทธิบาท ๔
ข - ส	แทน	ขั้นที่ - ไตรจจะ
๑ ขส ๑ ขส ๒	แทน	สถานการณ์พบขั้นที่ และมีไตรจจะ
๒ ขส ๓ ขส ๔	แทน	สถานการณ์พบไม่ขั้นที่ และไม่มีไตรจจะ
๓ ขส ๕ ขส ๖	แทน	ไม่มีขั้นที่ แต่มีไตรจจะ
๔ ขส ๗ ขส ๘	แทน	สถานการณ์พบขั้นที่ แต่ไม่มีไตรจจะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายเสมอเป็นตอน ๆ ดังนี้คือ

๑. การหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ จากกลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

- ๑.๑ นิสิตกร ชายปีที่ ๑
- ๑.๒ นิสิตกร หญิงปีที่ ๑
- ๑.๓ นิสิตกร ชายปีที่ ๔
- ๑.๔ นิสิตกร หญิงปีที่ ๔
- ๑.๕ นิสิตกร ปีที่ ๑
- ๑.๖ นิสิตกร ปีที่ ๔
- ๑.๗ นิสิตแพทย์
- ๑.๘ นิสิต กร
- ๑.๙ นิสิต ชาย
- ๑.๑๐ นิสิต หญิง
- ๑.๑๑ นิสิต ปี ๑
- ๑.๑๒ นิสิต ปี ๔
- ๑.๑๓ นิสิต ปี ๔
- ๑.๑๔ นิสิตทั้งหมด

๒. การศึกษาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ และบุคลิกภาพในด้านขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มตัวอย่าง

- ๒.๑ นิสิตชาย
- ๒.๒ นิสิตหญิง
- ๒.๓ นิสิตปีที่ ๑
- ๒.๔ นิสิตปีที่ ๔
- ๒.๕ นิสิตแพทย์

๒.๖ นิสิตรู

๒.๗ นิสิตทั้งหมด

๓. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ ของตัวแปรต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตรูชายปีที่ ๑ กับนิสิตรูหญิงปีที่ ๑
 ๓.๒ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตรูชายปีที่ ๔ กับนิสิตรูหญิงปีที่ ๔
 ๓.๓ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตรูชายปีที่ ๑ กับนิสิตรูชายปีที่ ๔
 ๓.๔ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตรูหญิงปีที่ ๑ กับนิสิตรูหญิงปีที่ ๔
 ๓.๕ กลุ่มตัวอย่างนิสิตปีที่ ๑ และนิสิตปีที่ ๔
 ๓.๖ กลุ่มตัวอย่างนิสิตชาย และนิสิตหญิง
 ๓.๗ กลุ่มตัวอย่างนิสิตแพทย์ และนิสิตรู

สมมติฐานในการวิจัย

๑. บุคลิกภาพในด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน

ตาราง ๒ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตรูชาย ปีที่ ๑ (แบบสอบถาม ก.)

ตัวแปร	ฉ	ว	จ	วิ
ฉ		๘๘ ^{**} _{๓๒}	๕๗ ^{**} _{๒๒}	๖๓ ^{**} _{๕๓}
ว			๕๗ ^{**} _{๓๓}	๘๘ ^{**} _{๕๑}
จ				๘๑ ^{**} _{๕๕}
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

ตาราง ๔ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครูหญิง ปีที่ ๑
(แบบทดสอบ ก.)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** ๘๑๒๒	** ๗๘๒๕	** ๘๘๕๓
ว			** ๗๖๒๐	** ๗๖๔๑
จ				** ๖๖๔๐
วิ				

ตาราง ๕ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครูหญิง ปีที่ ๑
(แบบทดสอบ ข)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** ๗๑๘๕	** ๖๐๒๑	** ๗๖๔๔
ว			** ๗๐๗๖	** ๖๗๑๐
จ				** ๖๒๕๕
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕
** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๔, ๕ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครูหญิงปีที่ ๑ แยกให้เห็นว่า

แบบสอบถามชุด ก. และชุด ข.

๑. บุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิริยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่มนุษยสัมพันธ์มากจะมีวิริยะมากด้วย
๒. บุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่มนุษยสัมพันธ์มากจะมีจิตตะมากด้วย
๓. บุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่มนุษยสัมพันธ์มาก จะมีวิมังสามากด้วย
๔. บุคลิกภาพด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่วิริยะมากจะมีจิตตะมากด้วย
๕. บุคลิกภาพด้านวิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่วิริยะมากจะมีวิมังสามากด้วย
๖. บุคลิกภาพด้านจิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ แสดงว่าคนที่จิตตะมาก จะมีวิมังสามากด้วย

ตาราง ๖ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู ชายปีที่ ๔ (แบบ
สอบถาม ก.)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** ๕๙๒๘	๓๐๘๘	** ๖๐๘๕
ว			** ๕๖๔๖	** ๗๔๐๓
จ				** ๘๓๕๑
วิ				

ตาราง ๗ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู ชายปีที่ ๔ (แบบ
สอบถาม ข.)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** ๕๔๒๑	** ๕๒๔๖	** ๖๓๑๑
ว			** ๕๗๒๓	** ๕๔๓๐
จ				** ๕๖๕๐
วิ				

*มีนัยสำคัญที่ .๐๕
**มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๖, ๗ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู ชายปี ๔

ในแบบสอบถามชุด ก. และ ข.

๑. บุคลิกภาพในค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิริยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่นิยมมากจะมี วิริยะมากด้วย

๒. บุคลิกภาพในค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (ในแบบสอบถามชุด ข.) แสดงว่าผู้ที่นิยมมากจะมีจิตตะมากด้วย

แต่ ชุด ก. สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๓. บุคลิกภาพค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่นิยมมาก จะมีวิมังสามากด้วย

๔. บุคลิกภาพด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่วิริยะมากจะมีจิตตะมากด้วย

๕. บุคลิกภาพด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่จิตตะมากจะมีวิมังสามากด้วย

๖. บุคลิกภาพด้านจิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่จิตตะมาก จะมีวิมังสามากด้วย

ตาราง ๘ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มที่เป็นนิสิตครู หญิงปีที่ ๔ (แบบสอบถาม ก.)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** ๖๘๑๓	๒๙๐๖	** ๙๐๐๕
ว			๒๓๔๒	** ๕๖๐๙
จ				* ๕๒๔๑
วิ				

ตาราง ๙ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากกลุ่มที่เป็นนิสิตครู หญิงปีที่ ๔ (แบบสอบถาม ข.)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** ๙๒๑๐	** ๕๒๑๕	** ๙๖๒๑
ว			* ๔๕๘๐	** ๙๔๔๔
จ				** ๕๙๖๖
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕
** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

ตาราง ๔, ๕ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู หญิงปีที่ ๔

ในแบบสอบถามชุด ก. และ ข.

๑. บุคลิกภาพด้านฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิริยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่ฉันทะมากจะมีวิริยะมากด้วย

๒. บุคลิกภาพด้านฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (ในแบบสอบถามชุด ข.) แสดงว่าผู้ที่ฉันทะมากจะมีจิตตะมากด้วยและไม่เหลวว้า สัมพันธ์กันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติในแบบสอบถามชุด ก.

๓. บุคลิกภาพด้านฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่ฉันทะมาก จะมีวิมังสามากด้วย

๔. บุคลิกภาพด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านจิตตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (ในแบบทดสอบชุด ข.) แสดงว่า ผู้ที่วิริยะมากจะมีจิตตะมากด้วย และสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในแบบทดสอบชุด ก.

๕. บุคลิกภาพด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าผู้ที่วิริยะ มากจะมีวิมังสามากด้วย

๖. บุคลิกภาพด้านจิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (ในแบบสอบถามชุด ก.) และที่ระดับ .๐๑ (ในแบบสอบถามชุด ข.) แสดงว่าผู้ที่ จิตตะมากจะมีวิมังสามากด้วย

ตาราง ๑๐ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
 นิสิตชาย (แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		.๘๔๕๕**	.๕๕๘๒*	.๖๗๕๖**
ว			.๘๕๖๖**	.๗๓๑๐**
จ				.๘๓๑๑**
วิ				

ตาราง ๑๑ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
 นิสิตชาย (แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		.๘๖๑๕**	.๘๖๕๒**	.๕๘๖๔*
ว			.๘๕๓๔**	.๘๓๓๓**
จ				.๘๑๕๐**
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕
 ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๑๐, ๑๑ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มนิสิตชาย
 ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า

บุคลิกภาพในด้าน ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวก
 ชิงกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าเมื่อมีบุคลิกภาพด้านใดด้านหนึ่งมาก
 จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ควบคู่กัน

ตาราง ๑๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
นิสิตหญิง (แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		.๗๖๔๓**	.๖๔๖๒**	.๗๑๔๖**
ว			.๕๖๖๗**	.๗๐๐๔**
จ				.๕๔๔๕*
วิ				

ตาราง ๑๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
นิสิตหญิง (แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		.๖๗๗๔**	.๕๓๓๗**	.๗๕๒๕**
ว			.๕๕๔๗**	.๖๔๐๔**
จ				.๕๑๕๔**
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๑๒, ๑๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มนิสิตหญิง
ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า
บุคลิกภาพในด้านบุคลิกภาพ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวก
ซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า เมื่อเป็นบุคลิกภาพในด้านใดด้านหนึ่ง
มาก จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ มากด้วย

ตาราง ๑๔ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปีที่ ๑
(แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** .๐1๙๔๗	** .๐๕๘๔๓	** .๐๓๑๖๗
ว			** .๐๕๙๓๑	** .๐๓๑๖๖
จ				** .๐๕๖๖๖
วิ				

ตาราง ๑๕ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปีที่ ๑
(แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** .๐๓๒๔๔	** .๐๕๘๗๒	** .๐๖๒๔๓
ว			** .๐๓๐๖๖	** .๐๕๓๓๔
จ				** .๐๕๔๔๗
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๑๔, ๑๕ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มนิสิตปีที่ ๑
ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า

บุคลิกภาพในค่านิยม วีริยะ จิตตะ และวินัย มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกัน
และกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า เมื่อมีบุคลิกภาพด้านใดด้านหนึ่งมาก
จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ มากด้วย

ตาราง ๑๖ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปีที่ ๔
(แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** .๖๔๓๔	** .๕๘๕๕	** .๓๐๓๘
ว			** .๓๘๐๘	** .๖๕๐๘
จ				** .๕๐๕๓
วิ				

ตาราง ๑๗ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปีที่ ๔
(แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** .๖๓๒๕	** .๕๒๒๔	** .๓๑๔๐
ว			** .๔๓๔๔	** .๖๓๓๕
จ				** .๕๘๔๐
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๑๖, ๑๗ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มนิสิตปีที่ ๔ ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า

บุคลิกภาพในด้านบุคลิกภาพ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าเมื่อมีบุคลิกภาพด้านใดด้านหนึ่งมากจะมีบุคลิกภาพในด้านอื่น ๆ มากด้วย

ตาราง ๑๘ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตแพทย์
(แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		.๗๐๙๘**	.๕๓๓๕**	.๗๖๕๑**
ว			.๔๕๔๙**	.๗๔๑๐**
จ				.๕๑๙๙**
วิ				

ตาราง ๑๙ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตแพทย์
(แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		.๕๖๖๔**	.๖๒๓๔**	.๖๐๗๖**
ว			.๖๖๑๒**	.๕๙๙๙**
จ				.๕๘๕๓**
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๑๘, ๑๙ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่ม
นิสิตแพทย์ ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า

บุคคลิกภาพในด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า เมื่อมีบุคคลิกภาพด้านใดด้านหนึ่งมากจะมีบุคคลิก
ด้านอื่น ๆ มากด้วย

ตาราง ๒๐ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู
(แบบสอบถามชุด ก)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** .๗๕๘๖	** .๖๐๒๓	* .๗๐๖๖
ว			** .๕๖๓๕	** .๗๑๓๖
จ				.๕๐๒๖
วิ				

ตาราง ๒๑ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตครู
(แบบสอบถามชุด ข)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		** .๖๕๐๘	** .๕๔๘๕	** .๖๕๐๒
ว			** .๕๔๘๕	** .๖๑๘๕
จ				.๕๐๗๓
วิ				

* มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

** มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง ๒๐, ๒๑ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่ม
นิสิตครู ในแบบสอบถามชุด ก และ ข แสดงว่า

บุคลิกภาพในค่านิยม วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวก
ซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่าเมื่อมีบุคลิกด้านใดด้านหนึ่งมาก
ก็จะมีบุคลิกในด้านอื่น ๆ มากด้วย

ตาราง ๒๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ก.)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** ๗๔๐๘	** ๕๘๒๑	** ๖๔๔๗
ว			** ๕๑๒๖	** ๗๑๔๓
จ				** ๕๕๐๗
วิ				

ตาราง ๒๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ข.)

ตัวแปร	ณ	ว	จ	วิ
ณ		** ๖๑๑๗	** ๕๔๘๓	** ๖๕๕๑
ว			** ๕๕๑๕	** ๕๕๑๗
จ				** ๕๖๕๖
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕
 ** มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๑

ตาราง ๒๒, ๒๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในแบบสอบถามชุด ก. และ ข. แสดงว่า

๑. บุคลิกภาพในคาถาเสน่ห์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในด้านวิริยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มนต์ะมากจะมีวิริยะมากด้วย

ตาราง ๒๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ก.)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		*** ๗๘๐๘	*** ๕๘๒๑	*** ๖๔๔๗
ว			*** ๕๑๒๖	*** ๗๑๔๓
จ				*** ๘๘๐๗
วิ				

ตาราง ๒๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (แบบสอบถามชุด ข.)

ตัวแปร	น	ว	จ	วิ
น		*** ๖๑๑๗	*** ๕๔๔๓	*** ๖๕๕๑
ว			*** ๕๕๑๕	*** ๘๔๑๗
จ				*** ๘๖๕๖
วิ				

* มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

** มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๑

ตาราง ๒๒, ๒๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในแบบสอบถามชุด ก. และ ข. แสดงว่า

๑. บุคลิกภาพในค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมระยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าค่านิยมมากจะมีวิริยะมากด้วย

๒. บุคลิกภาพในค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมจิตะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มีค่านิยมจิตะมาก จะมีวินัยมากด้วย

๓. บุคลิกภาพในค่านิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมวิมังสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มีค่านิยมจิตะมากจะมีวินัยมากด้วย

๔. บุคลิกภาพในค่านิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมจิตะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มีวินัยมากจะมีจิตะมากด้วย

๕. บุคลิกภาพในค่านิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มีวินัยมากจะมีวินัยมากด้วย

๖. บุคลิกภาพในค่านิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพในค่านิยมวิมังสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งชุด ก. และ ข. แสดงว่าผู้มีจิตะมากจะมีวินัยมากด้วย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง นิสิตกรชาย ปีที่ ๑ ครุฑปีที่ ๑ นิสิตกรชายปีที่ ๔, นิสิตกรหญิงปีที่ ๔, นิสิตกรปีที่ ๑, ปีที่ ๔ นิสิตแพทย์, นิสิตครู, นิสิตชาย, นิสิตหญิง, นิสิตปีที่ ๑, นิสิตปีที่ ๔ และนิสิตทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันทางบวกในแต่ละ Trait ของอิทธิบาท ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า บุคลิกภาพในค่านิยม วิริยะ จิตะ และ วิมังสา มีความสัมพันธ์กันทางบวก

๒. การศึกษาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพในค่านิยมอิทธิบาท ๔ และบุคลิกภาพในค่านิยมจิตะ - โสรัจจะ ของกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

สมมุติฐานในการวิจัย

บุคลิกภาพในค่านิยมอิทธิบาท ๔ ในแต่ละค่านิยม วิริยะ จิตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตะ - โสรัจจะ

แบบสอบถามผล ก

ตาราง ๒๔ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตชาย

	๑		๒		๓		๔	
	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	* .๒๔๑	** .๕๑๕			** .๒๘๔	** .๓๑๓	* .๒๙๕	** .๓๑๖
ว		** .๔๑๐	-.๐๐๕	-.๐๖๙	.๐๐๖	* .๒๑๓	* .๒๐๖	.๑๕๖
จ	* .๒๔๕	** .๔๒๐		* .๒๔๐	** .๓๓๕	* .๒๔๕	** .๒๙๕	* .๒๓๕
วิ	** .๓๐๓	** .๕๕๖	.๑๔๒	.๑๓๕	.๑๔๕	** .๕๖๕	** .๒๙๕	** .๓๐๒

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๒๔ แสดงว่า

๑. นั้หะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๔๑, .๕๑๕) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากในสถานการณ์ที่ ๑

๒. นั้หะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๔๕, .๔๒๐) แสดงว่า เมื่อนั้หะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๓. นั้หะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๐๓, .๕๕๖) แสดงว่า เมื่อมี นั้หะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๔. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๑๐) แสดงว่า เมื่อมีวิริยะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๓๕) แสดงว่า เมื่อมี วิริยะมาก จะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๖. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๒๑๖) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๗. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
และ .๐๑ (.๒๔๔, .๔๒๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ใน
สถานการณ์ที่ ๑
๘. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๒๔๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๙. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
และ .๐๑ (.๓๗๔, .๒๔๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์
ที่ ๓
๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
และ .๐๑ (.๒๕๕, .๒๓๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์
ที่ ๔
๑๑. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๓, .๕๕๖) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มาก จะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๑๒. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๔๖๔) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๓. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๒๕๕, .๓๐๒) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มากจะมี ชันติ - โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๒: วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตหญิง

	๑		๒		๓		๔	
	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
ณ	.๔๔๑*	.๕๕๕**	.๒๔๒*	.๓๒๓**	.๒๐๙*	.๔๔๓**	.๔๙๐*	.๒๖๗**
ว	.๒๘๒*	.๓๖๗**	.๒๒๓*	.๒๔๐*	.๑๙๗*	.๓๒๕**	.๒๑๕*	.๒๐๐*
จ	.๔๕๕*	.๓๙๕*	.๓๔๗**	.๓๙๕**	.๒๖๕*	.๕๓๐**	.๓๘๒**	.๒๙๙**
ว	.๔๑๐*	.๕๑๕*	.๑๙๒*	.๒๔๒*	.๒๓๑*	.๔๑๕**	.๓๔๓**	.๒๐๒*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๒๕ แสดงว่า

๑. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๙๑, .๕๕๕) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๔๒, .๓๒๓) แสดงว่า เมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. ฉันทะ มีความสัมพันธ์กับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๐๙, .๔๔๓) แสดงว่า เมื่อมีฉันทะมาก จะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๙๐, .๒๖๗) แสดงว่า เมื่อมีฉันทะมาก จะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๒๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิต ปีที่ ๑

	ขส ๑ ขส ๒		ขส ๓ ขส ๔		ขส ๕ ขส ๖		ขส ๗ ขส ๘	
น	* .๒๒๖	** .๔๔๑	* .๒๕๑	** .๓๐๘	* .๒๑๑	** .๓๓๓	* .๒๓๓	** .๓๓๑
ว	* .๒๐๖	** .๔๑๑	* .๒๓๓	* .๒๓๘	* .๑๖๓	** .๓๑๓	* .๑๓๘	** .๒๕๓
จ	** .๒๖๘	** .๓๖๓	** .๓๑๘	** .๒๘๕	** .๓๔๘	** .๓๒๘	* .๒๔๖	** .๒๘๓
วิ	* .๒๕๕	* .๔๖๘	** .๒๓๖	* .๓๕๕	* .๒๖๖	** .๔๖๕	* .๒๓๖	* .๓๐๐

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

* มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒๒ แสดงว่า

๑. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๒๖, .๔๔๑) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๒. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๕๑, .๓๐๘) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๓. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๑๑, .๓๓๓) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๔. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๓๓, .๓๓๑) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๕. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๐๖, .๔๑๑) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะ มากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๒. **วิธีะ** มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ **ชนดิ** - **โสรัจจะ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

๐๕ (๒๓๙๘, ๒๓๙๙) แสดงว่าเมื่อปริวรรตมากจะมี ชันติ - โสรจจะมากขึ้น ในสถานการณ์ที่ ๒

๗. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชัยติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๑๑ (๑๑๓) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะ มากจะมีผล - โสรัจจะมากขึ้น ในสถานการณที่

๔. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชัยติ - ไสริจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๐๑ (๒๔๙) แสดงว่าเมื่อมี วิริยะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๕. จิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - ไตรภาวะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๐๐ ('๖๕, ๓๖๓) แดงๆเมื่อจิตตะมาก จะมีขันธ์ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ

๑๐. จิตตะมีก วามสัมพัทธะทางนวกกับ นัตติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๐๑ (๑๓๐๘, ๑๒๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๒

๑๑. จิตตะนิค ความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ – โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

๐๑ (๓๔๔ - ๓๔๕) แสดงว่าเมื่อปัจจัยจะมากจะมีอันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๓

๑๒. จิตตะนิภา ความสงบพ้นทางบวกกับ ขัดติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.๐๕ และ .๐๐ (.๒๔๖, .๒๕๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตตะมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๔

๑๓. วิมมังสามัญญะ วาสสัมพัทธาทักขณิก ขันติ - ไสโรจระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๑๐ (๒๕๕, ๔๕) แสดงว่าเมื่อมีผู้มีจำนวนมากจะมีชนิต - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่

๑๔. วิสัยสำนึก ความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ – โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.๐๑ (.๒๓๖, .๓๔๕) แสดงว่าเขื่อนมีวังสาบาก จะมีชนัตติ - โสริจะมากคัย ในสถานการณที่ ๒

๑๕. วิมังสา นักวางแผนทั้งทางบวกกับ ชันติ – โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

.๐๕ และ .๐๑ (.๒๒, .๘๘) แสดงว่าเมื่อมีพลังอำนาจ จะมีชนัตติ - โสรัจจะมากค้ำ ในสถานการณที่ ๓

๑๖. วิม้งสำนึก ทานสัมพันธ์ทางบวกกับ ชัยภัก - ไสริจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๐๑ (๒๔๔, ๓๐๐) แสดงว่าเมื่อมีผู้มีอำนาจ จะมีขึ้น - โสรัจจะมากจะ ในสถานการณ

ตาราง ๒๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ กับ ชนติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิต
ปีที่ ๔

	๑		๒		๓		๔	
	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	** .๕๕๑	** .๖๕๖	.๑๑๑	.๑๓๕	** .๒๘๗	** .๕๕๑	** .๕๑๘	** .๒๓๐
ว	** .๒๗๒	** .๓๒๘	-.๐๗๗	-.๑๑๔	.๐๘๔	* .๒๕๐	* .๒๓๔	.๐๔๑
จ	** .๔๘๓	** .๔๘๖	* .๒๓๔	** .๓๗๘	* .๓๘๗	** .๕๐๔	** .๘๑๓	** .๓๗๕
วิ	* .๔๕๒	** .๖๐๐	-.๐๑๐	-.๐๔๗	.๑๖๓	** .๔๗๕	** .๓๘๘	.๑๖๓

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

ตาราง ๒๔ แสดงว่า

๑. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๕๕๑, .๖๕๖) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๗๒, .๓๒๘) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๓. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๘๓, .๔๘๖) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๔. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๗๒, .๓๒๘) แสดงว่า เมื่อมีวิริยะ มาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๕๐) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะ มาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๖. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๓๔) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมาก จะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๗. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๔๔๓, ๐.๔๔๖) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะ มากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๘. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (๐.๒๓๕, ๐.๓๓๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๙. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๓๔๓, ๐.๕๐๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๔๑๓, ๐.๓๓๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๑๑. วิมิงสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๔๕๒, ๐.๖๐๐) แสดงว่าเมื่อมีวิมิงสามมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๑๒. วิมิงสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๔๓๕) แสดงว่าเมื่อมีวิมิงสามมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๓. วิมิงสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๐.๓๕๔) แสดงว่าเมื่อมีวิมิงสามมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตแพทย์

	๑		๒		๓		๔	
	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	.๒๓๔**	.๒๒๗**	.๑๙๔	.๓๐๙**	.๑๒๕	.๓๓๙**	.๕๓๐**	.๔๘๗**
ว	.๒๓๐*	.๕๐๔**	.๑๒๒	-.๐๒๐	.๐๐๑	.๒๑๓*	.๓๘๗**	.๑๙๒
จ	.๒๒๓**	.๕๐๕**	.๔๔๐**	.๓๐๘**	.๓๘๖**	.๒๐๕*	.๓๑๙**	.๓๕๒**
วิ	.๓๕๕**	.๒๓๑**	.๓๕๗**	.๒๕๗**	.๒๙๑**	.๔๘๐**	.๕๒๒**	.๓๑๐**

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒ แสดงว่า

๑. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๓๔, .๒๒๗) แสดงว่าเมื่อมีนิสิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๐๙) แสดงว่าเมื่อมีนิสิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๓๙) แสดงว่าเมื่อมีนิสิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๕๓๐, .๔๘๗) แสดงว่าเมื่อมีนิสิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๕. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๓๐, .๕๐๔) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

ตาราง ๒๕ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ กับขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตครู

	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
ฉ	.๓๔๙*	.๔๙๙*	.๑๙๔*	.๑๙๙*	.๒๙๓*	.๔๒๘*	.๓๑๓*	.๒๑๔*
ว	.๒๔๖*	.๓๓๖*	.๐๔๓	.๑๒๑	.๑๓๔	.๓๑๐*	.๑๔๙	.๑๙๑
จ	.๓๙๒*	.๓๒๒*	.๒๕๑*	.๓๐๔*	.๒๙๐*	.๔๕๐*	.๒๙๑*	.๒๕๐*
วิ	.๓๙๒*	.๔๔๑*	.๐๙๖	.๒๐๑*	.๑๖๙	.๔๔๒*	.๒๔๑*	.๒๑๙*

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒๕ แสดงว่า

๑. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๔๙, .๔๙๙) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๑๙๔, .๑๙๙) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๙๓, .๔๒๘) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๓๑๓, .๒๑๔) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๔๖, .๓๓๖) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๖. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๙๒) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๓. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๙๒, .๓๖๒) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๔. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๕๑, .๓๐๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๕. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๕๐, .๔๕๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๕๑, .๒๕๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๑๑. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๙๒, .๔๔๑) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๑๒. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๐๑) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๑๓. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๔๒) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๔. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๔๑, .๒๑๔) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชนติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๓๑ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ
ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

น	ว	จ	วิ	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	** .๓๔๑	** .๕๘๒	** .๖๔๔	** .๓๓๖	** .๕๒๕	.๑๘๕	* .๒๗๒	* .๒๓๑	** .๔๑๕	** .๓๔๐	** .๒๘๕
ว		** .๕๑๓	** .๓๑๔	*	** .๓๘๐	.๐๔๓	.๐๘๓	.๐๔๕	.๒๘๑	*	.๑๗๖
จ			** .๔๔๑	** .๓๓๕	** .๔๑๒	** .๒๖๑	** .๓๐๕	** .๓๒๑	** .๓๘๐	** .๓๓๕	* .๒๖๘
วิ				* .๓๔๖	** .๕๒๒	.๑๕๓	* .๒๑๓	* .๑๕๕	** .๔๔๓	** .๓๑๗	* .๒๕๐
ขส ๑				** .๕๘๖		* .๒๔๐	.๑๖๗	.๑๗๓	.๓๘๕	** .๓๒๘	.๑๒๐
ขส ๒						.๒๐๗	.๑๘๕	.๒๑๓	.๕๐๗	** .๔๓๘	* .๒๒๘
ขส ๓						.๕๕๒	** .๔๕๒	** .๓๐๕	** .๒๒๕	* .๒๒๕	** .๔๕๑
ขส ๔								.๕๖๓	* .๔๑๕	* .๒๓๕	** .๕๑๐
ขส ๕									* .๓๔๑	** .๒๖๕	* .๔๘๐
ขส ๖										.๔๔๗	* .๓๕๘
ขส ๗											* .๒๗๒
ขส ๘											

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๓๑ แสดงว่า

๑. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า เมื่อมีฉันทะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๑ (.๓๓๖, .๕๒๕)
๒. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๓๒) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๓๑, .๔๑๕) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๓

๘. ข้าพเจ้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันตี - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

(๓๔๐, ๒๔๔) แสดงว่าเมื่อมีหนี้เยอะมากจะมีชีวิต - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑,๐๕

(๒๓๐, ๒๔๐) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะ มากะปี่ ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๑

๖.. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขัณฑิ - ไสริจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๐

(๒๔๑) แสดงว่าเมื่อมีวริยะมากจะมี ชาติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๓

๘. วิริยะมีอำนาจสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

(๒๑๒) แสดงว่าเมื่อมีวัฏระลอกจะมี ชัด - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๔. จิตตะมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑

(๓๓๕, ๑๒) แสดงว่า เมื่อมีวิฤตจะมากจะมีขึ้น - โสรจจะมากด้วย ในสถานการณที่

๕. จิตตะมีก ความสัมพันธ์ทางบวกกับขันธ์ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑

(.๒๖๕, .๓๐๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - ไสริจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๑๐. จิตตะมี ความสัมพันธ์ทางบวกับ ชันติ - ไสวจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑

(๗๒๑, ๗๔๐) แสดงว่าเมื่อมีจุดทะมาก จะมีชั้นที่ - โสริจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๑. จิตตะมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ – โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๑๑

(๓๓๕, ๒๖๔) แสดงว่าไม่มีจิตตะมากจะมีขันตี - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๔

๑๒. วิมิงสามัค ทามสัมพันธทางบวกับ ชนติ - ไสโรจจะ อย่างเป็นยสำคัญทางสคคิหะกับ

๐๑ (๓๔๖, ๕๒๒) แสดงว่า เบบี้มีพลังมากจะมี พันธุ์ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณื

๑๓. วิมิงสานึกความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชั่วเที - โสไรจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ

๔๕ (๒๐๓) แสดงว่า เมื่อมีวิมิงสาหากจะมี ชาติ - โสวัจะมากด้วย ในสถานภาพ

๑๔. วิมิงสามัคคี ทางสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .

.๐๕ และ .๐๑ (.๑๔๔, .๔๔๓) แสดงว่า เมื่อมีวันมีงานมากจะมีชนิด - โสริจะมากขึ้น ใน

๔
สถานการณ ๓

๑๕. วิมิงสามีกวางสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ – โศรจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

และ .๐๕ (.๑๑๓ , .๒๕๐) แสดงว่าเมื่อมีวังสนามมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณที่ ๔

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) กับขันติ - โสรัจจะ (ทั้ง ๔ สถานการณ์) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชาย นิสิตหญิง นิสิตปีที่ ๑ นิสิตปีที่ ๔ นิสิตครู นิสิตแพทย์ และของกลุ่มตัวอย่างนิสิตทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ครอบคลุมตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า บุคลิกภาพใน ด้านอิทธิบาท ๔ ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ

แบบสอบถามชุด ข.

ตาราง ๓๐ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และ ขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตชาย

	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
ฉ	.๒๗๒**	.๔๓๐**	.๑๕๐	.๑๔๐	.๒๖๕*	.๓๐๒*	.๓๘๖*	.๒๔๘
ว	.๒๘๒*	.๓๖๓*	.๐๗๖	.๐๑๔	.๑๕๑	.๓๒๕*	.๑๕๘	.๒๐๓*
จ	.๒๒๘*	.๓๖๕*	.๒๑๔*	.๒๐๘*	.๓๔๘*	.๔๐๘*	.๓๓๓*	.๓๕๑*
วิ	.๒๑๘*	.๔๘๓**	.๑๗๒	.๑๒๗	.๐๒๓	.๒๘๘*	.๒๘๕*	.๒๘๑*

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๓๐ แสดงว่า

๑. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๗๒, .๔๓๐) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๖๕, .๓๐๒) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๘๒, .๓๖๓) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
 (.๗๒๕) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๖. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 (.๒๐๗) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๗. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 และ .๐๑ (.๒๒๕, . ๓๖๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมาก ในสถานการณ์
 ที่ ๑
๘. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 (.๒๑๕, .๒๐๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๙. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
 (.๓๔๔, .๔๐๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
 (.๓๓๓, . ๓๕๑) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๑๑. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 และ .๐๑ (.๒๑๕, .๔๔๓) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์
 ที่ ๑
๑๒. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .๐๑ (.๒๔๔) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๓. วิมังสามีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .๐๑ (.๒๔๕, .๒๕๑) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสา มากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์
 ที่ ๔

ตาราง ๗๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุมนิสิตหญิง

	ขส ๑ ขส ๒	ขส ๓ ขส ๔	ขส ๕ ขส ๖	ขส ๗ ขส ๘
น	.๓๖๖ [*] .๓๙๙ [*]	.๐๓๒ .๒๙๕ [*]	.๑๙๕ .๓๔๔ ^{**}	.๔๕๕ ^{**} .๒๔๙ [*]
ว	.๓๙๒ [*] .๓๐๖ [*]	.๑๔๖ .๑๙๖	.๒๒๓ [*] .๐๘๔	.๔๓๕ ^{**} .๒๒๓ [*]
จ	.๔๑๒ [*] .๔๔๕	.๑๘๑ .๒๓๙ [*]	.๐๒๔ .๓๐๕ ^{**}	.๒๕๕ [*] .๑๘๙
วิ	.๓๙๙ [*] .๓๕๕ [*]	.๑๕๔ .๑๙๑	.๑๖๙ .๒๔๐ [*]	.๓๙๕ ^{**} .๒๒๓ [*]

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๗๒ แสดงว่า

๑. นั้หะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๖๖, .๓๙๙) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. นั้หะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๙๕) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. นั้หะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๔๔) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. นั้หะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๕๕, .๒๔๙) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๕. วิริยะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๙๒, .๓๐๖) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๖. วิริยะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๒๓) แสดงว่าเมื่อนั้หะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๗. วิริยะมึค วามสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๙๕, .๒๒๓) แสดงว่าเมื่อนั้หะมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๔. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๔๑๒, .๔๔๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๕. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
(.๒๓๓๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๑. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
(.๒๕๔) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๑๒. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๓๓๓, .๓๕๕) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๑๓. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
(.๒๕๐) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมีขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๔. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ — โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๓๓๔, .๒๒๓) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ขันติ — โสรัจจะ มากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๓๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิต
ปีที่ ๑

	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	.๒๔๕*	.๓๔๒**	.๑๖๗	.๒๑๓*	.๒๗๔*	.๒๗๔*	.๔๑๕*	.๒๕๐*
ว	.๒๕๑*	.๒๕๔*	.๓๐๑*	.๑๒๒	.๒๓๓*	.๒๐๔*	.๓๒๖*	.๒๓๑*
จ	.๓๐๕*	.๔๓๐*	*	.๒๒๓	.๑๗๐	.๐๕๘	.๒๗๕*	.๒๘๓
วิ	.๓๒๘*	.๔๓๓*	**	.๒๔๖	.๑๗๓	.๑๔๐	.๒๘๓*	.๒๑๔*

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๓๓ แสดงว่า

๑. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๔๕, .๓๔๒) แสดงว่าเมื่อนิสิตจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๕๑, .๒๕๔) แสดงว่าเมื่อนิสิตจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๐๕, .๒๒๓) แสดงว่าเมื่อนิสิตจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๓๒๘, .๒๑๔) แสดงว่าเมื่อนิสิตจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๕. นิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๕๑, .๒๕๔) แสดงว่าเมื่อนิสิตจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๕

ตาราง ๘ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิต
ปี ๔

	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
ฉ	.๓๕๘	.๕๕๒	.๐๒๐	.๑๖๕	.๑๖๘	.๘๒๒	.๓๘๑	.๒๘๘
ว	.๓๕๒	.๔๔๕	.๐๔๔	.๐๒๘	.๑๖๖	.๒๐๔	.๒๕๘	.๒๐๓
จ	.๓๔๘	.๔๑๓	.๑๖๔	.๒๕๓	.๓๒๑	.๓๘๒	.๑๔๑	.๓๐๘
ว	.๒๒๕	.๔๕๕	.๐๒๖	.๑๒๗	.๐๑๓	.๓๐๐	.๓๖๖	.๓๒๘

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๘ แสดงว่า

๑. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๕๘, .๕๕๒) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๒๒) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๓. ฉันทะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๘๑, .๒๘๘) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมาก จะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๔. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๕๒, .๔๔๕) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๐๔) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๖. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๕๘, .๒๐๓) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๓. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๔๔, .๔๑๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๔. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
(.๒๕๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๕. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๒๑, .๓๔๒) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๐. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๕) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๑๑. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
และ .๐๑ (.๒๒๕, .๔๕๕) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๑๒. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๐) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๑๓. วิม้งสามมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๖๖, .๓๒๔) แสดงว่าเมื่อมีวิม้งสามมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๕

ตาราง ๓๕ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ของกลุ่มนิสิตแพทย์

	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	** .๒๗๒	** .๓๗๕	.๐๘๓	** .๖๒๕	** .๓๓๖	** .๓๑๒	** .๔๔๗	** .๔๕๓
ว	** .๒๑๒	.๓๔๕	** .๓๐๗	.๑๖๔	** .๓๐๕	** .๒๑๕	** .๓๕๓	** .๔๒๓
จ	** .๓๓๗	.๕๖๐	** .๓๔๐	** .๓๕๑	** .๓๑๒	** .๓๐๗	** .๔๔๕	** .๕๕๑
วิ	.๒๔๐	** .๔๕๗	** .๓๒๗	** .๒๓๗	** .๔๒๖	.๑๗๔	** .๓๕๑	** .๓๓๐

* สัมพันธ์
มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** สัมพันธ์
มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๓๕ แสดงว่า

๑. นัชมะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๒๗๒, .๓๗๕) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. นัชมะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๒๕) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒
๓. นัชมะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๓๖, .๓๑๒) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓
๔. นัชมะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๔๗, .๔๕๓) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔
๕. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๑๒, .๓๔๕) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๖. วิริยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ขันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๐๗) แสดงว่าเมื่อนัชมะมากจะมี ขันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

५७३

(. and

(.me

47

(၁) စာ

(.6)

(12)

4

(.ଏ

(cont)

๔. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

(.๓๕๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๕. จิตะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

(.๒๔๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๑๐. วิมังสาจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

(.๒๔๖, .๔๒๕) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสาจะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๑๑. วิมังสาจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

(.๓๕๖) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสาจะมากจะมี ชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๒. วิมังสาจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕

(.๓๑๖, .๒๑๔) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสาจะมาก จะมีชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

ตาราง ๓๗ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพพหุมิติบาท ๔ กับชนิด - โสรัจจะ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

น	ว	จ	วิ	ขส ๑		ขส ๒		ขส ๓		ขส ๔		ขส ๕		ขส ๖		ขส ๗		ขส ๘	
				ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘	ขส ๑	ขส ๒	ขส ๓	ขส ๔	ขส ๕	ขส ๖	ขส ๗	ขส ๘
น	**	๖๑๒	๕๕๔	๖๕๔	**	**	๓๒๐	๔๒๕	๐๔๖	* ๑๔๖	๒๔๕	* ๓๓๔	๖๕๐	**	๒๖๕	๕๐๐	**	๒๖๕	**
ว		๕๕๑	๕๕๒	๕๕๓	* ๓๑๖	** ๓๔๒	* ๑๒๖	* ๐๔๔	* ๑๔๕	* ๒๐๕	* ๒๕๖	* ๒๓๕	* ๒๕๗	* ๒๓๕	* ๒๓๕	* ๒๓๕	* ๒๓๕	* ๒๓๕	* ๒๓๕
จ			๕๖๕	** ๓๒๔	** ๔๒๕	* ๒๐๒	* ๒๑๓	* ๑๔๖	* ๓๔๑	* ๓๐๐	* ๒๕๐	* ๓๐๐	* ๒๕๐	* ๓๐๐	* ๒๕๐	* ๓๐๐	* ๒๕๐	* ๓๐๐	* ๒๕๐
วิ				** ๒๕๑	** ๔๓๑	* ๑๖๖	* ๑๔๒	* ๐๔๔	* ๒๓๕	* ๒๕๖	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗
ขส ๑					** ๖๖๐	* ๑๔๖	* ๑๕๐	* ๐๗๕	* ๒๕๖	* ๓๑๖	* ๐๔๖	* ๓๑๖	* ๐๔๖	* ๓๑๖	* ๐๔๖	* ๓๑๖	* ๐๔๖	* ๓๑๖	* ๐๔๖
ขส ๒						** ๒๕๕	* ๒๒๕	* ๑๖๕	* ๓๔๒	* ๓๔๓	* ๑๔๒	* ๓๔๓	* ๑๔๒	* ๓๔๓	* ๑๔๒	* ๓๔๓	* ๑๔๒	* ๓๔๓	* ๑๔๒
ขส ๓							* ๕๗๒	* ๔๗๑	* ๑๔๕	* ๓๔๖	* ๓๔๕	* ๓๔๖	* ๓๔๕	* ๓๔๖	* ๓๔๕	* ๓๔๖	* ๓๔๕	* ๓๔๖	* ๓๔๕
ขส ๔								* ๒๒๐	* ๓๓๑	* ๒๕๕	* ๔๑๕	* ๒๕๕	* ๔๑๕	* ๒๕๕	* ๔๑๕	* ๒๕๕	* ๔๑๕	* ๒๕๕	* ๔๑๕
ขส ๕									* ๒๓๒	* ๒๕๕	* ๓๔๕	* ๒๕๕	* ๓๔๕	* ๒๕๕	* ๓๔๕	* ๒๕๕	* ๓๔๕	* ๒๕๕	* ๓๔๕
ขส ๖										* ๒๕๖	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗
ขส ๗												* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗	* ๒๕๗
ขส ๘																		* ๓๓๕	* ๓๓๕

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๓๗ แสดงว่า

๑. ฉะนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับชนิด - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๒๐, .๔๒๕) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมี ชนิด - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑
๒. ฉะนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชนิด - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๑๔๖) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีชนิด - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๓. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชันติ - โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ (.๒๔๕, .๓๓๘) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีชันติ - โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๔. ฉันทะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๔๐๐, .๓๘๖) แสดงว่าเมื่อมีฉันทะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๕. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (.๓๑๖, .๓๘๒) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๖. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๑๕๕, .๒๐๕) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๗. วิริยะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (.๒๕๗, .๒๓๕) แสดงว่าเมื่อมีวิริยะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๔

๘. จิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ (.๓๖๘, .๔๖๘) แสดงว่าเมื่อมีจิตตะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๑

๙. จิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับชันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (.๒๐๖, .๒๑๓) แสดงว่าเมื่อมีจิตตะมากจะมีชันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๒

๑๐. จิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๔๑) แสดงว่าเมื่อมีจิตตะมากจะมีขันติ-โสรัจจะมากด้วย ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๑. จิตตะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๐, .๒๕๐) แสดงว่าเมื่อมีจิตตะมากจะมีขันติ-โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๔

๑๒. วิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๒๕๑, .๔๓๑) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสามากจะมีขันติ-โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๑

๑๓. วิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๒๗๒) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสามากจะมีขันติ-โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๓

๑๔. วิมังสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ-โสรัจจะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
(.๓๐๐, .๒๖๖) แสดงว่าเมื่อมีวิมังสามากจะมีขันติ-โสรัจจะมาก ในสถานการณ์ที่ ๔

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, วิมังสา) กับขันติ-โสรัจจะ (ทั้ง ๔ สถานการณ์) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชาย, นิสิตหญิง, นิสิตปีที่ ๑, นิสิตปีที่ ๔, นิสิตครู, นิสิตแพทย์ และของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความสัมพันธ์กับทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ กลอยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า บุคคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔ ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก กับขันติ-โสรัจจะ

ตาราง ๓๘ การสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของอิทธิบาท ๔ รวมกับขันติ-โสรจจะรวม ในภาวะไวมาจรูปาสังคมเป็นเกณฑ์ (ชุด ก.) และใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.)

ตัวแปร	ชุด ก.	ชุด ข.
ชาย	** ๔๔๒๓๖๑๐	** ๖๑๔๔๑๐๖
หญิง	** ๕๗๒๓๓๓๖	** ๔๐๒๔๐๔๔
ปีที่ ๑	** ๕๗๒๖๔๓๒	** ๕๐๑๑๓๓๔
ปีที่ ๔	** ๕๗๓๐๓๒๔	** ๕๖๔๓๔๑๔
แพทย์	** ๕๔๔๒๖๔๒	** ๕๗๓๖๖๑๒
ครู	** ๕๔๐๑๔๑๓	** ๕๗๓๖๔๕๐

* มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

** มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๑

จากตาราง ๓๘ แสดงให้เห็นว่า

อิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับ ขันติ - โสรจจะ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ของกลุ่มนิสิตชาย นิสิตหญิง นิสิตปีที่ ๑ นิสิตปีที่ ๔ นิสิตแพทย์ และกลุ่มนิสิตครู แสดงว่านิสิตชาย, หญิง, นิสิตปีที่ ๑ นิสิตปีที่ ๔ นิสิตแพทย์ และนิสิตครู เมื่อมีอิทธิบาท ๔ มาก จะขันติ - โสรจจะมากด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. การเปรียบเทียบแบบคุณภาพอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มตัวอย่างในด้าน เพศ ระดับ

การศึกษา และวิชาชีพ

สมมติฐานในการวิจัย

๑. นิสิตชายมีคุณภาพอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตหญิง
๒. นิสิตชั้นปีที่ ๔ มีคุณภาพอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตชั้นปีที่ ๑
๓. นิสิตแพทย์มีคุณภาพอิทธิบาท ๔ มากกว่านิสิตครู

ตาราง ๓๘ เปรียบเทียบระหว่างเพศหญิง และชาย ในบุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครู
ปีที่ ๑ และปีที่ ๔ (ชุด ก.)

ตัวแปร	หญิง		ชาย		t - test
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
<u>ฉันทะ</u>					
ปี ๒	๓๓.๑๓๓	๔๖.๘๔๕	๒๘.๓๓๐	๔๐.๖๒๖๓	๒.๕๕๓๕**
ปี ๔	๒๗.๗๕๐	๓๑.๐๖๕๒	๒๗.๔๖๑	๒๔.๖๕๔๔	.๑๒๐๕
<u>วิริยะ</u>					
ปี ๑	๕๓.๖๕๒	๑๓๗.๕๙๘๐	๔๗.๕๕๕	๕๗.๗๙๘๘	๑.๘๕๒๗*
ปี ๔	๕๗.๖๒๕	๑๑๗.๕๙๒๗	๕๕.๘๖๖	๑๑๖.๖๑๕๓	.๕๘๐๘
<u>จิตตะ</u>					
ปี ๑	๔๑.๘๒๖	๑๖๗.๑๙๕๖	๓๙.๙๖๕	๔๕.๘๔๐๔	.๖๖๓๕
ปี ๔	๓๐.๙๑๖	๒๐.๖๘๘๔	๓๓.๘๘๔	๓๒.๕๐๖๑	-๒.๐๓๔๘
<u>วิมังสา</u>					
ปี ๑	๔๘.๘๖๔	๕๑.๗๐๙๔	๔๔.๐๗๔	๗๔.๕๗๒๗	๑.๔๗๓๐
ปี ๔	๔๔.๘๗๕	๖๑.๘๕๓๒	๔๔.๘๖๖	๗๐.๘๙๕๓	.๔๖๖๘

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๒๕ ใช้มาตรฐานสัมภเป็นเกณฑ์ แสดงว่า

๑. นิสิตครูปีที่ ๑ หญิงและชาย มีการรับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้าน จิตตะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า นิสิตครูปีที่ ๑ หญิงมีจิตตะ สูงกว่านิสิตชาย

๒. นิสิตครู ปีที่ ๑ หญิงและชายรับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านวิริยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่า นิสิตครูปีที่ ๑ หญิงมีวิริยะสูงกว่า นิสิตชาย

๓. นิสิตครูปีที่ ๔ หญิงและชายรับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านจิตตะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า นิสิตครูปีที่ ๔ ชายมีจิตตะสูงกว่านิสิต หญิง ซึ่งสอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง ๔๐ เปรียบเทียบระหว่างเพศหญิง และชาย ในบุคลิกภาพด้านอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครู
ปีที่ ๑ และปีที่ ๔ (ชก ข.)

ตัวแปร	หญิง		ชาย		t - test
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
<u>ฉันทะ</u>					
ปี ๑	๓๖.๘๖๖	๓๖.๕๑๓๘	๓๔.๖๒๔	๓๕.๑๖๕๒	๑.๒๕๔๓
ปี ๔	๓๒.๘๓๕	๓๘.๒๒๒๘	๓๕.๓๖๖	๒๔.๓๑๕๓	-๑.๕๔๕๕
<u>วิริยะ</u>					
ปี ๑	๕๕.๔๓๔	๕๖.๕๘๔๑	๕๐.๕๑๘	๕๔.๓๓๖๑	๑.๓๓๒๓*
ปี ๔	๕๙.๕๐๐	๑๒๒.๔๓๙๓	๕๑.๑๕๔	๑๒๓.๐๕๕๓	-๑.๕๒๓๓
<u>จิตตะ</u>					
ปี ๑	๔๕.๑๓๓	๘๖.๓๘๖๕	๔๒.๓๓๐	๖๓.๒๕๒๑	๑.๑๓๑๔
ปี ๔	๓๕.๑๒๕	๕๔.๓๓๕๐	๓๓.๕๓๘	๔๘.๘๘๘๔	-๑.๑๘๕๐
<u>วิมังสา</u>					
ปี ๑	๕๔.๒๖๐	๕๔.๒๐๐๕	๕๑.๙๖๒	๕๓.๓๒๔๓	๑.๑๐๒๖
ปี ๔	๕๒.๐๔๑	๘๖.๘๒๖๒	๕๔.๓๔๖	๑๔๕.๕๕๕๓	-๑.๓๕๕๕

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๔๐ โดยถือตนเองเป็นเกณฑ์ แสดงว่า

๑. นิสิตครูปีที่ ๑ หญิงและชาย มีองค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านวิริยะ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่านิสิตครู ปีที่ ๑ หญิงมีวิริยะสูงกว่า
นิสิตชาย

นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง ๔๑ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในมุกฎีกาภาระงานอิทธิบาท ๔ ของนิสิตครู ชาย หญิง (ชุด ก.)

ตัวแปร	ปี ๑		ปี ๔		t - test
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
<u>ทัศนะ</u>					
หญิง	๓๓.๑๓๗	๔๖.๘๔๕๘	๒๓.๙๕๐	๓๑.๐๖๕๒	๓.๐๙๑๐**
ชาย	๒๘.๓๓๐	๔๐.๖๒๖๓	๒๓.๔๖๑	๒๘.๖๕๘๔	.๕๓๖๓
<u>วิธี</u>					
หญิง	๔๓.๖๕๒	๑๓๓.๔๔๘๐	๔๓.๖๒๔	๑๑๓.๘๕๒๓	๑.๙๓๖๖*
ชาย	๔๓.๕๕๕	๙๓.๙๙๔๘	๔๕.๘๔๖	๑๑๖.๖๑๕๓	.๕๓๘๑
<u>จิต</u>					
หญิง	๔๖.๘๒๖	๑๖๓.๑๙๕๖	๓๐.๙๑๖	๒๐.๖๘๘๔	๔.๑๐๓๖**
ชาย	๓๙.๙๒๕	๔๕.๘๔๐๔	๓๓.๘๘๔	๓๒.๙๐๖๑	๓.๓๙๖๖**
<u>วินัย</u>					
หญิง	๔๘.๘๖๙	๙๑.๙๐๙๔	๔๕.๘๓๕	๖๑.๘๕๓๒	๑.๒๖๔๔
ชาย	๔๕.๐๓๔	๙๔.๕๓๖๓	๔๔.๘๔๖	๙๐.๘๙๕๓	.๐๙๓๓

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๔๑ ใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ แสดงว่า

๑. นิสิตครูหญิงปีที่ ๑ และ ปีที่ ๔ รับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่านิสิตครูหญิงปีที่ ๑ มีทัศนะ สูงกว่านิสิตปีที่ ๔

๒. นิสิตครูหญิงปีที่ ๑ และ ๔ รับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านวิริยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่า นิสิตครูหญิงปีที่ ๑ วิริยะ สูงกว่านิสิตปีที่ ๔

๓. นิสิตครูหญิง,ชาย ปีที่ ๑ และ ๔ รับรู้องค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านวิริยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า นิสิตครูหญิง,ชาย ปีที่ ๑ วิริยะ สูงกว่านิสิตปีที่ ๔

นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง ๘ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในบุคลิกภาพด้านอาชีพ ๔ ของนิสิตกรู ชาย และหญิง (ชุก ข.)

ตัวแปร	ปีที่ ๑		ปีที่ ๔		t - test
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
<u>ทัศนะ</u>					
หญิง	๓๖.๘๒๖	๓๖.๕๑๓๘	๓๖.๘๗๕	๓๘.๒๒๖๘	๒.๓๐๒๔*
ชาย	๓๔.๖๒๘	๓๕.๑๖๕๒	๓๕.๓๔๖	๒๘.๗๑๕๓	.๔๔๕๓
<u>วิริยะ</u>					
หญิง	๕๕.๔๓๔	๙๖.๙๘๔๑	๔๙.๕๐๐	๑๒๒.๔๓๔๗	๒.๐๑๒๖*
ชาย	๕๐.๕๑๘	๙๔.๓๓๖๑	๔๑.๑๕๔	๑๒๗.๐๙๕๓	- .๒๑๒๑
<u>จิตตะ</u>					
หญิง	๔๕.๑๓๓	๘๖.๗๒๖๕	๓๕.๑๒๕	๕๘.๓๗๕๐	๔.๒๙๒๓**
ชาย	๔๒.๓๗๐	๖๗.๒๖๒๑	๓๗.๕๓๘	๔๘.๘๘๘๔	๒.๒๐๔๕*
<u>วิมังสา</u>					
หญิง	๕๘.๒๖๐	๕๔.๒๐๑๕	๕๒.๐๔๑	๘๖.๘๖๖๒	.๙๓๕๖
ชาย	๕๑.๙๖๒	๕๓.๗๒๖๓	๕๔.๓๔๖	๑๔๕.๙๙๕๓	- .๘๔๕๔

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๔๒ โดยถือตนเองเป็นเกณฑ์ แสดงว่า

๑. นิสิตครูหญิง ปีที่ ๑ และ ๔ มีองค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านฉันทะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่านิสิตครูหญิงปีที่ ๑ มีฉันทะ สูงกว่า นิสิตครูหญิงปีที่ ๔

๒. นิสิตครูหญิงปีที่ ๑ และปีที่ ๔ มีองค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้านวิริยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่านิสิตครูหญิงปีที่ ๑ มีวิริยะสูงกว่านิสิตครูหญิง ปีที่ ๔

๓. นิสิตครูหญิง และชาย ปีที่ ๑ และปีที่ ๔ มีองค์ประกอบบุคลิกภาพในด้าน จิตตะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และระดับ .๐๕ แสดงว่านิสิตครูหญิงและชาย ปีที่ ๑ มีจิตตะสูงกว่านิสิตปีที่ ๔

ตาราง ๔๓ เปรียบเทียบระหว่างการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์
ขององค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มนิสิตกรรณายหญิงปี ๑ และปี ๔

ตัวแปร	ชุด ก.		ชุด ข.		t - test
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
ฤทธิ์					
ปี ๑ หญิง	๓๓.๑๓๐	๔๖.๘๔๔๘	๓๖.๘๒๖	๓๖.๕๑๓๘	๒.๑๐๓๕*
ปี ๑ ชาย	๒๘.๓๙๐	๔๐.๖๒๖๗	๓๔.๖๒๔	๓๕.๑๖๔๒	๓.๔๔๘๕*
ปี ๔ หญิง	๒๗.๗๕๐	๓๑.๐๖๔๒	๓๒.๘๗๕	๓๘.๒๒๖๘	๓.๐๑๖๕*
ปี ๔ ชาย	๒๗.๔๖๑	๒๘.๖๕๘๔	๓๕.๓๔๖	๒๔.๗๑๕๓	๕.๕๐๓๕**
วิธี					
ปี ๑ หญิง	๕๓.๖๔๒	๑๗๗.๔๔๘๐	๔๕.๔๓๔	๕๖.๕๘๔๑	.๕๕๘๔
ปี ๑ ชาย	๔๗.๕๕๕	๓๗.๗๙๔๘	๕๐.๕๑๘	๔๔.๓๓๖๑	๑.๑๖๕๑
ปี ๔ หญิง	๔๗.๖๖๕	๑๑๗.๔๔๒๔	๔๕.๕๐๐	๑๒๖.๔๓๔๗	.๓๙๓๐
ปี ๔ ชาย	๔๔.๘๔๖	๑๑๖.๖๑๕๓	๕๑.๑๔๔	๑๒๗.๐๕๕๓	๑.๗๓๓๗*
จิต					
ปี ๑ หญิง	๔๑.๘๒๖	๑๖๗.๑๕๕๖	๔๔.๑๗๓	๘๖.๗๕๖๕	๑.๒๔๘๗
ปี ๑ ชาย	๓๕.๕๒๕	๔๕.๘๔๐๔	๔๒.๓๙๐	๖๗.๒๔๒๑	๑.๑๐๒๖
ปี ๔ หญิง	๓๐.๕๑๖	๒๐.๖๘๘๔	๓๕.๑๖๕	๕๔.๓๗๕๐	๒.๓๗๕๕*
ปี ๔ ชาย	๓๓.๘๘๔	๓๒.๔๐๖๑	๓๗.๕๓๘	๔๘.๘๕๘๔	๒.๐๖๐๑*
วินัย					
ปี ๑ หญิง	๔๘.๘๖๔	๕๑.๗๐๕๔	๔๕.๒๖๐	๕๔.๖๐๑๕	๒.๓๑๕๑*
ปี ๑ ชาย	๔๕.๐๗๔	๔๙.๔๓๒๗	๕๑.๕๖๖	๕๓.๗๒๔๓	๓.๐๑๑๘**
ปี ๔ หญิง	๔๕.๘๗๕	๖๑.๘๕๑๑	๕๖.๐๔๑	๘๖.๕๒๖๒	๒.๔๗๗๗*
ปี ๔ ชาย	๔๔.๘๔๖	๗๐.๘๕๕๓	๕๔.๓๔๖	๑๔๕.๕๕๕๓	๓.๒๘๑๕**

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๔๓ แสดงให้เห็นว่า

๑. นิสิตครู ชายปี ๑ นิสิตครูหญิงและชายปี ๔ มีห้องประกอบในท่าน้ำฉิมทะเล ตามมาตรฐานสังคม (แบบสอบถามชุด ก.) และการถือตนเองเป็นเกณฑ์ (แบบสอบถามชุด ข.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนิสิตครูหญิงปีที่ ๑ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่า นิสิตครูทั้งหญิงและชายปีที่ ๑ และปีที่ ๔ มีบุคลิกภาพในท่าน้ำฉิมทะเล โดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ สูงกว่ามาตรฐานสังคม

๒. นิสิตครูชายปีที่ ๔ มีห้องประกอบในท่าน้ำฉิมทะเล โดยใช้ตามมาตรฐานสังคม (ชุด ก.) และการถือตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่า นิสิตครูชายปีที่ ๔ ถือตนเองเป็นเกณฑ์ สูงกว่ามาตรฐานสังคม

๓. นิสิตครูหญิงและชายปีที่ ๔ มีห้องประกอบในท่าน้ำฉิมทะเล โดยใช้ตามมาตรฐานสังคม (ชุด ก.) และการถือตนเองเป็นเกณฑ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่า นิสิตครูหญิงและชายปีที่ ๔ ถือตนเองเป็นเกณฑ์ สูงกว่าการถือเอาสังคมเป็นเกณฑ์

๔. นิสิตครูชายปี ๑ และปี ๔ มีห้องประกอบท่าน้ำฉิมทะเล โดยใช้ตามมาตรฐานสังคม และการถือตนเองเป็นเกณฑ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนิสิตครูหญิงปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ก็แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่านิสิตครูหญิง และชายปี ๑ และปี ๔ ถือตนเองเป็นเกณฑ์ สูงกว่าการถือเอามาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์

ตาราง ๔๔ เปรียบเทียบบุคลิกภาพจิตวิทยา ๔ ระหว่างนิสิตชาย และหญิง ในแบบสอบถามการรับรู้
 ทางการฐานสังคม (ชุด ก.) และ ตนเอง (ชุด ข.)

ตัวแปร	ชุด ก.				ชุด ข.		
	เพศ	$\bar{X}$	S	t	$\bar{X}$	S	t
ลักษณะ	ชาย	๒๘.๘๑๔	๕.๙๑๔	-๒.๒๔๙*	๓๔.๐๒๔	๕.๙๐๖	.๒๖๔
	หญิง	๓๐.๓๓๘	๖.๘๕๘		๓๓.๓๘๕	๖.๖๑๑	
วิธียะ	ชาย	๘๓.๕๖๔	๑๐.๓๙๘	-๑.๐๘๘	๘๑.๐๐๐	๙.๙๐๓	.๘๖๘
	หญิง	๘๙.๕๘๘	๑๑.๖๓๑		๘๕.๖๔๖	๙.๓๙๖	
จิตตะ	ชาย	๓๙.๑๘๓	๗.๓๐๐	๑.๘๘๕	๔๑.๖๓๑	๘.๖๒๘	๑.๓๕๕
	หญิง	๓๖.๙๕๔	๙.๐๓๔		๓๙.๖๔๖	๙.๒๓๔	
วิมังสา	ชาย	๔๔.๘๘๘	๘.๖๑๓	-๑.๓๘๓	๔๑.๘๙๐	๙.๓๒๓	.๘๗๖
	หญิง	๔๖.๘๗๗	๘.๖๒๘		๔๑.๑๖๙	๘.๙๗๘	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๔๔ แสดงให้เห็นว่า

๑. ในการรับรู้ทางการฐานสังคมเป็นเกณฑ์ นิสิตหญิงมีองค์ประกอบบุคลิกภาพจิตวิทยา ๔
 ในด้านลักษณะ มากกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = ๒.๒๔๙$, $p < .๐๕$)

ตาราง ๔๕ เปรียบเทียบองค์ประกอบบุคลิกภาพ: อธิปไตย ๔ ระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔
ในแบบแผนการรับรู้มาตรฐานสังคม (ชุด ก.) และการรับรู้ตนเอง (ชุด ข.)

df = 98

ตัวแปร	ชุด ก.				ชุด ข.		
	ชั้น	$\bar{X}$	S	t	$\bar{X}$	S	t
ฉันนะ	ปี ๑	๓๐.๑๕๓	๖.๕๔๑	๑.๖๕๘	๓๔.๐๐๐	๖.๘๘๘	.๑๘๕
	ปี ๔	๒๘.๔๖๘	๕.๗๓๐		๓๓.๘๐๖	๕.๘๕๘	
วิธีปะ	ปี ๑	๔๔.๔๐๐	๑๑.๔๖๘	๑.๒๓๑	๔๐.๙๐๖	๙.๒๒๕	.๘๒๘
	ปี ๔	๔๗.๑๑๓	๑๐.๙๖๘		๔๕.๙๘๘	๑๑.๖๕๘	
จิตตะ	ปี ๑	๔๐.๓๐๖	๘.๒๐๖	-๓.๗๖๖**	๔๖.๙๐๖	๘.๙๕๖	๓.๒๐๖**
	ปี ๔	๔๔.๘๖๓	๗.๗๕๓		๓๘.๑๖๘	๘.๒๕๕	
วิ้งสา	ปี ๑	๔๕.๐๙๔	๙.๑๑๓	-๑.๕๑๔	๔๐.๘๗๑	๘.๑๓๑	-๑.๐๙๔
	ปี ๔	๔๕.๘๖๓	๘.๐๑๑		๔๖.๕๓๖	๑๐.๓๖๙	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากการตาราง ๔๕ แสดงว่า

การรับรู้มาตรฐานสังคม และการรับรู้ตนเอง พบว่านิสิตปีที่ ๔ มีองค์ประกอบบุคลิกภาพ
อธิปไตย ๔ ในด้านจิตตะมากกว่านิสิตปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = ๓.๗๖๖$ และ ๓.๒๐๖ ,
 $p < .๐๑$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง ๔๖ เปรียบเทียบของประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ระหว่างนิสิตแพทย์ และนิสิตครู
ในแบบสอบถามการรับรู้มาตรฐานสังคม (ชุด ก.) และการรับรู้ตนเอง (ชุด ข.)

ตัวแปร	วิชาชีพ	ชุด ก.			ชุด ข.		
		$\bar{X}$	S	t	$\bar{X}$	S	t
ลักษณะ	แพทย์	๓๐.๒๓๔	๖.๐๖๑	๑.๐๗๑	๓๑.๔๓๐	๖.๔๕๖	-๒.๗๖๗**
	ครู	๒๔.๐๗๐	๖.๓๒๘		๓๔.๔๐๐	๕.๘๖๘	
วิธีการ	แพทย์	๔๘.๓๑๔	๑๐.๓๓๔	-๑.๐๔๐	๔๘.๔๒๖	๘.๕๒๕	-๑.๗๕๘
	ครู	๔๘.๔๔๐	๑๑.๖๓๕		๕๑.๓๓๐	๑๐.๑๖๘	
จิตตะ	แพทย์	๔๑.๑๔๔	๘.๒๕๔	๒.๕๕๑**	๔๒.๓๔๐	๙.๓๔๓	๑.๔๒๐
	ครู	๓๖.๘๑๐	๘.๐๘๔		๔๐.๐๔๐	๘.๖๔๕	
วิมังสา	แพทย์	๔๔.๓๒๒	๘.๑๔๓	-๑.๐๓๑	๔๔.๐๔๓	๘.๑๑๖	-๓.๔๖๓**
	ครู	๔๕.๘๔๐	๘.๘๖๔		๕๓.๒๓๐	๙.๑๗๕	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตาราง ๔๖ แสดงว่า

๑. ในการรับรู้ของตนเอง นิสิตครูมีองค์ประกอบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในด้าน จิตตะ มากกว่านิสิตแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = ๒.๕๕๑, p < .๐๑$)
๒. ในการรับรู้ของตนเอง นิสิตครูมีองค์ประกอบบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ ในด้านวิมังสา มากกว่านิสิตแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = ๓.๔๖๓, p < .๐๑$)
๓. ในการรับรู้มาตรฐานสังคม นิสิตแพทย์มีองค์ประกอบบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ ในด้าน จิตตะ มากกว่านิสิตครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = ๒.๕๕๑, p < .๐๑$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง ๔๙ เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ รวม ระหว่างนิสิตชาย และหญิง, นิสิตแพทย์ และครู นิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ในแบบสอบถามการรับรู้มาตรฐานสังคม (ชุด ก.) และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.)

อิทธิบาท ๔	ชุด ก.			ชุด ข.		
	$\bar{X}$	S	t	$\bar{X}$	S	t
ฉาบ	๑๕๕.๕๓๘	๒๗.๕๑๖	.๖๘๘	๑๗๘.๕๐๒	๒๗.๕๔๑	.๗๑๒
หญิง	๑๖๓.๒๗๙	๓๐.๕๐๖		๑๗๕.๕๖๕	๓๐.๖๐๖	
ปีที่ ๑	๑๖๕.๒๓๕	๒๕.๕๔๔	๑.๕๓๓	๑๗๘.๕๔๔	๒๕.๕๖๖	.๗๕๓
ปีที่ ๔	๑๕๖.๑๗๗	๒๖.๕๘๐		๑๗๔.๖๗๗	๒๕.๐๘๗	
แพทย์	๑๖๕.๒๗๗	๒๗.๘๒๐	.๘๕๖	๑๗๐.๘๕๘	๒๗.๘๖๖	-.๑๗๕
ครู	๑๖๐.๐๗๐	๒๕.๕๖๕		๑๗๕.๗๐๐	๒๕.๗๕๕	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากการวาง ๔๙ แสดงว่า

ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ของบุคลิกภาพรวมของอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มตัวอย่างนิสิตชาย-หญิง, นิสิตปีที่ ๑ - ปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ - นิสิตครู มีความแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ ๔

การวิจัยโดยสังเขป ฉบับปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมาย

ในการศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้

๑. เพื่อศึกษากันเกี่ยวกับบุคลิกภาพธรรมมาธิปไตย เพื่อเป็นรากฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
๒. เพื่อศึกษากันเกี่ยวกับบุคลิกภาพธรรมมาธิปไตย ในด้านอิทธิบาท ๔ ว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
๓. เพื่อศึกษาว่าบุคลิกภาพธรรมมาธิปไตยในด้านอิทธิบาท ๔ นั้นมีความสัมพันธ์กับชนิด - โสรัจจะ หรือไม่ เพียงใด
๔. เพื่อประโยชน์ในการปูพื้นฐาน และปลูกฝังบุคลิกภาพธรรมมาธิปไตยให้มียู่ในคนไทยในการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป
๕. เพื่อหาค่าบุคลิกภาพธรรมมาธิปไตยในด้านอิทธิบาท ๔ ที่กล่าวว่ามีอยู่ในคนไทย
๖. เพื่อสร้างเครื่องมือวัดบุคลิกภาพในด้านอิทธิบาท ๔

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนิสิตครู ชั้นปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีละ ๕๐ คน รวมเป็น ๑๐๐ คน และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีละ ๕๐ คน รวมเป็น ๑๐๐ คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสองอาชีพเป็นจำนวน ๒๐๐ คน โดยวิธีสุ่ม แยกตามเพศ ชั้นเรียน และวิชาชีพดังต่อไปนี้

วิชาชั้น	ระดับชั้นเรียน (จำแนกตามปีหลังจากจบ บ.ก. ๕)						รวม
	ปีที่ ๑		ปีที่ ๔				
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง			
๑. นิสิตครู	กศ.บ.ปีที่ ๑	๒๗	๒๓	กศ.บ.ปีที่ ๔	๒๖	๒๔	๑๐๐
๒. นิสิตแพทย์	เตรียมแพทย์ปีที่ ๑	๓๔	๑๖	แพทย์ ปีที่ ๒	๓๓	๑๗	๑๐๐
	รวม						๒๐๐

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี ๒ อย่าง คือ

๑. แบบสอบถามเพื่อวัดบุคลิกภาพตามมิติชีวิต ๔ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามที่สร้างสถานการณ์ขึ้น แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้จะปฏิบัติเช่นนี้หรือไม่ โดยแยกการตัดสินใจออกเป็น ๒ แบบ คือ แบบ ก. นี้ใช้สังเกตเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจ ส่วนแบบ ข. ใช้ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจ แบบสอบถามนี้เป็นแบบ Projective technique ซึ่งมี ๔ Scale โดยแบ่งออกเป็น ๔ หมวด คือ

๑.๑ ฉันทะ (ความพอใจ) ได้แก่วลี ๑, ๓, ๕, ๑๓, ๒๒, ๓๖

๑.๒ วิริยะ (ความเพียร) ได้แก่วลี ๑๒, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๓, ๒๖, ๒๘, ๒๙, ๓๐, ๓๔, ๓๗, ๓๘

๑.๓ จิตตะ (ความใส่ใจ, ตั้งใจ) ได้แก่วลี ๒, ๔, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๙, ๒๕, ๓๓, ๔๐

๑.๔ วินยสา (ความไว้วางใจ มีเหตุผล) ได้แก่วลี ๘, ๑๐, ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๔, ๒๗, ๓๑, ๓๒, ๓๕, ๓๘

มีความเชื่อถือ ก. = .๘๘๖๖, ข. = .๘๘๑๕

๒. แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพตาม ชัยติ - โสรวะ ของคุณสุวัฒน์ วัชรพงศ์ สร้างขึ้น โดยถือเกณฑ์ในการวัด ๒ แบบเช่นกัน คือถือตามมาตรฐานสังคม และการถือตนเองเป็นเกณฑ์ ในการตัดสิน นอกจากนี้ในการสร้างแบบสอบถามได้แยกออกเป็น ๔ วัณณะ (Pattern) ดังนี้

ก. มีชัยติ - มีโสรวะ ไ้แกข้อ ๑, ๒, ๖, ๗

ข. ไม่มีชัยติ - ไม่มีโสรวะ ไ้แกข้อ ๓, ๑๐, ๙, ๑๖

ค. ไม่มีชัยติ - มีโสรวะ ไ้แกข้อ ๔, ๘, ๑๑, ๑๓

ง. มีชัยติ - ไม่มีโสรวะ ไ้แกข้อ ๕, ๙, ๑๒, ๑๕

มีความเชื่อถือได้ รุท ก. = .๘๘๗๓, รุท ข. = .๘๔๘๘

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้ง ๒ ชุด มาคำนวณหาสิ่งต่อไปนี้

๑. ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของอิทธิบาท ๔ ในแต่ละลักษณะของวิถีการ และ แพทย์ ปี ๑ และ ปี ๔

๒. หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และชัยติ - โสรวะ ในแต่ละลักษณะ

๓. หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ ในแต่ละหัวข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ ในแต่ละหัวข้อ

๑.๑ ค่าสหสัมพันธ์ภายในของอิทธิบาท ๔ ในหัวข้อ ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ และ วิมังสา ในกลุ่มนักศึกษาชายปี ๑ และปี ๔, กลุ่มหญิงปี ๑ และปี ๔, วิชิตกรุปปี ๑ และปี ๔ และ วิชิตกรุปทั้งหมด พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ คือมีค่า r ตั้งแต่ .๓๘๔ ถึง .๘๘๙ ซึ่งกล่าวได้ว่า เมื่อมีบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ในข้อใดข้อหนึ่งจะอิทธิบาท ๔ ในข้ออื่น ๆ ด้วย

๑.๒ กาสหสัมพันธ์ภายในของอิทธิบาท ๔ ในกลุ่มตัวอย่างหญิง,ชาย ปีที่ ๑, ปีที่ ๔ นิสิตครู และนิสิตแพทย์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ก็เมื่อ r ตั้งแต่ .๔๕๕ ถึง .๕๕๕

องค์ประกอบภายในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายความว่า เมื่อองค์ประกอบใดประกอบหนึ่งสูง องค์ประกอบอื่น ๆ จะสูงตามไปด้วย และทางตรงข้าม ถ้า องค์ประกอบใดต่ำในบุคคลใด องค์ประกอบอื่นของบุคลิกภาพนั้นก็ต่ำตามไปด้วย

๒. กาสหสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และชีวิต - โสรัจจะ ในแต่ละลักษณะย่อย

๒.๑ กลุ่มนิสิตชาย และนิสิตหญิง ทั้ง ๔ องค์ประกอบของบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชีวิต - โสรัจจะ ในทั้ง ๔ สถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (r ตั้งแต่ .๒๐๖ ถึง .๔๘๓) ทั้งในการรับรู้มาตรฐานสังคมและการใช้ ตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แสดงว่าเมื่อนิสิตชาย และหญิง มีองค์ประกอบบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ สูง จะมีชีวิต - โสรัจจะสูงด้วย

๒.๒ ในกลุ่มนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ พบว่าองค์ประกอบทั้ง ๔ ของบุคลิกภาพ อิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชีวิต - โสรัจจะทั้ง ๔ สถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (r ตั้งแต่ .๒๐๖ ถึง .๖๐๐) ในการรับรู้มาตรฐานสังคม และ การใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แสดงว่าทั้งนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ เมื่อองค์ประกอบ อิทธิบาท ๔ สูงจะมีชีวิต - โสรัจจะทั้ง ๔ สถานการณ์สูงด้วย

๒.๓ กลุ่มนิสิตแพทย์และครู พบว่าองค์ประกอบทั้ง ๔ ของอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ชีวิต - โสรัจจะในทั้ง ๔ สถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ (r ตั้งแต่ .๐๘๗ ถึง .๖๗๑) ทั้งในการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และ การใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แสดงว่าทั้งนิสิตแพทย์ และนิสิตครู เมื่อองค์ประกอบทั้ง ๔ ของอิทธิบาท ๔ สูง จะมีชีวิต - โสรัจจะ ในสถานการณ์ทั้ง ๔ สูงด้วย

๒.๔ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่าองค์ประกอบทั้ง ๔ ของอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับชีวิต - โสรัจจะ ทั้ง ๔ สถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕

(x ตั้งแต่ .๑๑๖ ถึง .๑๒๕) ทั้งในการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อประกอบทั้ง ๔ ของวิธีบาท ๔ สูงจะมีชนิก - โสรัจจะ ในสถานการณทั้ง ๔ สูงด้วย

๓. เปรียบเทียบมุกลิกภาพอิทธิบาท ๔

๓.๑ เปรียบเทียบมุกลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มครู ระหว่างเพศ โดยการรับรู้ มาตรฐานสังคม (ชุด ก.) พบว่านิสิตหญิงปีที่ ๑ มีค่านิยมมากกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($t = ๒.๔๓๔$) และมีวิริยะมากกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ($t = ๑.๘๒๓$) ส่วนจิตตะและวิมังสาไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับนิสิตปีที่ ๔ พบว่านิสิตชายมีจิตตะมากกว่านิสิตหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($t = ๒.๐๔๔$) ส่วนในด้านฉันทะ, วิริยะ และวิมังสา ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.) พบว่า นิสิตหญิงปีที่ ๑ มีวิริยะมากกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ($t = ๑.๗๒๓$) ส่วนฉันทะ, จิตตะ และวิมังสาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับนิสิตปีที่ ๔ หญิงและชาย ไม่พบความแตกต่างทั้งในด้านฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ และวิมังสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓.๒ เปรียบเทียบมุกลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มครู ระหว่างนิสิตปีที่ ๑ และปีที่ ๔ โดยใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ (ชุด ก.) พบว่านิสิตหญิงปีที่ ๑ รับรู้ในด้านฉันทะ และจิตตะ มากกว่านิสิตปีที่ ๔ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๓.๐๕๑๐$) และ ๔.๑๐๗๖) และมีวิริยะมากกว่านิสิตปีที่ ๔ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t = ๑.๗๗๖$) ส่วนวิมังสานั้นพบว่า การรับรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ สำหรับนิสิตชายปีที่ ๑ รับรู้ในด้านจิตตะ มากกว่านิสิตปีที่ ๔ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๓.๓๔๖๖$) ส่วนในด้านฉันทะ, วิริยะ และวิมังสาไม่พบว่า การรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

โดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.) พบว่า นิสิตหญิงปีที่ ๑ มีค่านิยมวิริยะมากกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t = ๒.๓๐๒๔$ และ ๒.๐๑๒๖) และ มีจิตตะ มากกว่านิสิตปีที่ ๔ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๔.๒๘๒๓$) ส่วนวิมังสาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับนิสิตชายปีที่ ๑ ปีจิตะมากกว่านิสิตหญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t = ๒.๒๐๔๔$) ส่วนในด้านฉันทะ, วิริยะและวิมังสาไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๓.๓ เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ระหว่างการเข้ามตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ (ชุด ก.) และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.) ของกลุ่มนิสิตครู พบว่านิสิตชายปีที่ ๔ เมื่อทัศนพฤติกรรมของตนเองเปรียบเทียบกับมาตรฐานสังคมที่ตนเองเห็นได้ทัศนว่าองค์ประกอบทั้ง ๔ ด้านของอิทธิบาท ๔ ของตนเองสูงกว่ามาตรฐานสังคม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ($t \text{ น } = ๔.๕๐๓๕, \text{ว } = ๑.๗๓๓๗, \text{จ } = ๒.๐๖๒๐, \text{วิ } = ๓.๒๔๑๒$) นิสิตหญิงปี ๔ ใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในองค์ประกอบด้าน ฉันทะ, จิตะ และวิมังสา มากกว่า การเข้ามตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ($t \text{ น } = ๓.๐๑๒๔, \text{จ } = ๒.๓๗๕๕, \text{วิ } = ๒.๔๗๗๒$) ส่วนวิริยะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

นิสิตชายปี ๑ ใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในองค์ประกอบด้านฉันทะ และวิมังสามากกว่า การเข้ามตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t \text{ น } = ๓.๔๔๔๑, \text{วิ } = ๓.๐๑๑๔$) ส่วนวิริยะและจิตะ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

นิสิตหญิงปี ๑ ใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ในด้านฉันทะและวิมังสาสูงกว่ามาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t \text{ น } = ๒.๑๐๓๕, \text{วิ } = ๒.๓๑๕๑$) ส่วนวิริยะและจิตะไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๓.๔ เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยแยก แศรระดับชั้นเรียน และวิชาชั้น บทในการเข้ามตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ (ชุด ก.) นิสิตหญิงรับรู้ด้านฉันทะมากกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t = ๒.๒๔๕$) ส่วนในด้านวิริยะ จิตะ และวิมังสานั้น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ สำหรับการเข้าตนเองเป็นเกณฑ์ พบว่านิสิตหญิงและนิสิตชายมีฉันทะ วิริยะ จิตะ และวิมังสา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับชั้นเรียน ในการเข้ามตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ (ชุด ก.) และใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (ชุด ข.) พบว่านิสิตปี ๔ รับรู้ในค่าจิตะมากกว่านิสิตปี ๑ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

($t = ๓.๗๖๖$ และ ๓.๒๐๒) สำหรับดัชนี ทฤษฎี และวิม้งสำนึกไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

วิชาชีพ

ในการไขว้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ (จุด ก.) พบว่า นิสิตแพทย์รับรู้ภาวะจิตระลอกกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญที่ $.๐๑$ ($t = ๒.๕๕๖$) ส่วนในทำนองประกอบกัน ดัชนี ทฤษฎี และวิม้งสำนึก ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ในการไขว้ตนเองเป็นเกณฑ์ (จุด ข.) พบว่า นิสิตครูรับรู้ภาวะประกอบกันจิตระลอกและวิม้งสำนึกมากกว่านิสิตแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.๐๑$ ($t = ๒.๗๖๗$ และ ๓.๔๘๔) ส่วนในทำนองประกอบกันทฤษฎี และจิตระลอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

๓.๕ เปรียบเทียบแบบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ รวม ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามเพศ ระดับการศึกษา และวิชาชีพ ทั้งการไขว้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการไขว้ตนเองเป็นเกณฑ์ พบว่า นิสิตชาย - หญิง นิสิตปีที่ ๑ - ปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ - นิสิตครู ไม่พบความแตกต่างในการรับรู้ทั้ง ๒ ด้าน ในบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ รวม อย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมุติฐาน และบางส่วนที่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอภิปรายไว้ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ภายในของบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบแต่ละด้านของอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๐, p < .๐๕$) ซึ่งได้ผลเหมือนกันในทุกกลุ่มตัวอย่างที่แยกตามเพศ ระดับชั้นเรียน และวิชาชีพ

ผลการวิจัยในข้อที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นที่เห็นนี้เพราะลักษณะของอิทธิบาท ๔ นั้นต้องประกอบขึ้นด้วยลักษณะทั้ง ๔ ด้าน จึงจะทำให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย โทษลักษณะของตัวอิทธิบาท ๔ เองก็เป็นสามัคคีธรรม คือถ้ามีข้อใดข้อหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะถ้ามีข้อใดข้อหนึ่งอีก ๓ ข้อจะเกิดตามมา (ถนิน อัคระโยธิน, ๒๕๖๗ : ๒๔ - ๒๕) และในการประกอบกิจการงานใด ๆ ก็ตาม เมื่อมีหลักอย่างใดแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ก็จะไม่ประสบผล

สำเร็จ (พระวิจารณ์, ๒๕๐๒, ๔๒๒ - ๔๒๓) ดังนั้นผู้ที่ปลุกกิเลสของอิทธิบาท ๔ ห่อใจข้อหนึ่ง
แล้วจะมีลักษณะของอิทธิบาท ๔ ในข้ออื่น ๆ ด้วย

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท ๔ และขันติ - โสรัจจะ ในกลุ่มนิสิตทุกกลุ่ม ผลการ
วิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้ง ๔ ของบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขันติ - โสรัจจะ
ทั้ง ๔ สถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๑$ และ $p < .๐๕$)

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เห็นเช่นนี้เนื่องมาจากการทำงานใด ๆ ก็ตาม
ความพอใจย่อมจะบังเกิดขึ้นเสมอ เราอาจจะได้รับการคิดเคียด หรือได้รับอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย
บุคคลจึงควรพิจารณาความอดทนต่อสภาพและเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งความอดทนเหล่านี้จะต้องใช้ขันติ -
เขาช่วย เพราะขันติคือการอดทนต่อความลำบาก อดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อการล่วงเกิน
ของคนอื่น และวทนต่ออำนาจกิเลส เมื่ออดทนได้แล้ว จะต้องมีความสงบเสงี่ยมตามมา จึงจะ
ทำให้งานสำเร็จ และตนเองก็พอใจว่าเป็นผู้สำเร็จทั้งในทางการทำงานและการดำเนินชีวิต ดังที่
พระกาสปโกภม (๒๕๑๒ : ๓๐) กล่าวว่า อันผู้ครองเรือนถ้าขาดขันติแล้วจะเป็นเหตุให้เหน็ดเหนื่อย
การทำงาน หุ่นให้เข้าลักษณะน่าเกลียด เสียกำลังใจง่าย ส่วนผู้ที่ไม่มีขันติจะเป็นคนขี้แพ้ต่อ
การทำงาน บีบให้แก้แค้นเป็นคง

๓. เปรียบเทียบบุคลิกภาพอิทธิบาท ๔ โดยแยกตามเพศ ระหว่างการศึกษาและวิชาชีพ

ในกลุ่มตัวอย่างนิสิตหญิงและชาย พบว่านิสิตหญิงรับรู้องค์ประกอบด้านจิตที่สูงกว่า
นิสิตชาย ในการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ($t = ๒.๒๓๕$)
แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของนิสิตหญิงและชายในด้าน วิธีะ จิตะ และวิธีสัง
ทั้งการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ซึ่งไปเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลจากวัฒนธรรมไทย รวมทั้งกันนิยม (Value) ในสังคมไทย ทางมุ่งหวัง
ว่าหญิงควรมีการหักห้ามในการแสดงออกมากกว่าชาย ให้มีความสงบเสงี่ยม เรียบร้อย อันเป็น
ผลสืบเนื่องมาจากขนบการตั้งสมประภิต เพราะในการอบรมจะเน้นให้ผู้หญิงมีความเป็นระเบียบ
เรียบร้อย สุภาพ มีความพอใจในสิ่งที่สังคมเห็นว่าดี จะมีความคิดนอกกรอบกรอบไม่ได้ นอกจากนี้
แมรี (Barry, 1967 : 56 อ้างจาก มุทงา วชิระกิตติมงคล, ๒๕๑๒ : ๓๕) กล่าวว่า ชายไทย

ไม่ค่อยเก็บความรู้สึก ส่วนหญิงค่อนข้างหัวเก่า พยายามรักษามนธรรมเนียมน และกตัญญูต่าง ๆ จึงทำให้ผู้หญิงเป็นคนที่ต้องอยู่ในกรอบประเพณีเสมอ จึงทำให้พบว่านิสัยหญิงมีฉันทะมากกว่าชาย

ในการวิจัยเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นลักษณะที่ใกล้เคียงกับอิทธิบาท ๔ มาก พบว่า นักเรียนหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญ (สันต์, จันทร์กวี, ๒๕๔ : ๕๕ และ Callard, 1968 : 22) แต่การศึกษาของ เชล (Shell, 1967 : 2409) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับเพศ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ จาร์ส บัญญาไนท์ (มณีรัตน์ กริวัธพันธ์, ๒๕๑๖ : ๔๔) จึงทำให้ไม่พบความแตกต่างระหว่างนิสัยหญิงและชาย

ในกลุ่มนิสัยปี ๑ และ ปี ๔ พบว่า นิสิตปี ๔ รับรู้องค์ประกอบด้านจิตะสูงกว่านิสิตปี ๑ ทั้งในด้านการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการไว้วางใจตนเองเป็นเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๓.๗๖๖$ และ ๓.๒๐๒) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การอบรมเลี้ยงดู ในสังคมไทยที่มุ่งให้นิสิตรู้หน้าที่ตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทย และตามหลักพัฒนาการ และ นวัตกรรมสมอง เมื่ออายุ ๒๐ ปี จะสามารถใช้สติปัญญา ไตร่ตรอง อย่างมีเหตุผล ดีกว่าเมื่ออายุประมาณ ๑๗ ปี (ดูชา และสุรางค์ วัชรเนอบ (๒๕๑๓) เมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์จะมั่นคงขึ้น นอกจากนั้น ระดับการศึกษาไม่ทำให้การเรียนรู้ของบุคคล จึงทำให้ นิสิตปี ๔ วิตะมากกว่านิสิตปี ๑

ส่วนในด้านฉันทะ วิริยะ และวิมังสา นี้ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในผล วิจัยโดย แพทย์ และ นิสิตกร พบว่านิสิตแพทย์รับรู้องค์ประกอบคุณลักษณะจิตะ

๕ ด้าน จิตะ สูงกว่านิสิตกร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๒.๕๕๑$) ในการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากแพทย์ต้องทำงานด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล มีความระมัดระวัง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นความตายของผู้ป่วย (Lee, 1967 อ้างจาก อมวาล หกสุวรรณ, ๒๕๑๖) ส่วนในการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์นั้น เมื่อนิสิตกรรับรู้ด้านฉันทะ และวิริยะสูงกว่านิสิตแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($t = ๒.๗๖๗$, ๓.๔๖๓) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นฐานทางด้านการปฏิบัติและสังคมของ ๒ กลุ่ม

แล้วจะเห็นว่า แพทย์อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าครู (อมวตล ทศสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๘ - ๘) ซึ่งอาจจะมีผลต่อการบุคลิกภาพของครู ซึ่ง ละออ พรพาณิชย์ (๒๕๑๑) เปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคลในอาชีพครู แพทย์ และวิศวกร พบว่าครูทั่ว ๆ ไป มีบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว มีการแสดงออกที่สัมพันธ์สภาพที่ต่ำกว่าบุคคลอื่น เป็นมิตร มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น และควบคุมตนเองได้ (นวลละออ เวียงสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๓๑)

เปรียบเทียบบุคลิกภาพอาชีพวิชา ๔ รวบรวม ในด้านบุคลิก ระดับการศึกษา และวิชาชีพ ไปพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกกลุ่ม ทั้งในด้านการใช้มาตรฐานสังคมเป็นเกณฑ์ และการใช้ตนเองเป็นเกณฑ์

ข้อเสนอแนะ

๑. การนำการศึกษาซ้ำในเรื่องนี้ เพื่อหาความเชื่อมั่นของผลในการศึกษา โดยแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามซึ่งการร่างสถานการณ์ต่าง ๆ แล้ววัดทั้งด้าน ฉันทะ วิริยะ จาคะ และวิมังสา ในสถานการณ์อย่างเดียวกัน ในการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยใช้ศึกษา กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะศึกษาจริง

๒. การแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อช่วยลดความเอนเอียงในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนจะได้ความเที่ยงตรงมากขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความตั้งใจ และใส่ใจใจต่อการตอบของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผลสำคัญต่อผลที่จะตรวจวัดได้ ซึ่งปัญหาที่ยากที่จะควบคุมได้ เมื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กโตหรือผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างอาจจะไปไม่สามารถวิสัย (Capacity) ที่อยู่ในเกณฑ์

๓. การจะนำการศึกษาของประกอบทางด้านสังคมวิทยา (Sociological Factor) ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เช่นสภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ขนาดของครอบครัว และศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีผลต่อการก่อให้เกิดบุคลิกภาพทางด้านนี้

๔. ในการศึกษานำใช้กลุ่มตัวอย่างได้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาแนวโน้มของบุคลิกภาพที่ไรธรรมะเป็นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

๑. พ่อแม่ควรให้ความสนใจในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีบุคลิกภาพที่สังคมต้องการ ประเพณี วัฒนธรรมใดที่จะส่งเสริมบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็กควรมีการปรับปรุงแก้ไข เช่น เกี่ยวกับการอบรมของครูก็ควรให้สอดคล้องกัน เพื่อช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กให้มากขึ้น

๒. การแก้ไขให้เด็กได้เห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์ให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง และควร เพื่อลดปัญหาสังคม

မဟာဗျူဟ

บรรณานุกรม

- กณีน อัครโชนิน แนะธรรมวิภาคในหนังสือนวโกวาท โรงพิมพ์ชัยผล ๒๔๖๓, หน้า ๖๔ - ๖๕.
- จงกล ทรัพย์สมบูรณ์ การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของความเกรงใจกับขบวนการสังคม
ประเพณีระหว่างเด็กไทย-พุทธ และ เด็กไทย-มุสลิม ปรินญาณิพนธ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร ๒๕๐๖, ๑๒๕ หน้า.
- ชลอ อุทกภาชน์ พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ แพร่พิทยา ๒๕๑๔, ๔๕๒ หน้า.
- ชลอ อุทกภาชน์ วิจัยพุทธปรัชญาเปรียบเทียบกับหลักวิทยาศาสตร์ แพร่พิทยา ๒๕๑๒, ๔๑๐ หน้า.
- เชวง พันธุ์จันทร์ พระพุทธศาสนาใน ๓๕ ทศวรรษ โรงพิมพ์เจียงเจียง พระนคร ๒๕๐๐,
๔๑๗ หน้า.
- ดิเรก ชัยนาม ชุมนุมปาฐกถา บรรณาการ, ๒๕๑๐, ๕๐๘ หน้า.
- ทองคำ ศรีโยชนิน, พ.ท., พระพุทธศาสนากับงานพิมพ์ โรงพิมพ์ อุดมศึกษา, ๒๕๑๓, ๓๔๔ หน้า
- ทวิช เปล่งวิทยา ธรรมเนียมทศพรพากย์ พิษณุการพิมพ์ กรุงเทพฯ ๒๕๑๖, ๔๓๖๑ หน้า.
- ธรรมทาสพามิส พระธรรม โรงพิมพ์หันเฮ้ง ชลบุรี ๒๕๐๒, ๒๐๒ หน้า.
- ปัญญานันท์ภิกขุ, ภิกขุ ความเพียรในทางที่ชอบ ชุมชุมเรื่องสั้น คลังวิทยา ๔๔๘ หน้า.
- ปัญญานันท์ภิกขุ, ภิกขุ พุทธศาสนากับวิถีประจำวัน คลังวิทยา ๒๕๐๗, ๔๔๘ หน้า.
- ปิ่น มุกตะกันต์ ประมวลศัพท์ศาสนา โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ๒๕๐๔, หน้า ๒๑๗.
- ปิ่น มุกตะกันต์ พุทธภาคตรภาคที่ ๓ คลังวิทยา พระนคร ๒๕๐๘, ๔๔๖ หน้า.
- ปิ่น มุกตะกันต์ มคธวิทกาศ ๒ คลังวิทยา พระนคร ๒๕๐๒, ๑๕๘ หน้า.

ประยงค์ สุวรรณบุบผา, ร.ท. การแก้ปัญหาวิกฤตการณ์พุทธศาสนา หน้า ๑๗๔ - ๒๐๒.

ประยุทธ์ ปยุต.โต, พระมหา พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์แก้วพร, กรุงเทพฯ, ๒๕๑๓, หน้า ๒๑.

ประสาร ทองภักดี พุทธวิสัยทัศน์ อักษรสาสน์, ๒๕๑๓, ๓๔๐ หน้า.

ประสาธ บัณฑิตวงศ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และการคิดแบบอเนกมัย ปริญญาพันธ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๖, ๑๒๖ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ แก่นพุทธศาสนา การพิมพ์พระนคร ๒๕๑๕, ๒๐๖ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ ธรรมคือทุกสิ่งทั้งจำเป็นสำหรับมนุษย์ ธรรมทานมูลนิธิไชยา ๒๕๑๒, ๓๓๒ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ ธรรมในพระเป็นเครื่องมือสร้างคนสร้างชาติ และสร้างโลก องค์การกัศุสสกา ๒๕๑๓, ๒๖๕ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ บรมธรรม (อภรณ์นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ๒๕๑๓, ๔๖๔ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์แก้วพร กรุงเทพฯ ๒๕๑๓.

พุทธทาสภิกขุ เราเป็นใคร อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๔, ๙๐ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ ศาสนากับปัญญาชน โรงพิมพ์มหาคไทย ๒๕๐๙, ๒๐๕ หน้า.

พุทธทาสภิกขุ หลักพุทธศาสนา (อภรณ์บุญญะพิทักษ์) อักษรสาสน์ ๒๕๐๓, ๒๔๔ หน้า

พุทธทาสภิกขุ หลักพุทธศาสนา โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ๒๕๐๙, ๒๓๖ หน้า.

ภักธา นิคมมานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อถาวรวัตถุที่ล้า ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัย ในตนเอง ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปริญญาพันธ์ วศ. ประสานมิตร ๒๕๑๓, ๖๗ หน้า.

มณีรัตน์ ศรีรัตนพันธ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติวิทยาศาสตร์ แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคิดแบบสืบสวนสอบสวน ปริญาโท วก. ประสานมิตร ๒๕๖๒, หน้า ๔๔.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาธรรม กรุงเทพมหานคร พิมพ์ ๒๕๕๕
หน้า ๑๒๔ - ๑๔๗.

บุษศึกษาพหุศาสตร์, กรม พระธรรมนิเทศยวหาญ โรงพิมพ์พหุศาสตร์, ๒๕๖๖, ๑๔๐ หน้า.

รพี ภาวิไล พุทธศาสนาในประเทศไทย องค์การ ส.ป.อ. กรุงเทพฯ ๒๕๖๐, ๒๔ หน้า.

รสา กุศลารพันธ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ วิทยาศาสตร์ แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคิดสร้างสรรค์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๖๕, ๑๑๔ หน้า

วรรณ ไวยากร พุทธธรรม ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๖๔, ๒๐๖ หน้า.

วิราพร เทพวิระพงศ์ ความเกรงใจกับพฤติกรรมในการแก้ปัญหาในกลุ่ม วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร ๒๕๖๕, ๒๕๓ หน้า.

สมเด็จพระญาณสังวร พระพุทธศาสนากับสังคมไทย ร.พ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๖๖,
๗๔ หน้า.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ญาณวระ มกอดิเฬสกลา มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๕๕, ๒๕๕ หน้า.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระวชิรญาณวโรส นวกวาท มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๕๔,
๔๔ หน้า

สมพร เทพสิทธิ์า พระพุทธศาสนากับเกรงใจกิจ และชีวิตประจำวัน โอเคียนส์ไทร์ ๒๕๖๓,
๔๖๗ หน้า.

สีหนาท ภิภุ พุทธศาสนากับสังคม แพรพิทยา, ๒๕๖๔, ๑๓๕๖ หน้า.

สุชีพ ปุญญานุภาพ คุณลักษณะพิเศษแห่งพุทธศาสนา ๒๕๐๐, ๔๘๒ หน้า.

สุชีพ ปุญญานุภาพ พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน เล่ม ๔ บรรณาธิการ, ๒๕๐๒, ๔๔๒ หน้า.

สุชีโว ภิกขุ หลักพระพุทธศาสนา ที่ระลึกในงานสถาปนา ๖๐ ปี, มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๑๓, ๗๔ หน้า.

สุพัศรา สุภาพ สังคมนิยม ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๖, หน้า ๗๒ - ๗๔.

อนันต์ จันทะทวี การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความคิดแบบสอนสวน และความถนัดทางการเรียน ปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๘, ๑๒๐ หน้า.

อบอวน หกสุวรรณ การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคลในดาร์พอร์ กับแพทย์ ปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๑๖, ๒๑๔ หน้า.

อากรม โพธิรัตน์ พุทธธรรมานุภาพ โรงพิมพ์ธรรมบรรณาธิการ ๒๕๔๔, ๓๔๕ หน้า

อัมพิกา ปัทมานนท์ การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของขบวนการสังคมประภีต และ ความแรงใจระหว่างเด็กไทยพุทธ กับเด็กไทยมุสลิม ปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๖, ๑๒๔ หน้า

อนันต์ บุญเกิด ห.ก. สังฆกรรม มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๑๐ หน้า ๔๔ - ๑๑๐.

.... ทฤษฎีการบรรยายตอน ๓ อธิบายแนวทฤษฎีในวาทะอย่างพิศดาร โรงพิมพ์
เกษิขสุภผล ๒๕๒๔, ๓๕ หน้า.

- Dinkmeyer, Don C., Child Development : The Emerging Self, Prentice - Hall, Inc., New York, 1965.
- Feigelson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education, Mc.Graw-Hill Book Co., New York, 1966, 460 pp.
- Garrett, Henry E., Statistics in Psychology and Education, Vokils, Feffer and Simons Private Ltd., 1967, 491 pp.
- Guilford, J.P., Fundamental Statistics in Psychology and Educations, McGraw-Hill Book Company, New York, 1950 633 pp.
- Guilford, J.P., Psychometric Methods, McGraw-Hill Book Company, New York 1954, 3084 p.
- McClelland, David C., The Achievement Society, The Free Press, New York, 1961, 512 pp.
- McClelland, David C., The Achievement Society, Appleton - Century Crofts, Inc., New York 1953 : p. 110 - 111.
- Rounke, Byron Falicous, "The Effect of Anseerty on the Development of Causal Thingking and Performance on Cognitive Perception Task", Dissertation Abstracts, 27 : 615 - A, 1966
- Vernon, Philip E., Intelligence and Achivement Tests, Library Inc., New York, 1961 207 pp.
- Winer, B.J., Statistical Principles in Experimental Design, McGraw-Hill Book Company New York, 1962, 672 pp.
- Second, FaulF. and Backman, Carl W., Social Psychology, Kogadusha Company, Ltd., Tokyo, 1964, p. 546 - 5700.

ภาคผนวก

ពាក្យស្នើសុំ ៣•

คำอ่านจากจำแนกของแบบสอยตามวันคลิภภาพคำน อธิธิบาท ๔

กา ๗					
ชอ	ก.	ข.	ชอ	ก.	ข.
๑.	๒.๕๕๑**	๒.๓๔*	๒๑.	๒.๑๔๕*	๒.๕๕๑**
๒.	๒.๕๕๑**	๓.๕๕๐**	๒๒.	๒.๒๒๕*	๓.๕๕๑**
๓.	๒.๐๔๕*	๒.๕๕๑*	๒๓.	๒.๐๔๕*	๒.๕๕๑*
๔.	๓.๕๕๑**	๓.๐๔๕*	๒๔.	๒.๐๔๕*	๒.๕๕๑*
๕.	๑๐.๓๓๓*	๒.๕๕๑**	๒๕.	๒.๕๕๑*	๒.๐๔๕*
๖.	๓.๒๕๕*	๓.๕๕๑**	๒๖.	๒.๐๔๕*	๓.๕๕๑*
๗.	๒.๒๑๐**	๒.๕๕๑*	๒๗.	๒.๕๕๑**	๒.๕๕๑*
๘.	๒.๐๔๕*	๒.๕๕๑*	๒๘.	๒.๐๔๕*	๓.๕๕๑*
๙.	๒.๐๔๕**	๒.๒๕๕*	๒๙.	๒.๓๐๕*	๔.๒๕๕*
๑๐.	๓.๕๕๑**	๔.๕๕๑*	๓๐.	๓.๐๔๕*	๓.๕๕๑*
๑๑.	๒.๑๒๐*	๔.๓๐๖**	๓๑.	๒.๒๑๕*	๒.๕๕๑*
๑๒.	๔.๑๕๕**	๖.๕๕๑**	๓๒.	๔.๕๕๑*	๒.๕๕๑*
๑๓.	๒.๕๕๑**	๔.๐๔๕*	๓๓.	๒.๕๕๑*	๓.๕๕๑*
๑๔.	๒.๐๔๕*	๒.๕๕๑**	๓๔.	๓.๕๕๑**	๓.๕๕๑*
๑๕.	๒.๕๕๑*	๓.๕๕๑*	๓๕.	๒.๑๓๐*	๒.๕๕๑*
๑๖.	๔.๕๕๑**	๔.๕๕๑**	๓๖.	๒.๐๔๕*	๒.๐๔๕*
๑๗.	๒.๐๔๕*	๒.๑๓๒*	๓๗.	๒.๐๔๕*	๒.๒๒๕*
๑๘.	๒.๒๑๐*	๒.๕๕๑*	๓๘.	๒.๕๕๑*	๔.๕๕๑**
๑๙.	๒.๕๕๑*	๒.๑๒๐*	๓๙.	๒.๕๕๑*	๒.๒๑๕*
๒๐.	๒.๑๕๕*	๓.๒๕๕*	๔๐.	๒.๓๐๐*	๓.๕๕๑*

กา ๗ มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** กา ๗ มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

การสัณนิษฐาน อิทธิบาท ๔ ของตัวแปรต่าง

ตัวแปร	ชุด ก.		ชุด ข.	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ชาย	๑๕๘.๓๙๙๐	๒๓.๕๑๒๒	๑๓๕.๕๐๒๔	๒๓.๘๘๑๑
หญิง	๑๖๓.๒๓๖๖	๓๐.๕๐๖๔	๑๓๔.๙๖๙๓	๓๐.๒๐๖๑
ปีที่ ๑	๑๖๕.๒๔๕๒	๒๙.๙๔๘๑	๑๓๕.๕๙๑๔	๒๔.๕๒๖๐
ปีที่ ๔	๑๕๖.๑๓๓๔	๒๖.๕๔๐๖	๑๓๔.๖๓๓๔	๒๙.๐๔๖๖
แพทย์	๑๖๔.๒๓๖๕	๒๓.๕๑๒๒	๑๓๐.๔๙๓๖	๒๓.๘๘๑๑
ครู	๑๖๐.๐๓๐๐	๒๙.๕๐๖๔	๑๓๙.๙๐๐๐	๒๔.๕๒๖๐

ค่าสถิติพื้นฐาน ชนิด - ไตรจจะ ของตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ชุด ก.		ชุด ข.	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ชาย	๑๐๕.๕๓๕๐	๒๑.๓๖๘๖	๑๔๘.๘๑๗๐	๒๑.๘๘๓๓
หญิง	๑๑๐.๑๖๕๒	๒๓.๘๕๗๕	๑๔๖.๒๑๔๓	๒๔.๔๐๖๔
ปีที่ ๑	๑๐๕.๔๒๓๔	๒๓.๗๔๑๔	๑๔๘.๖๐๐๐	๒๓.๑๔๐๔
ปีที่ ๔	๑๐๕.๕๔๑๖	๒๔.๕๓๘๓	๑๔๖.๓๘๗๐	๒๒.๕๐๘๗
แพทย์	๑๑๑.๘๕๑๐	๒๘.๐๔๒๔	๑๔๓.๖๕๕๕	๒๕.๖๑๓๕
ครู	๑๐๘.๖๑๐๐	๒๓.๘๐๕๕	๑๔๕.๕๕๐๐	๒๑.๕๑๓๕

การฝึกฝนและปฏิบัติ - ไร้อุปกรณ์ ในภาคสนามแปรทาง ๆ

८.

අංක	අක්ෂර 1		අක්ෂර 2		අක්ෂර 3		අක්ෂර 4		අක්ෂර 5		අක්ෂර 6		අක්ෂර 7	
	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
01	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
02	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
03	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
04	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
05	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
06	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
07	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
08	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
09	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ
10	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ

การปฏิรูปสู่ความสันติ - วัฒนธรรมในชุมชนแออัดต่าง ๆ

[illegible]

ภาคผนวก ข.

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

๑. รายละเอียดส่วนบุคคล

๑.๑ เพศ ชาย ☐ หญิง ☐

๑.๒ ศาสนา พุทธ ☐ อิสลาม ☐ คริสต์ ☐

๑.๓ ระดับการศึกษา.....

๒. ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอให้ท่านเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของท่านว่าเหมือนกับบุคคลในเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่ละข้อในแบบสอบถามนั้นหรือไม่ เพียงใด ไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการกระทำที่ต่างกัน ฉะนั้นโปรดตอบให้ตรงกับความรู้สึก และการกระทำของท่านเท่านั้น

๓. วิธีตอบแบบสอบถาม

๓.๑ ขอความในแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของบุคคลทั่ว ๆ ไป (ขอ ก.) และตัวท่านเอง (ขอ ข.) หรือไม่ โดยตัดสินว่า ปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด

๓.๒ เลือกกาเครื่องหมาย ลงในช่องที่คิดว่าเหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

(๐) "แทนที่จะบอกว่าเงินเดือนน้อย นิเวศพยายามวางแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัวอย่างประหยัดที่สุด จึงไม่เกิดปัญหาเดือดร้อน"

ก. คนอื่น ๆ ปฏิบัติเช่นเดียวกับนิเวศหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ปฏิบัติ

ข. ถ้าท่านเป็นนิเวศท่านจะปฏิบัติเช่นนี้หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ปฏิบัติ

วิธีตอบพิจารณาดังนี้ :-

ของหมายเลข ๑ หมายความว่า ปฏิบัติน้อยที่สุด

ของหมายเลข ๒ หมายความว่า ปฏิบัติน้อย

ของหมายเลข ๓ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจาก ๒

ของหมายเลข ๔ หมายความว่า ปฏิบัติปานกลาง

ของหมายเลข ๕ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข ๕ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข ๖ หมายความว่า ปฏิบัติมาก

ของหมายเลข ๗ หมายความว่า ปฏิบัติมากที่สุด

๔. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลา แต่โปรดอย่าให้เสียเวลาในการคิดแต่ละข้อมากนัก ให้ตอบไปตามความรู้สึกครั้งแรกที่อ่าน คำตอบของท่านจะไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล แต่จะนำไปศึกษาเพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น จึงขอให้ท่านสบายใจที่จะตอบอย่างเสรีตามความคิดเห็นของท่าน

ขอขอบคุณ

แบบสอบถามชุดที่ ๑

๑. สุนัขอยากที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เรียนให้มากยิ่งขึ้น จึงไปค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่อาจารย์สอน
ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนัขหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนัขหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
๒. เสียงเครื่องตัดหญ้าของมหาวิทยาลัยดังทำลายสมาธิอยู่ตลอดเวลาเรียน แต่โสภายังฟังอาจารย์สอนด้วยความสงบ และตั้งใจจนจบครึ่งชั่วโมง
ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับโสภหรือไม่ ไม่ได้/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้
ข. ท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับโสภหรือไม่ ไม่ได้/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้
๓. ถึงแม้จะได้รับตำแหน่งที่โบ่งสำคัญในการจัดงานปีใหม่ของมหาวิทยาลัย วินัยก็พอใจ เพราะนิสิตอื่นๆจะได้ร่วมทำงานกับคนอื่นๆ
ก. คนอื่นๆพอใจเช่นเดียวกับวินัยหรือไม่ ไม่พอใจ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ พอดี
ข. ท่านเองพอใจหรือไม่ ไม่พอใจ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ พอดี
๔. ในการสอบแต่ละครั้ง ศักดิ์ไทยไม่ได้อบรมสอบก่อนหรือ อาทิตย์ แต่เขาเตรียมตั้งแต่อาทิตย์แรกของการเรียน
ก. นิสิตอื่นๆเตรียมตัวเช่นเดียวกับศักดิ์ไทยหรือไม่ ไม่เตรียม/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เตรียม
ข. ท่านเตรียมตัวเช่นเดียวกับศักดิ์ไทยหรือไม่ ไม่เตรียม/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เตรียม
๕. แม้กลัวว่างานวิจัยนั้นจะเสร็จไม่ทัน บรรพาก็ไม่เคยก็จะทำหลายๆ คงตั้งใจทำอย่างจริงจัง
ก. คนอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับบรรพหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับบรรพหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
๖. แสงอรุณจิตใจมากที่นิพนธ์ว่าช่วยรับเอางานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ไปทำแทน เนื่องจากเขาเห็นว่า ไม่มีประโยชน์สำหรับเขา
ก. คนอื่นๆไปจะดีใจเช่นเดียวกับแสงอรุณหรือไม่ ไม่ดีใจ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ดีใจ
ข. ถ้าท่านเป็นแสงอรุณท่านจะดีใจหรือไม่ ไม่ดีใจ/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ดีใจ
๗. เมื่ออาจารย์ถามประสงค์ เขามักจะตอบคำถามเหล่านั้นได้ชัดเจนไม่วกวน และถูกต้อง
ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับประสงค์หรือไม่ ไม่ได้/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้
ข. ท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับประสงค์หรือไม่ ไม่ได้/๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

๔๙. กริขี้ให้กำมันล้อยากับคณะกรรมการของเขาในการเข้ารับตำแหน่งบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัย ว่าจะต้องตรวจบทความอย่างละเอียดถี่ถ้วน แม้จะโดนเพื่อนว่า ว่ารู้จึ
ก. คนอื่นจะทำเช่นเดียวกับกริขหรือไม ไม่ทำ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ทำ
ข. ท่านเองจะทำเช่นเดียวกับกริขหรือไม่ ไม่ทำ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ทำ

๕๐. จิรศักดิ์คิดว่า ช่วงเรื่องยนต์สามารถแต่งและแก้เรื่องยนต์ได้ก็ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ ความถี่ถ้วนและแม่นยำ มิฉะนั้นเรื่องจะรวน และเป็นช่วงเรื่องที่ตีไม่ได้
ก. คนอื่นจะคิดเช่นเดียวกับจิรศักดิ์หรือไม่ ไม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด
ข. ท่านเองคิดเช่นเดียวกับจิรศักดิ์หรือไม่ ไม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

๕๑. ในการเขียนรายงานส่งอาจารย์ สุทธิกาจะเขียนให้เสร็จก่อนกำหนด ๒-๓ วัน เพื่อจะได้มาตรวจทานหลังจากเขียนไปแล้ว ๑-๒ วัน และแก้ไขข้อบกพร่องก่อนส่งอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ผลงานของสุทธิกาจึงเรียบร้อย ไม่ค่อยมีที่ตำหนิ
ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับสุทธิกาหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสุทธิกาหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๕๒. ประพันธ์หงส์พยายามหันเหความสนใจเพื่อนนิสิตสวยคนหนึ่ง ซึ่งอ่านตำราอย่างใจจดจ่อในห้องสมุด ครั้นไม่สำเร็จ เขาจึงนิยมเธอมากขึ้น
ก. คนอื่นอ่านหนังสืออย่างจดจ่อเหมือนนิสิตคนนี้หรือไม่ ไม่เหมือน / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เหมือน
ข. ท่านอ่านอย่างจดจ่อเหมือนนิสิตคนนี้หรือไม่ ไม่เหมือน / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เหมือน

๕๓. ในการทำงานแม้บางครั้งจะล้มเหลว แต่สาริกิไม่เคยย่อท้อ กลับมาตั้งต้นทำใหม่ได้เสมอ
ก. คนอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับสาริกิหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้
ข. ท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับสาริกิหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

๕๔. งานใดแม้จะยากแสนยาก และไม่มีใครอาสาทำ รัชนีชอบอาสาทำทั้งๆที่ไม่ทราบว่าจะทำได้หรือไม่ แต่ก็อยากลองและตั้งใจทำเต็มที่เสมอ โดยเห็นว่าประสบการณ์จากงานยากๆทำให้ได้เรียนรู้และมีประโยชน์มาก
ก. คนอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับรัชนีหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ
ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับรัชนีหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๑๔. เมื่อมหาวิทยาลัยใกล้จะเปิด นงนิกก็โง่มากที่จะได้เรียนวิชาใหม่ๆ

ก. นิสิตอื่นๆ มีความรู้สึกเช่นเดียวกับนงนิกหรือไม่ ไม่มี / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ มี

ข. ท่านเองมีความรู้สึกเช่นเดียวกับนงนิกหรือไม่ ไม่มี / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ มี

๑๕. พิเชษฐุมักจะเข้ากันคว่ำในห้องสมุดเสมอ จนเพื่อนๆ พูดกันว่า ถ้าอยากจะพบพิเชษฐ์ก็ต้องไปห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแล้วต้องพบแน่ๆ

ก. นิสิตทั่วไปชอบเช่นเดียวกับพิเชษฐ์หรือไม่ ไม่ชอบ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ชอบ

ข. ท่านเองชอบเช่นเดียวกับพิเชษฐ์หรือไม่ ไม่ชอบ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ชอบ

๑๖. สัมพันธ์ชอบพิจารณาการทำงานของตนเอง แม้จะเป็นงานเล็กน้อยๆ ว่ามีผลงานอย่างไร ทำให้วิ่งเป็นเช่นนั้น

ก. คนอื่นๆ ปฏิบัติเช่นเดียวกับสัมพันธ์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสัมพันธ์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๑๗. แม้แต่การนั่งในรถเมล์ สุนัยจะพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าจะนั่งทางไหนจึงจะลงง่าย ไขว่ร้อนและไม่ต้องรบกวนจากคอไอเสีย

ก. คนอื่นๆ ปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนัยหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนัยหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๑๘. วณิดาคิดว่าแม้นกไม่ฉลาดนัก แต่ถ้าได้ค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ ก็อาจจะเรียนได้ดีเท่าหรือดีกว่าคนฉลาดแต่ขาดความเพียรในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

ก. คนอื่นๆ คิดเช่นเดียวกับวณิดาหรือไม่ ไม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

ข. ท่านเองคิดเช่นเดียวกับวณิดาหรือไม่ ไม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

๑๙. เมื่อใดที่อาจารย์ตอบไม่ตรงคำถาม ระเบียบจะหาที่ว่าเข้าใจเพราะเกรงใจอาจารย์ แล้วไม่คิดใจที่จะถามหรือกลับไปค้นคว้าอีก

ก. นิสิตอื่นๆ ปฏิบัติเช่นเดียวกับระเบียบหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับระเบียบหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๐. หนังสือเล่มใดแม้จะมีผู้แนะนำว่าดี แต่ถ้าหายากจนพิถีพิถันเลือกสนใจ เพราะคิดว่าเสียเวลาเปล่าๆ

ก. คนอื่นๆ จะพยายามหาหรือไม่ ไม่พยายาม / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ พยายาม

ข. ท่านเองจะพยายามหาหรือไม่ ไม่พยายาม / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ พยายาม

๒๑. เมื่อประสบความสำเร็จในงานอย่างหนึ่ง พงษ์ศักดิ์จะคิดหาวิธีใหม่ๆที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ
อย่างดีและรวดเร็ว

ก. คนอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับพงษ์ศักดิ์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับพงษ์ศักดิ์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๒. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างหนึ่ง นิศยาจะหำด้วยความเต็มใจ หน้าตาว่าเรีงเบิกบาน
ช่วยให้เพื่อนร่วมงานคลายความหุดหงิด

ก. คนอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับนิศยาหรือไม่ ไม่ได้/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

ข. ท่านปฏิบัติได้เช่นเดียวกับนิศยาหรือไม่ ไม่ได้/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

๒๓. จิราภรณ์เชื่อว่าคนที่มีความเพียรแล้ว ไม่ว่าจะทำอะไรหรือหวังสิ่งใดย่อมได้ตามที่ต้องการเสมอ

ก. คนอื่นๆเชื่อมั่นเกี่ยวกับจิราภรณ์หรือไม่ ไม่เชื่อ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เชื่อ

ข. ท่านเองเชื่อมั่นเกี่ยวกับจิราภรณ์หรือไม่ ไม่เชื่อ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เชื่อ

๒๔. การทำงานทุกครั้งของเสาวภา ขาดแบบแผนที่รัดกุม ความละเอียดถี่ถ้วนและขาดเหตุผล

ก. คนอื่นๆไปปฏิบัติเช่นเดียวกับเสาวภาหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับเสาวภาหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๕. เพื่อนๆถามมณฑูว่า จะเลือกเป็นอะไรระหว่างชาวสวนกับชาวไร่ เขาตอบว่าจะไปเป็นชาวสวน
โดยให้เหตุผลว่า จะได้ไม่ต้องเอาใจใส่มากนัก เพราะพืชสวนเป็นพืชใหญ่ทั้งนั้น แต่เพื่อน
ของมณฑูไม่เห็นด้วยโดยให้เหตุผลว่า พืชไม่ว่าใหญ่หรือเล็กก็ต้องเอาใจใส่ทั้งนั้น

ก. คนอื่นๆคิดเช่นเดียวกับมณฑูหรือไม่ ไม่คิด/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

ข. ท่านเองคิดเช่นเดียวกับมณฑูหรือไม่ ไม่คิด/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

๒๖. สุนีย์ฝึกพูดอย่างหนักเพื่อให้สำเนียงภาษาอังกฤษของเธอดีขึ้น แม้อาจารย์จะชมว่าพูดดีแล้ว

ก. คนอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนีย์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองจะปฏิบัติเช่นเดียวกับสุนีย์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๗. ธรรมเนียมทำงานอย่างเร่งรีบเชื่อกันว่าท่นดล่งแทบทุกครั้ง จนไม่มีเวลาที่จะตรวจทาน

เพราะเพียงแต่เขียนก็แทบไม่ทันอยู่แล้ว

ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับธรรมเนียมหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับธรรมเนียมหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ/ ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๕. ในตอนเช้ากวีจะตื่นขึ้นมาเพื่อเตรียมอ่านบทเรียนที่จะเรียนในวันนั้นล่วงหน้า

ก. นิสิตทั่วไปปฏิบัติเช่นเดียวกับกวีหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับกวีหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๒๕. เป็นที่รู้กันในหมู่เพื่อนว่า ยุกติเป็นคนขยันทำงานสม่ำเสมอตลอดปี

ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับยุกติหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

ข. ท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับยุกติหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

๓๐. แม้จะต้องช่วยทำงานบ้านมาก แต่นาวีก็ทำตารางเรียนสำหรับตัวเองและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติได้เช่นเดียวกับนาวีหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

ข. ท่านเองปฏิบัติได้เช่นเดียวกับนาวีหรือไม่ ไม่ได้ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ได้

๓๑. อาจารย์ศศิธรตรวจงานอย่างพิถีพิถันเพราะ เขียนวิจารณ์ข้อดีข้อเสียของลูกศิษย์

เพื่อจะได้ประเมินผลงานของตน

ก. อาจารย์ทั่วไปปฏิบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ศศิธรหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ถ้าท่านเป็นอาจารย์ท่านจะปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๓๖. ก่อนลงมือทำงานสินค้าจะพิจารณาเสมอว่า ควรจะเริ่มทำส่วนไหนก่อน ส่วนไหนหลัง ใช้อย่างไร

ก. คนทั่วไปปฏิบัติเช่นเดียวกับสินค้าหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสินค้าหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๓๓. เมื่อใดที่ต้องทำรายงานยากๆ ไพรซ์จะหมกความพยายามและจะไม่มีจิตใจที่จะทำการบ้านอื่นๆด้วย

ก. นิสิตคนอื่นๆรู้สึกเช่นเดียวกับไพรซ์หรือไม่ ไม่เหมือน / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เหมือน

ข. ท่านเองรู้สึกเช่นเดียวกับไพรซ์หรือไม่ ไม่เหมือน / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เหมือน

๓๔. อุดรรัตน์มักทำการบ้านได้เสร็จก่อนเข้านอนเสมอ แม้ว่าบางวันจะเห็นเหนื่อยมาทั้งวันก็ตาม เพราะคิดว่า ถ้าทำตอนเช้าอาจจะไม่ทัน

ก. นิสิตทั่วไปปฏิบัติเช่นเดียวกับอุดรรัตน์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับอุดรรัตน์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๓๕. เมื่อสมพรได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ยากๆ เขามักจะกลัวผิคนลับคิดที่จะหาวิธีที่จะทำให้ได้ดี

ก. คนอื่นๆไปปีความรู้สึกเช่นเดียวกับสมพรหรือไม่ ใม่มี ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ มี

ข. ท่านเองมีความรู้สึกเช่นเดียวกับสมพรหรือไม่ ใม่มี ๑/๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ มี

๓๖. งานใที่สุจิตมีความพอใจท่านแล้ว สุจิตจะมีความรู้สึกเหมือนว่าใทำงานนั้นเสร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

ก. คนอื่นๆคิดเช่นเดียวกับสุจิตหรือไม่ ใม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

ข. ท่านเองคิดเช่นเดียวกับสุจิตหรือไม่ ใม่คิด / ๑/๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

๓๗. สุวิมลเรียนวิชาของอาจารย์ท่านหนึ่งใได้ดี เลยทำให้หมดความพยายาม จึงขาดเรียนวิชานั้นบ่อยๆ แต่ใถึงกับหมดสิทธิ์สอบ

ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับสุวิมลหรือไม่ ใม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับสุวิมลหรือไม่ ใม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๓๘. เมื่อพบอุปสรรคใการทำงานฉันทนามักจะทำพอให้พ้นหน้า ในำมาไตร่ตรองแก้ไขทำให้ดี

ก. นิสิตอื่นๆปฏิบัติเช่นเดียวกับฉันทนาหรือไม่ ใม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

ข. ท่านเองปฏิบัติเช่นเดียวกับฉันทนาหรือไม่ ใม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/ ๕/ ๖/ ๗/ ปฏิบัติ

๓๙. ใพยายามเรียนใให้เข้าใจแจ่มแจ้งด้วยตนเอง แม้ผู้ปกครองจะหาครูสอนพิเศษให้สุชนก็ปฏิเสธ เพราะรู้ใว่าความสำเร็จทั้งหลายขึ้นอยู่กับความพากเพียรของตนเอง

ก. นิสิตอื่นๆคิดเช่นเดียวกับสุชนหรือไม่ ใม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

ข. ท่านเองคิดเช่นเดียวกับสุชนหรือไม่ ใม่คิด / ๑/ ๒/ ๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ คิด

๔๐. เมื่อใเรื่องใกรรหรือใพอใจกับเพื่อนสนิท วนิดาใอยากจะมาเรียนหนังสือ เพราะเมื่อเจอหน้าเพื่อนคนนั้นแล้วและยังใได้ปรับความเข้าใจกัน ทำให้เธอคิดมาก

ก. นิสิตอื่นๆรู้สึกเช่นเดียวกับวนิดาหรือไม่ ใม่เหมือน /๑/๒/๓/ ๔/ ๕/ ๖/ ๗/ เหมือน

ข. ท่านเองมีความรู้สึกเช่นเดียวกับวนิดาหรือไม่ ใม่เหมือน /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ เหมือน

aaaaaaaaaaaaaaaa

๑.๑ ขณะที่วัชรียเสนอโครงการวิจัยให้ที่ประชุมพิจารณาอนุมัติ ที่ประชุมได้ซักถามไปในทำนองไม่เห็นด้วย จนวัชรียรู้สึกใจเสีย แต่ก็สามารถควบคุมจิตใจให้เป็นปกติได้

ก. คนทั่ว ๆ ไปเห็นเช่นเดียวกับวัชรียหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นวัชรียท่านจะเป็นเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๑.๒ เมื่อที่ประชุมไม่อนุมัติโครงการวิจัยนั้น วัชรียก็รับทราบด้วยท่าทางสงบ

ก. คนอื่น ๆ เป็นเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็น วัชรีย ท่านจะเป็นเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒.๑ ชาอูษย์เป็นนักรบที่มีเสียงดีมากคนหนึ่ง แต่แล้ววันหนึ่งหัวหน้าวงดนตรีก็มาบอกกับเขาว่า เคียนี่เสียง เขาตกไปมาก ชาอูษย์รู้สึกเสียใจ เพื่อนนักรบคู่แข่งผู้หนึ่ง เกินเข้ามาไต่ถามเข้า ก็พอสอดสมว่าด้วย ชาอูษย์นั้นหนึ่งถึงสิบใจ

ก. คนอื่น ๆ ทำอย่างชาอูษย์ได้เพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นชาอูษย์ท่านจะทำได้เพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒.๒ ชาอูษย์ตอบขอบคุณหัวหน้าวงที่ดักเตือน พร้อมทั้งได้สัญญาว่าจะฝึกฝนตัวเองเพิ่มขึ้น

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นชาอูษย์ได้เพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นชาอูษย์ท่านจะทำได้เพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๓.๑ ขณะที่สุมาลีกำลังชมการแข่งขันฟุตบอลอยู่นั้น ปรากฏว่าทีมที่เธอเชียร์อยู่ได้ประตู จึงกระโดดขึ้นจากที่นั่งพร้อมกับตะโกนออกมาด้วยเสียงอันดัง

ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างสุมาลีมากเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นสุมาลีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๓.๒ วิชัยซึ่งไปกับสุมาลีด้วยเห็นว่ากิริยาเช่นนั้นไม่เหมาะสม จึงได้บอกให้เธอทราบ แต่เธอก็กลับโกรธวิชัย หาวว่า มาคอยบงการชีวิตเธอในขณะที่มีความสุข

ก. คนทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างสุมาลีเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นสุมาลีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๑ เมื่อจินตนาไปคุณผลการสอบชิงทุนไปต่างประเทศ และพบว่าตนเองสอบได้ ทำให้เธอโล่งใจถึงกับตะโกนออกมาด้วยความดีใจ

ก. คนอื่น ๆ จะหาเหมือนจินตนามากเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นจินตนาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒ จินตนาได้ทราบว่าเป็นเพื่อน ๆ หลายคนอิจฉาเธอที่โชคดี และได้กล่าวหาว่าเธอสอบได้ก็เพราะว่าคุณพ่อมีอำนาจ เธอเสียใจมากที่เพื่อน ๆ เข้าใจผิด แต่เธอก็ดีต่อเพื่อน ๆ เหล่านั้นเหมือนเดิม

ก. คนทั่ว ๆ ไปจะกระทำอย่างจินตนาเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นจินตนาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๑ นงนุชได้รับการบรรจุเข้าเป็นครูในท้องถิ่นทุรกันดาร ถึงแม้จะเคยมีชีวิตสุขสบายมาก่อนก็ตาม แต่นงนุชก็บ่นขำเนิ่นๆ ไปโรงเรียน และตักน้ำในห้วยมาใช้เองแทบทุกวัน โดยไม่ขอย้ายกลับเข้าตัวเมือง

ก. คนทั่ว ๆ ไปจะกระทำอย่างนงนุชเท่าไร ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นนงนุชท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒ เพื่อนครูสาวคนหนึ่งรู้จักอิจฉานงนุช เพราะเป็นที่รักของครูอื่น ๆ รวมทั้งนักเรียนและชาวบ้าน ครูสาวคนนั้นจึงนิพนธ์ว่าร้ายให้นงนุช หว่านเธอผิดหวังจากคนรักจึงมารักษาแผลหัวใจ นงนุชโกรธครูคนนั้นมากและอดทนไม่ไหว จึงได้ตอบว่าครูคนนั้นที่นิพนธ์เธอ

ก. คนอื่น ๆ จะทำอย่างนงนุชหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นนงนุชท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๑ นพดลเป็นหัวหน้ากองที่ค่อนข้างยากจน ถึงแม้ว่าเขาจะทำหน้าที่ติดต่อกับพ่อค้าเรื่องการประมูลก่อสร้าง และมีโอกาสที่จะรับสินบนโดยไม่มีใครรู้เลย เขาก็พยายามสะกดกลั่นความอยากรับสินบนที่พ่อค้าเสนอให้ไว้ได้ทุกครั้งไป

ก. คนทั่ว ๆ ไปจะเป็นเช่นเดียวกับนพดลหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นนพดลท่านจะเป็นเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒ นพดลมีท่าทางสงบเสถียร เขาดำเนินชีวิตเรียบง่าย ๆ ตามฐานะ

ก. คนทั่ว ๆ ไปจะเป็นเช่นเดียวกับนพดลหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นนพดล ท่านจะเป็นเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

- ๑.๑ เมื่อมีเรื่องไม่พอใจกันขึ้นมาครั้งใด ภรรยาของอคุลย์มักจะกล่าวล่วงเกินไปถึงบิดามารดาของเขาเสมอ อคุลย์รู้สึกไม่พอใจแต่ระงับใจไว้ได้ จึงทนฟังได้
- ก. คนอื่น ๆ ทำ เช่นอคุลย์ได้เพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นอคุลย์ท่านจะทำได้เพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ๑.๒ หลังจากนั้นอคุลย์ก็ยังสุภาพอ่อนโยนต่อภรรยาตามปกติ
- ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นอคุลย์ได้เพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นอคุลย์ท่านจะทำได้เพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ๒.๑ กาญจนารู้ของอย่างหนึ่งแล้วคนขายทองเงินเกินมา ๒๐ บาท กาญจนาเฉยเสียไม่คืนเงินให้ เพราะเห็นว่า เป็นความบกพร่องของคนขายของ
- ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างกาญจนามากเพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นกาญจนาท่านจะหาเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ๒.๒ ครั้นกาญจนากลับบ้านและนำเรื่องไปเล่าให้บรรดาพี่ น้อง มารดาบอกว่ากาญจนาคควรจะคืนให้เจ้าของพร้อมกับอธิบายเหตุผลให้ฟัง หล่อนรู้สึกเสียใจมากและได้นำเงินไปคืนคนขาย
- ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างกาญจนาเพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นกาญจนา ท่านจะหาเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ๓.๑ มาลีเป็นสาวรับใช้ที่หน้า ยากยิ่งมาก เพราะว่าเจ้าของบ้านมักจะตำหนิเธออยู่เสมอเมื่อไม่ถูกใจ แต่ว่า มาลิก็คงทำงานด้วยความเรียบร้อย และมีได้ไ้เคียงเจ้าของบ้านเลย
- ก. คนโดยทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างเดียวกับมาลีเพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นมาลี ท่านจะหาเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ๓.๒ วันหนึ่งเจ้าของบ้านเกิดอารมณ์เสียมาก ขณะที่มาลิกำลังซักผ้าอยู่และเธอเองก็รู้สึกไม่ค่อยสบายด้วย เจ้าของบ้านพาลว่ากล่าวมาที่เธออีก ทำให้เธอ โกรธมากและได้ไ้เคียงไปบ้าง
- ก. คนอื่น ๆ ทำอย่างเดียวกับมาลีเพียงใด ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นมาลี ท่านจะหาเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๑ เมื่อวันได้ทราบจากผู้บังคับบัญชาว่าเขาได้เงินเดือนขึ้น ๒ ขั้น เขาก็คุยกับเพื่อน ๆ ถึงเรื่องนี้อยู่เกือบทั้งวัน

ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างวันทาเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นวันทาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

๒ เพื่อนคนหนึ่งเห็นว่าวันทาออกจะคุยมากเกินไป จึงกล่าวทักท้วงว่าที่ไล่ ๒ ขั้น ก็เพราะประจบสอพลอเจ้านายเก่งหรือ วันทาโกรธมากจึงมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อนคนนั้น

ก. คนทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างวันทาเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นวันทาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

๓ ระวีวรรณเป็นภรรยาของอธิบดีท่านหนึ่ง เมื่อมีพ่อค้านำเอาสร้อยเพชรมาให้เพราะต้องการความช่วยเหลือจากสามี ความจริงสละนภก็มีเครื่องเพชรอยู่แล้วแต่ก็เห็นว่าได้เปล่า ๆ จึงรับเอาไว้

ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างระวีวรรณมากเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นระวีวรรณท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

๔ ท้าวมอญที่จำใจของระวีวรรณไม่เห็นด้วยเลยในการกระทำนี้ จึงได้กล่าวและขอร้องให้คืนสร้อยเพชรนั้นเสีย หวอนเสียใจมากแต่ก็ยอมปฏิบัติตามสามี

ก. คนโดยทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างระวีวรรณเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นระวีวรรณท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

๕ ในการแข่งขันวิ่งระยะทาง ๕๐๐๐ เมตร สมชายเริ่มวิ่งช้า ๆ และอยู่ในตำแหน่งค่อนข้างท้าย พอวิ่งไปได้ประมาณครึ่งทางผู้เข้าแข่งขันในกลุ่มของสมชายส่วนมากก็ออกจากการแข่งขัน ส่วนสมชายยังคงวิ่งต่อไป

จบรอบระยะ ๕๐๐๐ เมตร

ก. คนทั่ว ๆ ไปจะกระทำอย่างสมชายเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

ข. ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะกระทำอย่างสมชายหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑|๒|๓|๔|๕|๖|๗ มากที่สุด

- 12.2 ผลปรากฏว่าสมชายเข้าสู่เส้นชัยเป็นคนสุดท้าย มีเพื่อนบางคนล้อเลียนเขาที่ได้ตำแหน่งรั้งท้าย สมชายรู้สึกเหลืออดจึงคิดว่าทำไมตอบบุคคลเหล่านั้น
- ก. คนทั่ว ๆ ไปจะท้ออย่างสมชายมากเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 13.1 นัยนามีชีวิตค่อนข้างลำบาก ดังนั้นหากเพื่อนๆ คุยกันถึงเรื่องชีวิตของคนอื่น ๆ นัยนาจะรู้สึกว่าเขาไม่ค่อยสบายใจและอึดอัดใจมาก
- ก. คนโดยทั่ว ๆ ไปรู้สึกเหมือนนัยนาเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นนัยนาท่านจะรู้สึกเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 13.2 แม้ว่าเธอจะรู้สึกเสียใจที่ไม่สวย และเป็นปมค้อยก็ตาม แต่หากเพื่อน ๆ คุยกันถึงเรื่องชีวิต เธอก็นั่งฟังด้วยความเรียบร้อย
- ก. คนอื่น ๆ กระทำได้อย่างนัยนาเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นนัยนาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 14.1 วิทยาเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ฐานะของเขาไม่ค่อยดีนัก และยังมีภาระต้องส่งเสียบุตรอีกหลายคนในด้านการศึกษา เดิมทีเคยหวังว่าเขาก็มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ แต่ต่อมาเนื่องด้วยความจำเป็น บังคับ ปรารถนาเงินที่จะได้ จากการฉ้อราษฎร์บังหลวงมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้วิทยาคิดใจไม่ได้ในที่สุด
- ก. คนอื่น ๆ เป็นเช่นเดียวกับวิทยาเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นวิทยาท่านจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 14.2 เมื่อฐานะดีขึ้น วิทยาก็ซื้อรถใช้ ประพุดดินแบบคนมีเงิน ทำท่าทางภาคภูมิใจ
- ก. คนอื่น ๆ เป็นเช่นเดียวกับวิทยาเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นวิทยาท่านจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 15.1 เมื่อผู้โดยสารลงจากรถแล้ววิโรจน์ก็พบว่าเงินทั้งอยู่ในตอนหลังของแท็กซี่เกือบหมดบาท ครั้งแรกเขาคิดจะเก็บเงินไว้ใช้เอง แต่แล้วเขาก็กลับเปลี่ยนใจนำไปมอบให้ตำรวจเพื่อประกาศหาเจ้าของต่อไป
- ก. คนอื่น ๆ กระทำอย่างวิโรจน์มากเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นวิโรจน์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- 15.2 วนิดาภรรยาของวิโรจน์เมื่อได้ทราบข่าวนี้ รู้สึกเสียใจเงินจำนวนนั้นมาก และไม่พอใจจึงพูดจาหาว่าสามีเป็นคนโง่และซื่อเกินไป
- ก. คนทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างวนิดามากเพียงใด ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด
- ข. ถ้าท่านเป็นวนิดาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ? น้อยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 มากที่สุด

3. เพื่อน ๆ จะตั้งวงดนตรีไทย นิตินันท์เกิดสนใจจะเข้าร่วม และต้องการจะฝึกเล่นซอด้วงให้ได้ ครั้นลงมือฝึกก็รู้ว่ายากและจะต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมมาก เขาจึงเลิกเล่นซอด้วง

ก. คนทั่ว ๆ ไปเป็นอย่างไรกันจริงๆ

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๒. ถ้าท่านเป็นฉันทังท่านจะเลิกเล่นหรือไม่ ?

น้อยที่สุด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ มากที่สุด

๔.๒ ต่อมาวงดนตรีมีชื่อเสียงขึ้นมาก มีโอกาสได้รับเชิญไปในงานสำคัญ ๆ เช่นอ นิทัศน์รู้สึกเสียใจที่ไปไม่ได้
ร่วมไปด้วย เขาจึงพยายามหาทางออกด้วยการพูดคุยเสียสละกับนักดนตรีคนอื่น ๆ เสมอ

ก. คนทั่ว ๆ ไปกระทำอย่างนี้ทัศนัเพียงใด ?

น้อยที่สุด ๑ | ๒ | ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ มากที่สุด

ข. ท่านจะกระทำอย่างนี้ด้วยกี่ครั้ง ?

นอຍที่สี่ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ จากที่สี่